



ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๓

(ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒)



พิมพ์ในงานปลงศพ

หลวงขนา ชิกรณ์อนุมิต

(สิงโต ติมปพันธ์)

เมื่อปีมะโรง พ.ศ. ๒๔๗๓



พิมพ์ที่ โรงพิมพ์หนังสือพิมพ์ไทย

ถนนพหลโยธิน พระนคร

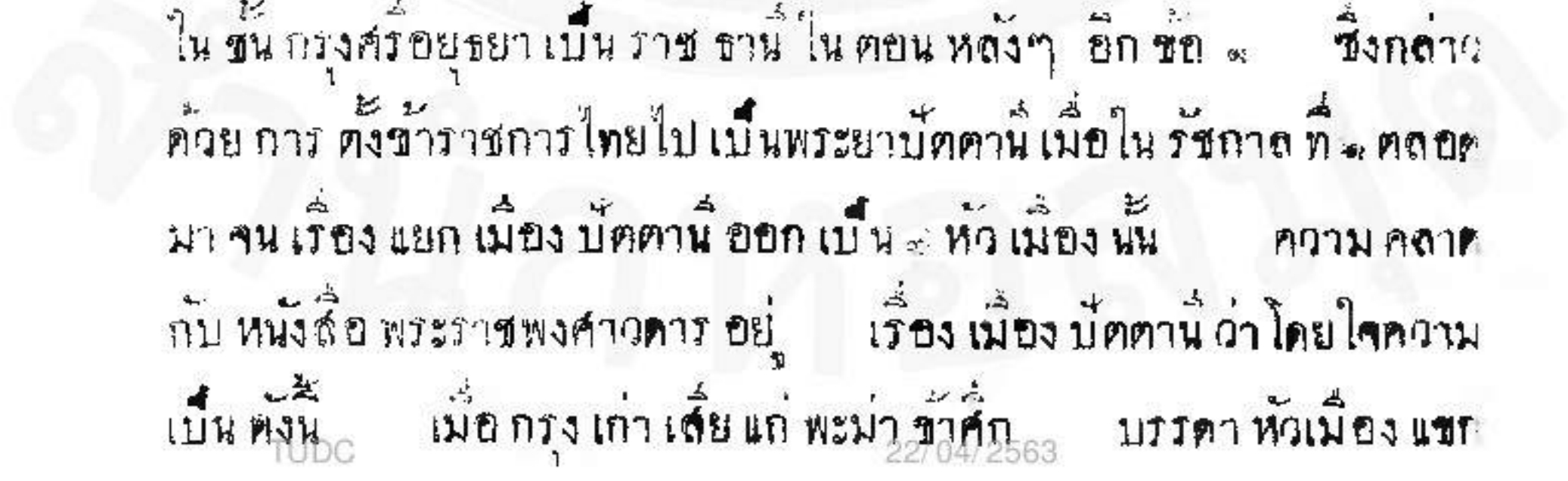
คำนำ

ชนประพาศพาดินช (เซ่งฮวด ติมปพันธ์) จะทำการ ปดง คัพ
ถนองคุณ หดวงชนาธิกรณเอนุมัต (สิงโต ติมปพันธ์) ผู้เป็นบิดา ใคร
พิมพ์ หนังสือ แจก เนื่อง ในการ กุศล ทักษิณานุปทาน สัก เรือง ๓ จึงมอบ
ฉันทะ ให้ จมื่นเทพรัตนาท มา ขอ ที่ ราชบัณฑิตยสภา จมื่นเทพรัตนาท
ขอ อนุญาต พิมพ์ หนังสือ ประชุม พงศ์าวดาร ภาค ๓ ซึ่ง กรรมการ หอ
พระสมุด วชิรญาณ เคย รวบรวม ให้ พิมพ์ ครัง ๓ หดาย บั้ แล้ว ดะ หมด
มา ช้า นาน ปราบกฏ ว่า ใน เวลานั้น มี ผู้แสวงหา เป็น อนัน มาก กรรมการ
ราชบัณฑิตยสภา เห็น ชอบ ด้วย จึง จัด หนังสือ ให้ จมื่นเทพรัตนาท
พิมพ์ ตาม ประสงค์

หนังสือ ประชุมพงศาวดาร ภาค ๓ นี้ มี พงศ์าวดาร ๓ เรือง คือ
พงศาวดาร เมืองปัตตานี เรือง ๑ พงศ์าวดาร เมือง สงขลา เรือง ๑ ทั้ง ๒
เรืองนี้ พระยาวิชยวงศ (ชม ณ สงขลา) ผู้ว่าราชการ เมือง สงขลา
ได้ เรียบเรียงไว้ แต่ เมื่อยัง เป็น พระยาศุขทรานุรักษ์ กับ เรือง พงศ์าวดาร
เชียงใหม่ พระยามหาอำมาตย์ (ทรุ่น) แต่ เมื่อยัง เป็น พระยา
ศรีสังหเทพ ได้ เรียบ เรียง ทูลเกล้าฯ ถวาย พระบาทสมเด็จพระจุลจอม
เกล้า เจ้าอยู่หัว เรือง ๑

หนังสือ พงศ์าวดาร ทั้ง ๓ เรือง นี้ ข้าพเจ้าได้ อ่าน ตรวจ ดัดถก
แต่ ไม่ได้ สอดแก้ ของเดิม จะอธิบาย แต่ ความ รู้ เห็น ของ ข้าพเจ้า ได้ ใน
คำนำ นี้ โดยใจ ความ

หนังสือ พงศาวดาร เมือง บัตตานี ซึ่ง ถ้า จะ เรียกให้ ตรง ตาม กาล
 เวลา ควร เข้าใจว่า พงศาวดารมณฑล บัตตานี ที่ พระยาวิชิตกร เรียง
 เรียบ เรียง ตาม ความ รู้ เห็น ที่ มี อยู่ใน เมือง ดัง ขัด แต่ บางที จะ ได้
 ตอบ กับ หนังสือ พระราชพงศาวดาร สมัย ที่ หมอ บรรด เต พมพ ด้วย ใน
 ตอนเบื้อง ต้น เข้าใจ ผิด หรือ ยัง ไม่ ทราบ ความจริง อยู่ บาง ที่ จริง เมือง
 บัตตานี เป็น เมือง ชน ของ ลัทธิ ประเทศ มา คง แต่ ตรง ตั้งแต่ พระร่วง ทรง
 นคร ลัทธิ เป็น ราชธานี ชาว เมือง บัตตานี เดิม ถือ พระพุทธ สำนึก
 กาย หลง จึง เข้า ศาสนา อิสลาม ซึ่ง ที่ ว่า เจ้าเมือง บัตตานี เป็น
 ผู้หญิง นั้น ไม่ใช่ เพราะ ถูก ยัง เป็น เด็ก อย่าง พระยาวิชิตกร คิด ได้ ใน
 หนังสือ นี้นั้น ข้าพเจ้า ได้ เห็น จุดหมาย เหตุ เก่า หลาย เรื่อง แม้ ที่ พวก
 พ่อค้าฝรั่ง ซึ่ง ไป มาค้าขาย ครอง แผ่นดิน ตั้งแต่ พระเจ้า ทรง ชนม์ ตอด
 จน แผ่นดิน ตั้งแต่ พระนารายณ์ มหาราช ได้ จัด ได้ ก่อตั้ง ของ กัน ว่า
 ประเพณี การ ปกครอง เมือง บัตตานี เดิม ผู้หญิง ใน วงศ์ ตระกูล เจ้าเมือง
 ซึ่ง มี อายุ มาก จน พัน เขต ต่ จะ มี บุตร ได้ เป็น นางพระยา ว่า ราชการ
 เมือง ลับ ๆ กัน มา ประเพณี อย่าง นี้นั้น ใน บาง เมือง ใน เกาะ สุมาตรา
 ก่อน แต่ พวก เมือง ตาน จึง เข้า อย่าง มาใช้ พึ่ง เด็ก ประเพณี
 ใน ชน กรุงศรีอยุธยา เป็น ราชธานี ใน ตอน หลัง ๆ อีก ชัด ๆ ซึ่ง ก่อ
 ด้วย การ ตั้ง ราชการ ไทย ไป เป็น พระยา บัตตานี เมื่อ ใน รัชกาล ที่ ๑ ตอด
 มา จน เรือง แยก เมือง บัตตานี ออก เป็น ๓ หัวเมือง นพ ความ คลาด
 กับ หนังสือ พระราชพงศาวดาร อยู่ เรื่อง เมือง บัตตานี ว่า โดย ใจ ความ
 เป็น คน เมือง กรุงเก่า เดิม แก่ พระมา ซาก บรรดา หัวเมือง แยก



มธายุท เคย ขน กรุงศรีอยุธยา พากัน ตง เป็น อิศระ ครองกรุงธนบุรี ยัง
 ไม่ได้ปราบปราม ตง ได้ตั้ง แต่ ก่อน มา จน ใน รัชกาล ที่ ๓ กรุง
 รัตนโกสินทร์ เมื่อ ปี มะเส็ง ตปตศก พ. ศ. ๒๓๒๗ พระมา ยก กองทัพ
 โหญ่ เข้า มาตี สยาม ประเทศ ทุก ทิศ ทุก ทาง เมื่อไทย รบ ชนะ พระมา
 ที่ เข้ามา ทาง เมือง กาญจนบุรี และ ที่ ตง มา ทาง เหนือ ต่ แดก ถัดไป
 แล้ว พระบาท ส้มเต๋จ พระพุทธ ยอดฟ้า จุฬาโลก มีรับ ตั้ง ให้ กรม
 พระราชวง บวรมหาสุรสิงหนาท เต๋จ ยกทัพหลวง ตง ไป ปราบ ปราบ
 พระมา ทาง หัวเมือง ปักษ์ ไค เมื่อ ต่ กองทัพ พระมา แดกไป หมด แล้ว
 กรม พระราชวง บวร ฯ เต๋จ ตงไป ประทับ อยู่ ที่ เมืองสังขตา มีรับ ตั้ง
 ออก ไป ถึง บรรดา หัว เมือง แฉก มธายุท ซึ่ง เคย ขน กรุงศรี อยุธยา ให้
 มา อ่อน น้อม ตั้ง แต่ ก่อน พระยา ไทรบุรี พระยา ตรังกานุ ยอม ย่อน
 น้อม โดย ต่ แต่ พระยา บัตตาน อดแข็งไม่ มา อ่อนน้อม กรม พระราช
 วง บวร ฯ จึง มีรับ ตั้ง ให้ กองทัพ ยก ตงไป ต่ ไค เมือง บัตตาน เมื่อ ต่
 ได้ แล้ว ไม่ ถ้าวได้ ใน หนังสือ พระราช พงศ์าวดาร ว่า ได้ ทรง ตั้ง ให้
 ผู้ใด ว่า ราชการ เมือง บัตตาน กิจจริง แต่ เหตุการณ์ ที่ เกิด ภายหลัง
 ทำให้ เข้าใจ ว่า ได้ ทรงตั้ง ให้ แฉก ซึ่งเป็น เชื้อวงศ์ พระยา บัตตาน เดิมเป็น
 ผู้ว่า ราชการ เมือง บัตตาน พระยา บัตตาน คนนี้ ไม่ ซื่อ ตรงต่อกรุงเพช
 เมื่อ ปี ระกา เอกศก พ. ศ. ๒๓๓๒ มี หนังสือ ไปชวนของ เชียงต้อเจ้าอนมก
 ให้ เบินใจ เข้า กัน มา ต่ หัวเมือง ใน พระราชอาณาจักร อิง เชียงต้อ บอก
 ความ เข้า มา กราบ บังคมทุก พระบาท ส้มเต๋จ พระ พุทธ ยอด ฟ้า จุฬา โลก
 ตอง ยก กองทัพ ตงไป ต่ เมือง บัตตาน อีก ครั้ง ๓ ที่ ตง ไทย เป็น ผู้ว่า ราช

การ เมือง บัตตาน ตามที่ กล่าว ใน หนังสือ ของ พระยาวิชเยศวร เห็นจะตง
 เมืองบัตตาน ได้ ครัง ที่ ๒ นี้ ต่อมาใน รัชกาล ที่ ๒ พระมาคตจระยก
 กองทัพ เขามา ต่ กรุง ตยวมอิก พระมา เกิดย กตอม พระยาไทรบุรี ๆ เขา
 ใจไป เพื่อแผ่ แก่ พระมา ขาศัก เตยยุยง พวก มะตายุ เมือง บัตตาน ให้
 เป็น กบฏ จน ตวย ดำเหตุ เนื่อง กนดัง กล่าว มา น จึงได้ โปรดให้
 แยก เมือง บัตตาน เตม ออก เป็น แต่ เมือง เด็ก ๆ ๗ หวงเมือง แต่ วงศ์
 วน ซื่อเตยง ผูว ราชการ เมือง ทง ๗ ตาม ที่ พระยาวิชเยศวร ใจด ไว้ ใน
 พงศ์าวดารน ข้าพเจ้า เข้าใจ ว่า ถูกตอง ด้วย เมือง ดัง ขตาได้
 กากับ ว่ากล่าวมณฑล บัตตาน ตลตมา จน ใจตง มณฑล บัตตาน เป็น
 มณฑล เทศาภิบาล ๓ ต่าง หากใน รัช กาล ที่ ๕ เมื่อ ปี มะเมีย อัฐ ศก
 พ. ศ. ๒๔๔๘.

เรื่อง พงศ์าวดาร เมือง ดังขตา นน ที่จริง พระยาวิชเยศวร (ชม)
 ตง ใจ จะกล่าว ถึง พงศ์าวดาร ตระกุดณ ดังขตา ยิ่ง กว่า จะ แต่ง เป็น
 พงศ์าวดาร เมือง พระยาวิชเยศวร (ชม) เคยให้ ข้าพเจ้า ดูหนังสือ เรื่อง
 นี้ แต่ ได้ เคย พุด กน ถึง เรื่อง หนังสือ น มา ตง แต่ แรก แต่ง เนื้อ ความ
 ตามเรื่อง ราว ที่ เป็น พงศ์าวดาร เมือง ดังขตาเอง ไม่ ตรง ตาม ที่ พระยา
 วิชเยศวร กล่าว อยู่ หลายแห่ง ซึ่ นี้ จะ แด เห็น ได้ ใน หนังสือ พระราช
 พงศ์าวดาร กรุงรัตน โกสินทร รัชกาล ที่ ๓ แต่ หนังสือ ใจตหมาย เหตุ
 หดวง อุดม ตมบัต ว่าโดยย่อ หวงเมือง บักซ์ ได้ ฝ่าย ตวน ตก ทนบ ว่า
 เป็น เมือง สำคัญ แต่ ครัง กรุง ศรี อยชยามา จน รัชกาล ที่ ๓ กรุงรัตน
 โกสินทร น ๓ เมือง ตวย กน ขาง เหนือ คือ เมือง ชมพร เขตตจระตทง
 ทะเต นอกทะเล ใน ตตตง ไป ถึง เมือง ดลองตง อยู่ ที่ เกาะ ภู เกิด ทก

วันนี้ (ซึ่งที่จริงควรจะเรียกว่า เกาะ ถดาง) รักษาชายพระราช
อาณาจักร ข้างทะเลตะวันตก ค่อยลงไปถึงเมือง นคร ศรีธรรมราช
ใหญ่กว่าทุกเมือง มีเมือง ไชยาอยู่ข้างเหนือ เมือง พทลง อยู่ข้าง
ใต้ทั้ง ๒ เมืองนี้แม่ในทำเนียบว่าชนกรุงเทพฯ ตามการที่เป็นจริง
อยู่ในอำนาจเจ้าพระยานครมีมากน้อย เมืองสังขตาบางที่จะเคยเป็น
เมืองมาแต่โบราณกาล แต่ไม่มีอะไรเป็นสำคัญนอกจากชื่อกับ
ที่ฝังศพพระยาแขกแห่ง ๑ ซึ่งเรียกว่า "มรทุม" แต่ท่าเดทองที่
ในการค้าขายด้วยคงอยู่ปากน้ำเมืองพทลง ดินค้าเข้าออกทางทะเล
ลำบ่ไปมากับเมืองพทลง ต้องอาศัยเมืองสังขตาเป็นที่ถ่ายถ่าย พวก
จีนจึงมาตั้งค้าขายที่เมืองสังขตา จีนฮกเกี้ยนคน ๑ ในพวกที่
มาตั้งค้าขายอยู่เมืองสังขตานี้ ที่เป็นคนตระกูลวงศ์ของพวก
ณสังขตา โดยสามภักดีเข้าร่วมราชการเป็นนายกองด้วยก่อน แต่มี
บ้ำเห็นใจความชอบ จึงได้เป็นผู้ว่าราชการเมืองสังขตา ซึ่งกับ
คงชนใหม่

ที่เมืองสังขตาเป็นเมืองชนเมืองนครศรีธรรมราชนี้ ที่จริง

เพราะเหตุ ๒ ประการ คือ

ประการที่ ๑ เป็นแต่ที่ประชุมการค้าขาย แรกตั้งขึ้นเป็นเมือง
อย่างเล็ก ๆ

ประการที่ ๒ ไม่เป็นที่มั่นคง ปราภฏในหนังสือพระราช
พงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ ว่าแม่แขกสดดักเคยมาตั้งเมือง
สังขตาได้ ที่มาตั้งเป็นเมืองใหญ่ชนกรุงเทพฯ เป็นชนหลงมา

ในปลายรัชกาลที่ ๓ หรือต้นรัชกาลที่ ๕ ภายหลังมาเมื่อเมืองสงขลา
เจริญขึ้น กระจอบเวต้ามัราชการ เกยของ ต้องปราบปรามเมือง
ไทรบุรี แต่เมืองปัตตานี ข้าพเจ้าเข้าใจว่าข้างในกรุงเทพฯ จะ
ไม่ยอมให้เจ้าพระยา นคร มีอำนาจ มากเกินไป หรือจะเป็นด้วย
เห็นการลำบากเกินไปกว่าที่เจ้าพระยา นคร จะบังคับบัญชา ได้เรียบร้อย
ทั่วไป จึงตั้งเมืองสงขลา ให้เป็นเมืองใหญ่ อีกเมือง ๓ สำหรับ
ตรวจตราดูแลเมือง มะลายู ข้างฝ่ายตะวันออก เมือง นคร ศรีธรรมราช
ให้ตรวจตรา ด้านต่าง ข้างฝ่าย ตะวันตก อันติดเนื่อง กับ เขตแดน อังกฤษ
ลักษณะการ อันเป็น พงศ์าวดาร เมืองใจความ เป็นดัง กล่าวมานี้

เรื่อง พงศ์าวดาร เชียงใหม่ ซึ่ง พระยา มหาอำมาตย์ (หรุ่น) แต่ง
ขึ้น เป็นเรื่อง พงศ์าวดาร ในตอน กรุงรัตนโกสินทร์ นี้เอง แต่จะเป็น
ประโยชน์แก่ผู้อ่าน ให้รู้เรื่องราววงศ์ตระกูล ของเจ้านาย ในมณฑล
พายัพ ซึ่งรับราชการ อยู่ในเมือง นคร เชียงใหม่ เมือง นคร ลำปาง
เมือง นคร ลำพูน ทุกวันนี้ ว่า เกยของ แด่สืบวงศ์ตระกูล มาอย่างใด

หนังสือ พงศ์าวดาร ทั้ง ๓ เรื่อง เป็นหนังสือ สดวกอ่าน ด้วยอาจ
จะมีความรู้พิเศษ บางอย่างอันมิได้ปรากฏในหนังสืออื่น ควร สรรเสริญ
พระยา จีเชยรศิริ (ชม) พระยา มหาอำมาตย์ (หรุ่น) ที่ได้อุตสาหะ
เรียบเรียงขึ้นไว้

อนึ่ง ในการพิมพ์หนังสือเรื่องนี้ เจ้าภาพได้เรียงประวัติย่อของ
ผู้มรณะส่งมาขอ ให้พิมพ์ลงไว้ด้วย จึงได้พิมพ์ไว้ ต่อท้าย คำนำ

๘

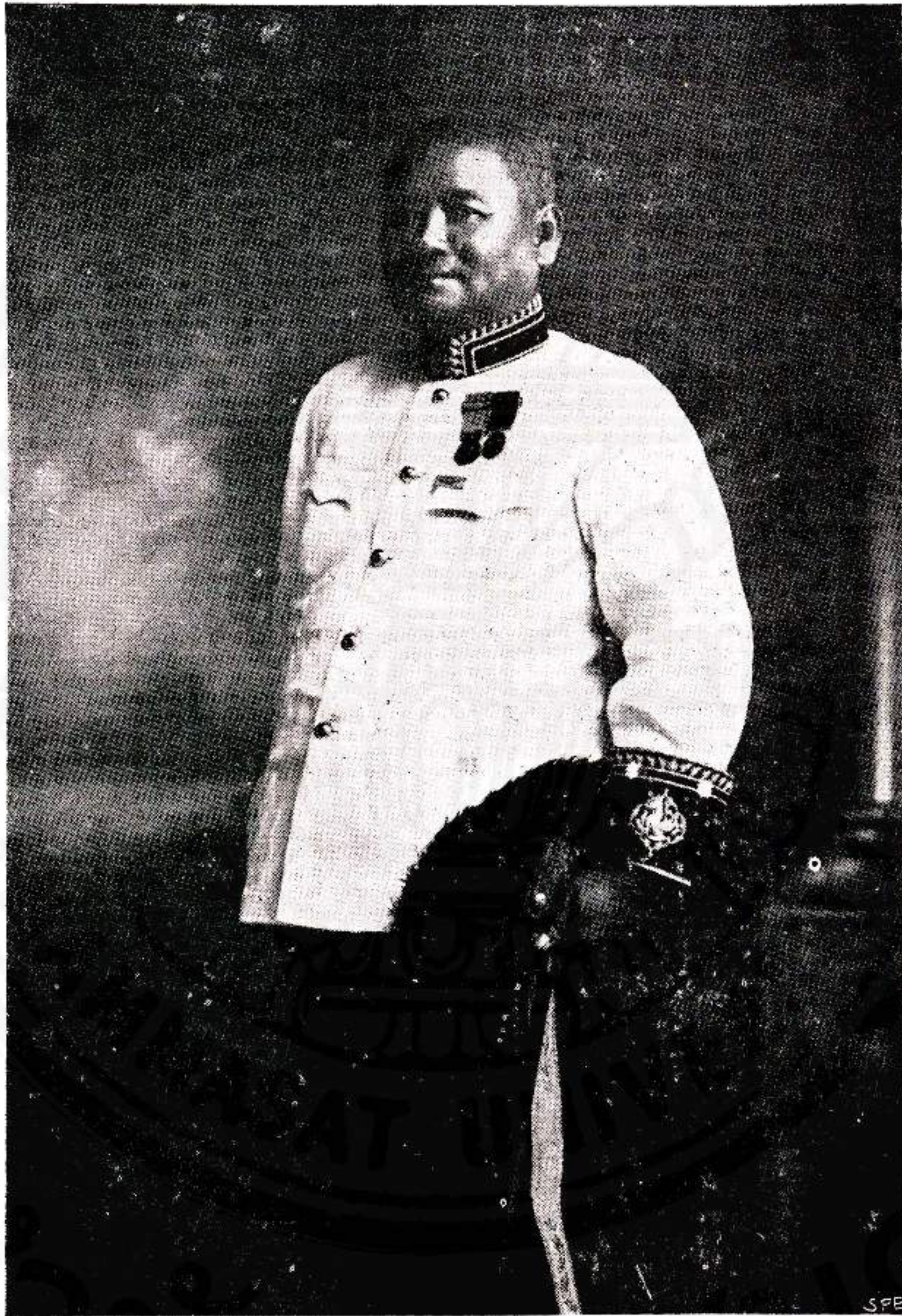
ข้าพเจ้า ขออนุโมทนา กุศลบุญราศี ทักษิณา นุปทาน ซึ่งเจ้าภาพ
งานศพ หลวง ชนาธิกรณ อนุมิต ได้ บำเพ็ญ เป็น บัณฑิตานมัย ด้วยความ
กตัญญู กตเวทิต์ แต่ที่ใด พมพ์ หนังสือ เรื่อง นี้ ให้แพร่ หาดาย อีก ครั้ง ๓.

ทำ ๒๖ กรกฎาคม

นายก ราชบัณฑิตยสภา

วันที่ ๓๑ มีนาคม พระพุทธ ศักราช ๒๔๗๐

เจ้าพนักงานหอสมุด



หลวง ธานีกรณ่อนุมัติ (สิงโต ลิมปพนธ์)

ชาติชะ วันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๓

มรณกรรม วันที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๐

ประวัติ

หลวงชนาธิกรณอนุมิต (สิงห์ โศ ดิมปพันธ์) เกิดที่เมืองพิษณุ
วันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๓ (ปีมะเมีย) อุปถัมภ์ที่สำนักพระครู
วิเชียร ปัญญามหาคุณ (โต) ที่วัดมหาธาตุจังหวัดพิษณุ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๓
(๑วัน) เป็นบุตรนายช่วยชัย นางข้า

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๕ ครองเกิดเงวณจตุรตถจังหวัดแพร่ ได้จัดการ
ช่วยเหลือราชการปราบเงวณใต้รับพระราชทานสัญญาบัตรเป็นชนนา
ธิกรณอนุมิต เป็นกรมการที่ปลุกษาราชการจังหวัดสวรรคโลก เมื่อ
วันที่ ๒๔ พฤศจิกายนพ.ศ. ๒๔๔๕ ต่อจากนั้นมากได้ช่วยเหลือราชการที่
จังหวัดสวรรคโลกแถมเนชตพิศณุโลก ได้เดือน เป็นหลวงชนาธิกรณ
อนุมิต วันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ แลได้รับพระราชทานยศเป็น
รองอำมาตย์โท เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๑

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐ ได้รับพระราชทานเหรียญทวชาภิเชกเงิน ๓ เหรียญ
เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ ได้รับพระราชทานเหรียญรัชมังกลาภิเชกเงิน ๓ เหรียญ
พ.ศ. ๒๔๕๕ ได้รับพระราชทาน เหรียญบรมราชาภิเชกเงิน ๓ เหรียญ

(ราชการพิเศษ) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๕ ได้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัด
พิษณุ ทำพดบพดปราบเสด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่จังหวัด
พิษณุ ครอง ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๕ ได้ช่วยเหลือราชการจัดหาเสบียงอาหาร
ส่งกองทัพพระยาศรีรัตนชาติยคราวปราบผู้ร้ายเงวณเมืองแพร่ ครอง ๑ เมื่อ
พ.ศ. ๒๔๕๐ แลพ.ศ. ๒๔๕๒ ได้ช่วยจัดการรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ ครองยงดำรงพระราชอิสริยยศเป็นสมเด็จพะยุพราช
เสด็จประพาสจังหวัดสวรรคโลก ๒ ครั้ง

หลวงชนาธิกรณฯ เริ่มป่วยเป็นโรคอัมพาชแต่วันที่ ๒๑ เมษายน
พ.ศ. ๒๔๗๐ ถึงแก่กรรมวันที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๑

สารบัญ

พงศาวดาร เมือง บัณฑิต	หน้า ๓
พงศาวดาร เมือง สงขลา	” ๓๐
พงศาวดาร เมือง นคร เชียงใหม่	” ๗๔

สำนักหอสมุด

พงศาวดารเมืองปัตตานี

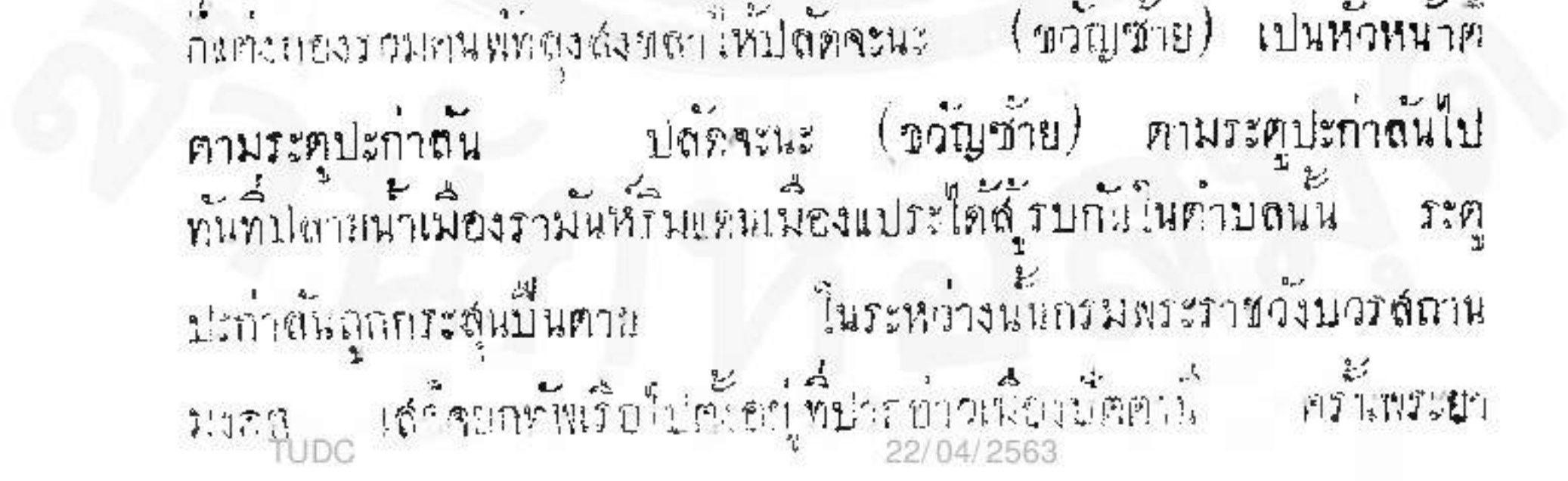


เดิมเมืองแขกเมืองตรงยังเป็นเมืองปัตตานีเมืองเดียว เจ้าเมือง
แลภรรยาชื่อมโตะปรางกู ได้ความว่ามโตะปรางกูชายคน ๓ แต่ยังมีเด็ก
ครนอยู่มาเจ้าเมืองปัตตานีตายลง ภรรยาของพระยาปัตตานีกวากการ
เป็นเจ้าเมืองแทนชน เวदानนบ้านเมืองหรือที่เรียกกันว่าเมืองปัตตานี
นั้น ตั้งอยู่ในตำบลบ้านมะนาคิดตอกกับบ้านโคก ใต้บ้านกระเด
ฝ่ายตะวันออกแต่บ้านพระยาปัตตานีเดียน ห่างกันทางประมาณ ๔๐
เส้นเศษ ริมทางที่จะไปเมืองยี่ริง ในระหว่างภรรยาเจ้าเมืองปัตตานี
กวากการเป็นเจ้าเมืองอยู่นั้น สัมมุติเรียกกันว่านางพระยาปัตตานี ศรี
ควันกรมการพดเมืองในอาณาเขตเมืองปัตตานี ก็อยู่ในบังคับบัญชา นาง
พระยาปัตตานี เรียบร้อยเหมือนอย่างพระยาปัตตานีสืบมาว่าการอยู่แต่
ก่อน นางพระยาปัตตานีได้จัดแจงหัดอบนทองเหลืองใหญ่ไว้ ๓
กะบอก ตำบลที่หัดอบนนรมบ้านกระเด ก็ช่วยยี่ริงเป็นรูปไม้สี่
ซนหงหนึ่ง ๓ ห้องมณฑลยงรอบ แม่ปะชานกว้างประมาณ ๖ ศอก
ยาวต้นตัวเจดียง ๔ วาเศษ เครื่องบนแลพื้นในเวदानนชาวดหมก ยังเหลือ
แต่ฝาผนัง แต่ฝาผนังเจดียงนั้นก่อเป็น โค้งท่ง ๔ ด้าน พื้นแม่ปะชาน
สูงประมาณ ๒ ศอกเศษ พื้นเจดียงสูงประมาณ ๒ ศอก
ใต้เท้าก่อด้วยอิฐนี้ มลายูในแหลมปัตตานีเรียกชื่อว่าลับเขิน ห่าง
จากลับเขินไปฝ่ายทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ ๒ เส้นเศษ เป็นรอย

เตาที่หลอมนี้ คนที่ถือเป็นรอยเคาะเตาอยู่คนไม่แต่หญาไม่ได้จน กว้าง
 ประมาณ ๘ ศอกเศษ ๔ เหลี่ยม พดเมือะในบัตถานใดที่วางกันทวไปมา
 จนเคยจน ว่าเป็นทหลอบน แตนายช่างผู้ทหลอบน ๓ กระบอกน
 ด้บได้ความว่าเดิมเป็นเงินมาจากเมืองจน เป็นชาติหกเกยนแต่หลิม
 ซอเคยม เขามาตงบ้านเรือนอยู่ที่บ้านกระเดาะ จนเคยมีคนมาได้
 ภรรยาตาย จนเคยมีคนเขาด้ำนนามตายด้วย พวกมตาย
 ด้มมตเรียกกันว่าหลิม ไต่เคยมตตลอดมาจนถึงทกวัน แต่ในตำบล
 บ้านกระเดาะตงหลิม ไต่เคยมอยู่ มากอนน พดเมือะทอช ตชมาจากจนเคยจน
 ยงนับถหลิม ไต่เคยมว่าเป็นคนตระกูลของพวกหมู่บ้านน แต่ยงกต่าง
 กันอยู่เนื่องๆว่าเดิมเป็นเงิน หลิม ไต่เคยมนายช่างหลอบนมาอยู่ใน
 เมืองบัตถานหลายปี นองสาวหลิม ไต่เคยมชอเกาเนยวคามมาจาก
 เมืองจน มาประหลิม ไต่เคยมทเมืองบัตถาน อยู่เฝ้าอพนวนหลิม
 ไต่เคยมให้ตงเล็ยจากเทศมตายกลับไปเมืองจน หลิม ไต่เคยมก
 ไม่ยอมไป เกาเนยวซึ่งเป็นนองสาวแต่เฝ้าอพนวนหลิม ไต่เคยมมานน
 ประมาณหลายปี หลิม ไต่เคยมกไม่ยอมไปชงอยู่ เกาเนยวชง
 เป็นนอง มีความเล็ยใจหลิม ไต่เคยมผู้ พชายจึงผู้กชอตายเล็ย ครน
 เกาเนยวนองสาวผู้กชอตายแล้ว หลิม ไต่เคยมผู้ พกจคแรงศพเกาเนยว
 นองสาวม่งไว้ทในตำบลบ้านกระเดาะ ทำเนนตองตุงปรากฏอยู่ตลอดมาจน
 เคยจน พวกจนกเลขนบถอว่าเป็นผู้หญิงบริสุทธิ์ชอย่าง ๓ เป็นคน
 รักชาติตระกูลอย่าง ๓ ได้มการเห็นไหวเด็มอทุกนมีเดชาตคศพ
 เกาเนยว

แลเวตาทติม ไต่เคยมจะหัดอั้งบ่ทอ้งเหตอ้งใหม่ ๓ กระทบกัน ไต่
 เทบ ๕ กระทบเดี่ยวแล้ว ๒ กระทบกท ๓ เทไม่ลง หัดม ไต่เคยม
 นายช่างกโตตงการเดินไหวบอ้งสรอ้งแตบบนานชนหลายอย่าง ๒
 กระทบก ๓ นนยกยงเทไม่ลง ในตอนที่หัดม ไต่เคยมมีความแค้นใจ
 กต่าก่าปฏิญาณว่า ขอให้เทบ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ หัดม ไต่เคยมยอมเอา
 ชีวิตหัดม ไต่เคยมเดินถวาย ครนกต่าก่าปฏิญาณเช่นนแล้ว พเหย
 เทบลงไต่เคยมบริบูรณ์ ฝ่ายหัดม ไต่เคยมนายช่างกโตตงจกแจงแตงบน
 ๓ กระทบกเกิดยงเกดตาเดี่ยวแล้ว เวตาทจเรตอ้งยงบน ๓ กระทบกัน
 จกแจงตงเครอ้งบอ้งสรอ้งเดินไหวแล้วประจบนเขาทง ๓ กระทบ กจก
 ๒ กระทบกท ๓ ท ๒ เป็นลำดับไป ครนตงจจกกระทบกันท ๓
 หัดม ไต่เคยมนายช่างกเข้าไปนตรงปากกระทบบน แตงกต่าก่าว่า
 ทหัดม ไต่เคยมได้ปฏิญาณไว้ ถ้าบกระทบกันแตงตเดี่ยวจะเอาชีวิต
 เป็นเครอ้งเดินไหวบน ครนหัดม ไต่เคยมได้ปลง ใจยอมตงทปฏิญาณ
 ใจแตกอ้นแล้วกบอ้งให้ศนจุดบ่น พยบนต่นออกแรงศนหอบพาหัดม
 ไต่เคยมสัญญาไปนเจตานั้น แตบนทนางพระยาบตต่านให้หัดม ไต่
 เคยมเป็นนายช่างหัดอชน ๓ กระทบกัน กระทบกท ๓ ให้ชยวามาง
 (บามัง ?) บตต่าน ๓ กระทบกท ๒ ชยศร์นคว ๓ กระทบกท ๓ ชยมพา
 หล่าหัดอ อยู่ตอ้งมานางพระยาบตต่านตาย ตูตค่านโพวงศ์ญาต
 เป็นเจาเมืองบตต่านชน.
 เวตาทตต่านเป็นเจาเมืองบตต่านชนน หาได้ยอว่ากรทตบด
 บานประมาตนางพระยาบตต่านว่ากรอยู่เดิมไม่ ตูตค่านเตอชไปตงบ้าน

เรือนอยู่ ในตำบลบ้านยี่ริง ฝ่ายทิศตะวันออกแต่บ้านนางพระยามัคคาน
 ระยะทางเดินเท้าตรงแต่บ้านมะนาทนางบัคคานว่าการอยู่ ไปถึงบ้านยี่ริง
 ๗ ชั่วโมงครึ่ง แต่บ้านที่สถิตานไปตั้งว่าการอยู่นั้น ตรงกับท่าบ้าน
 ยี่ริงริมคลอง เวตายนนเป็ดยนชื่อเป็นระตุ พดเมืองเรียกกันว่าระตุประกาดัน
 แปลเป็นภาษายามเรียกว่าระตุหน้าท่า แลระตุประกาดันคนห คำเต่าฎา
 กันว่าเป็นคนมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดมาก เมืองที่ไกลเคียงกกรรมกตั้งอยู่
 ขณะนั้น ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
 เมษจุลศักราช ๒๓๕๗ กรมพระราชวังบวรสถานมงคลได้จัดยกกองทัพ
 ออกไปปราบปรามศึกพม่าถึงหัวเมืองฝ่ายตะวันตก ครั้นกองทัพออกไป
 ถึงเมืองสงขลา มีชาวเขมาว่าเมืองบัคคานก้อการกำเริบขึ้นมา
 ไวรุดเกล้าฯ ให้จัดพระยากระตาโหม พระยาเส้นหากุขร (ทองอิน)
 พระยาพิทักษ์ (ทองขาว) หลวงสุวรรณบริ (บุญชัย) ผู้ว่าราชการ
 เมืองสงขลา ปัตติจนะ (จัวญชัย) เป็นแม่ทัพหน้ายกออกไปตีเมือง
 บัคคาน ได้สู้รบกันกับระตุประกาดันที่ตำบลบ้านยี่ริง ระตุประกาดัน
 สู้รบทนกองทัพไม่ได้ ก็อพยพแตกหนีขึ้นไปทางเมืองรามันห์ พระยา
 กระตาโหมแม่ทัพเห็นว่า ปัตติจนะ (จัวญชัย) เป็นผู้รู้จักทาง
 กิ่งคองของรวมกันที่ตองสงขลาให้ปัตติจนะ (จัวญชัย) เป็นหัวหน้าตี
 ตามระตุประกาดัน ปัตติจนะ (จัวญชัย) ตามระตุประกาดันไป
 ทัพไปตามหาเมืองรามันห์ริมเขมเมืองแประได้สู้รบกันในตำบลนั้น ระตุ
 ประกาดันถูกกระสุนปืนตาย ในระหว่างนั้นกรมพระราชวังบวรสถาน
 มงคล ได้จัดยกทัพออกไปตีระตุที่ปรกบ้านเมืองบัคคาน ครั้นพระยา



กระต่าใหม่กองทัพหน้าตระกูลประกาศนิตก แต่ได้ ศักระตระกูลประกาศนิตมาแล้ว
 พระยากระต่าใหม่ พระยาเด่นหัวภูธร (ทองอิน) พระยาพัทลุง
 (ทองขาว) หลวงสุวรรณคีรี (บุญชัย) ผู้ว่าราชการเมืองสงขลา
 ปลัดจระนะ (ขวัญชัย) พร้อมกันลงไปเฝ้าในเขตพระที่นั่งหน้าเมืองปัตตาน
 ทุตแจะราชการ รมสั่งให้มาบนใหญ่ ๒ กระบอกทเก็บได้ลงมาเรือจะเขา
 เข้ามากรุงเทพฯ ปลัดจระนะ (ขวัญชัย) ได้จัดแจงเรือบรรทุกบน
 นำลงไปถวาย บนกระบอกที่ ๓ ซ่อนนางปัตตานนนชอกไปตั้งเรือหลวง
 กอน โดยกบนบนบนเรือหลวงเจ้าจระนะ เรือบรรทุกบนกระบอก
 ที่ ๒ ซึ่งซัดศักรนครคกอยู่ ขางหลัง เกิดพายเรือบรรทุกบนกระบอกที่ ๒
 ซัดศักรนครคกลง บนกจมน้ำสูญหายไปด้วย กรมพระราชวังบวรสถาน
 มงคล โปรดเกล้าฯ ให้ปลัดจระนะ (ขวัญชัย) เป็นผู้ว่าราชการ
 เมืองปัตตาน ยกคนไทยเดชด้วยคัมภีเมืองสงขลา เมืองพัทลุง
 เมืองจระนะ ซึ่งเป็นญาติพี่น้องหรือพรรคพวกปลัดจระนะ (ขวัญชัย) ให้
 อยู่เป็นกำลังรักษาราชการเมืองปัตตาน ๕๐๐ คนพิเศษ ครนทรงจัดการ
 เมืองปัตตานเสร็จแล้วแต่ตั้งกตบกรุงเทพฯ หลวงสุวรรณคีรี (บุญชัย)
 ผู้ว่าราชการเมืองสงขลา ก็ตามแต่ตั้งเข้ามากรุงเทพฯ ด้วย โปรดเกล้าฯ
 ให้หลวงสุวรรณคีรี (บุญชัย) เป็นพระยาสงขลา โปรดเกล้าฯ พระ
 ราชทานภราตรีให้พระยาสงขลา (บุญชัย) เชิญออกไปพระราชทาน
 ให้ปลัดจระนะ (ขวัญชัย) เป็นพระยาปัตตานี แต่โปรดเกล้าฯ ให้
 เมืองสงขลาเป็นเมืองตรชนกับกรุงเทพฯ โปรดเกล้าฯ ให้เมืองจระนะ
 เมืองเทพฯ เมืองปัตตานี อยู่ในความกำกับดูแลของเมืองสงขลา

ปลัดจระนะ (ชวัญชัย) ครั้นได้รบพระราชาทางตราดเป็นพระยา
 มัตตานแตง ได้ตั้งบ้านเรือนว่าราชการอยู่ในตำบลบ้านมะนา ใน
 ปากอ่าวตานาเมืองมัตตานฝ่ายทิศตะวันออก ในตำบลนั้นตั้งมีขณเมือง
 เมืองมัตตานเรียกกันว่า อ่าวนาเกลือ ในระหว่างพระยาปัตตานี
 (ชวัญชัย) ว่าราชการเมืองมัตตานอยู่นั้น บ้านเมืองก็เป็นการปรกติ
 เรียบร้อย ครั้นพระยาสงขลา (บุญชัย) ถึงแก่อนิจกรรมลง โปรดเกล้าฯ
 ทรงให้หลวงนายฤทธิ (เถียนจ้อ) หลานซึ่งรับราชการอยู่ในกรุงเทพฯ
 เป็นพระยาสงขลา ในระหว่างพระยาสงขลา (เถียนจ้อ) ว่าราชการ
 เมืองสงขลาอยู่นั้น พระยาปัตตานี (ชวัญชัย) ถึงแก่กรรมลง
 โปรดเกล้าฯ ทรงให้นายพ่าย น้องร่วมบิดามารดาแม่พระยาปัตตานี
 (ชวัญชัย) เป็นพระยาปัตตานี ทรงให้นายยมชายบุตรพระยาปัตตานี
 (ชวัญชัย) เป็นหลวงสวัสดิภักดี ผู้ช่วยราชการเมืองมัตตาน ครั้นพระยา
 ปัตตานี (พ่าย) ได้ว่าราชการเมืองมัตตานจน หลานได้ว่าราชการอยู่ที่บ้าน
 พระยาปัตตานี (ชวัญชัย) ไม่ เดือนไปตั้งว่าราชการอยู่ที่บ้านยามู ฝ่าย
 ทิศตะวันออกกับบ้านพระยาปัตตานี (ชวัญชัย) ห่างออกไปทางเดินเท้า
 ประมาณ ๓ ชั่วโมงเศษ ในระหว่างพระยาปัตตานี (พ่าย) ไปว่าราชการ
 อยู่ที่บ้านยามูนนั้น พวกสำเภา ๓ ลำกรัดนาง ๓ ลำ เป็นคนชาติมลายู
 คิดคิดกันเป็นโจรเข้าตีปล้นบ้านพระยาปัตตานี (พ่าย) บ้าง บ้าน
 หลวงสวัสดิภักดี (ยมชาย) ผู้ช่วยราชการบ้าง พระยาปัตตานี (พ่าย)
 หลวงสวัสดิภักดี (ยมชาย) ได้สู้รบพวกสำเภาพวก กอกรัดนาง พวก
 สำเภาพวก กอกรัดนางสู้พระยาปัตตานี (พ่าย) หลวงสวัสดิภักดี (ยมชาย)

มีได้ แยกให้ชนไปซ่อนอยู่ตามบ้านกระลาภย ๗ เป็นหัวหน้า
 หรือคนนำก็เข้าไปเมืองสังขละนครโทษต่อพระยาสังขตา (เถียนจ้อง)
 พระยาสังขตา (เถียนจ้อง) ก็ยกโทษให้พวกเจ้าเหียดพวกรัตนาวงเป็น
 ภาคหนึ่งไว้ แต่จัดแยกให้พวกเจ้าเหียดพวกรัตนาวงเป็นกองตั้งขึ้น
 ตั้งหน่วยอยู่ที่เมืองสังขตา คนประมาณ ๕๐๐ คราวเศษ แต่ให้
 อยู่ตามบ้านกระลาภยเป็นแถว ๑ คนนายหรือหัวหน้าหนึ่งให้เป็น
 แม่กองคุม देख ในกองพวกนี้ ด้วยเห็นว่าถ้าจะบังคับให้พวกเจ้าเหียด
 พวกรัตนาวงไปอยู่ในบังคับพระยาปัตตานี (พ่าย) อีกกลัวจะไม่สิ้นความ
 พยาบาท จึงคิดว่าควรยกก่อนไม่สู้ดี จึงได้จัดพวกนี้ให้แยกชนด้วย
 กับเมืองสังขตากอง ๑ พวกเจ้าเหียดพวกรัตนาวงซึ่งแยกเป็นกอง
 ตั้งหน่วยตั้งขึ้นชนกับเมืองสังขตาแล้ว ก็เรียกรายไปตั้งบ้านเรือนอยู่ใน
 แถวบ้านหลังจกข้างยริงบ้าง เหตุด้วยในแถวตำบลทกระลาภย
 ไม่เหมาะจะพำนัก หัวหน้าที่เป็นแม่กองคุมอยู่นั้น ครั้นถึงกำหนดจะตั้ง
 หน่วยตั้งขึ้นกับเมืองสังขตาแล้ว ก็เที่ยวเรียกไปตามบ้านญาติ เรียกชน
 เรียกหน่วยตั้งกับเมืองสังขตาตลอดมาจนถึงทุกวันนี้ ในระหว่างพระยา
 ปัตตานี (พ่าย) ดำรงราชการเมืองอยู่ ในอาณาเขตเมืองปัตตานีเกิดโจร
 ผู้ร้ายเที่ยวคปลัดบ้านเรือนชุกชุม พระยาปัตตานี (พ่าย) ปราบปราม
 ไม่สงบได้ ก็ออกหนังสือแจ้งราชการเข้ามาเมืองสังขตา พระยา
 สังขตา (เถียนจ้อง) ก็นำหนังสือบอกเข้ามากรุงเทพฯ
 โปรดเกล้าฯ ให้พระยาอภัยสงคราม กับพระยาสังขตา (เถียนจ้อง)
 ออกไปแยกเมืองปัตตานีเป็น ๗ เมือง พระยาอภัยสงคราม พระยา

ตั้งขลา (เถยเมือง) ครนออกไปลงเมืองบศตานแดง กแยกออก
 เป็นเมืองบศตาน ๓ เป็นเมืองยริง ๓ เป็นเมืองด้ายบุรี ๓
 เป็นเมืองหนองจิก ๓ เป็นเมืองรามันห์ ๓ เป็นเมืองระแงะ ๓
 เป็นเมืองยะธา ๓

เขตแดนเมืองบศตานรอบบศตวนน ฝ่ายเหนือจดทะเล ฝ่ายใต้
 คอพรหมแดนเมืองรามันห์เมืองยะธา มีहतกเรียงรายไปจนถึงहतก ๕
 ฝ่ายตะวันตกคอพรหมแดนเมืองหนองจิก เขาปากคลองบางหม้อเป็นแดน
 ขนไปคลองบ้านคชนรก จุดนี้ตะเคียนใหญ่บ้านคชนรก ปลาย
 คลองขุดเป็นคลองเล็ก ขนไปถึงบ้านกระหังคชนรกไปคลองใหญ่ที่เรียกว่า
 คลองจัว คลองจัวตพื้นคชนรกไปทิศใต้เรียกว่าอะเนาะบุโหละ ใน
 ระหว่างคลองจัวกับอะเนาะบุโหละคนละฟากคลอง ฟากตะวันออกเป็น
 เมืองบศตาน ฟากตะวันตกเป็นเขตเมืองหนองจิก ทิศตะวันออกต่อ
 พรหมแดนเมืองยริง ตั้งแต่อำเภอโคตรมกเตลงไปทิศใต้ บั๊กहतก
 เรียงขนไปจนถึงคณพิศุตใหญ่ริมบ้านโต๊ะโล่มริมบ้านกระต บั๊กहतกเรียง
 ลงไปถึงคณขางขาคมหว่างบ้านดีโต๊ะบ้านอะโห บ้านอะโหเป็นเขต
 เมืองบศตาน บ้านดีโต๊ะเป็นเขตเมืองยริง ดันเขตเมืองบศตาน

เขตแดนเมืองยริงรอบคัว ฝ่ายเหนือจดทะเล ฝ่ายตะวันออก
 คอพรหมแดนเมืองด้ายบุรี บั๊กहतกแดงปลายคชนรกคายบ่อหมาหงพร
 กระจุดเขาน้อยเขาโต๊ะชูดคชนรกน้ำโพรงจรเข้เขาทองเป็นแดน ฝ่ายใต้
 บั๊กहतกหน้าคัวคอพรหมแดนเมืองรามันห์ ตั้งแต่हतก ๕ ทหาตัวตรงไป
 ตะวันออกมคคชนรกไปจนถึงตำห้วยสะโหระ ตั้งแต่ตำห้วย

๕
 สระโหระทึกเหล็กเรียงไปจนถึงบ้านตรัง ฝ่ายตัวนั้นตกค้อพรหมแดนเมือง
 บัคตานัน ตั้งแต่อาว โคนตรึงมทเดลงไป ทิศใต้บัคเหล็กเรียงขึ้นไป
 จนถึงคันทักใหญ่หว่างบ้าน โตะ โด่มีบ้านกะดัก บัคเหล็กเรียงลงไปถึง
 คันทายซาคัมหว่างบ้านดี โตะบ้านอะ โห ตั้งแต่บ้านอะ โหเรียงลงไปถึง
 คันทะม่วงใหญ่ตัวนั้นตกบ้านเกาะธากา บัคเหล็กเรียงลงไปถึงบ้าน
 กอหวายบ้านสะตาดบ้านประคู้ลงไปถึงบ้านนาใต้ตลอดไปเหล็ก ๕ เพียงบ้าน
 นาคำ ดั้นเขตรเมืองยริง

เขตรแดนเมืองสายบุรีรอบตัว ฝ่ายเหนือจรดทะเล ฝ่ายตะวันออก
 บัคเหล็กตลอดของนายากง ตั้งแต่ทะเลเรียงไปบัคเหล็กบางมคณไม้ ใหญ่บ้าง
 เป็นเขตรจนจุดคดของตรวบ ฝ่ายตะวันออกเป็นเขตรเมืองกถนคณ ฝ่าย
 ควันตกเป็นเขตรเมืองสายบุรี ฝ่ายใต้มีเขาใหญ่ทยาวไปตะวันออกควันตก
 เป็นเขตรแดน พนเขาบัคเหล็กทบ้านยงอเรียงไปตะวันออกบัคเหล็กบาง
 คณไม้ ใหญ่บ้างจนจุดคดของตรวบ ฝ่ายเหนือเป็นเขตรเมืองสายบุรี
 ฝ่ายใต้เป็นเขตรเมืองระแงะ ฝ่ายควันตกมีปตายคดของตายเป็นเขตรค้อ
 พรหมแดนเมืองยริง บัคเหล็กแต่พรุกระจุดตลอดไปถึงบ่อหมาหังเรียง
 ขึ้นไปพรุใหญ่ มีคณไม้ ใหญ่บัคเหล็กไปถึงคดของน้ำโพรงจรเข้เขาน้อย
 ค้อพรหมแดนทกะธากอ ฝ่ายตะวันออกเฉียงใต้ ไปถึงเขามุโตเป็นเขตร
 ตลอดไปคดของขอหุดอกกระบัตค้อพรหมแดนเมืองรามันห์ ดั้นเขตรเมือง
 สายบุรี

เขตรแดนเมืองระแงะรอบตัว ฝ่ายเหนือมีภูเขาใหญ่ทขวางยาว
 ไปตะวันออกควันตกเป็นเขตรแดน บัคเหล็กบางมคณไม้ ใหญ่บ้างเรียง

ไปจนจุดคดของตรวจ ฝ่ายเห็นขอปนเขตเมืองค่ายบุรี ฝ่ายใต้เป็น
 เขตระแงะ ฝ่ายตะวันตกเขาหัดหยอเป็นแดนลงมาแนวหังคบกหักบางม
 ต้นไม้ใหญ่บ้าง มีค่ายห้วยหน้าคดลชชมาบ้านสี่เปะบ้านประฆอหด
 บักหักบางมต้นไม้ใหญ่บ้างมีเขาบ้าง เวียงไปจนถึงคดของคามะหัน
 ค่อพรหมแดนเมืองค่ายบุรี ฝ่ายตะวันออกคดของตรวจเป็นแดนคดลชช
 ไปบ้านโคะเดะ บักหักคดงแต่บ้านโคะเดะไปตั้งพรุ ต้นพรุเป็นดำ
 ห้วยเวียงกว่าเขาเหือหนอ เป็นคดของเขตแดนคดลชชไปตั้งคดหมกเหมือง
 ทอง ฝ่ายตะวันออกค่อพรหมแดนเมืองถันตัน ฝ่ายใต้ไม่มีหักคด
 ไปตะวันตกเฉียงใต้ คดลชชไปปะโตมจุดคดของนามเมืองแปะ ตั้งแตคก
 หมกไปฝ่ายตะวันออกเฉียงใต้ เป็นบ้านใหญ่คดลชชไปไม่มีหักไม้
 ต่ำคัญ ต้นเขตเมืองระแงะ

เขตแดนเมืองรามันหรือบศอ ฝ่ายเห็นขบักหักทนาดาคย
 พรหมแดนเมืองยริง เวียงไปค่อพรหมแดนเมืองบศคาน คดลชชไปตั้ง
 เขาประาหมะค่อพรหมแดนเมืองยะธา เวียงไปจนถึงประฆอหดอสะเตาะ
 เห็นอกำปงจินแหะ บักหักไปตั้งบ้านกาลนอะหรือจุดคดของใหญ่ท่า
 ตำบลไปตามดำคดของคณละฟาก ฟากเหนือเป็นเขตเมืองยะธา ฟาก
 ใต้เป็นเขตเมืองรามันห์ จนถึงบ้านบะนางสะตา ฝ่ายตะวันตกค่อ
 พรหมแดนเมืองไทรบุรี มีเขาสะประเหตาระทชวางอยู่บนเป็นเขตแดน
 ไม้ต้นไม้ใหญ่มีคดของนามเขาบ้าง ฝ่ายตะวันตกเฉียงใต้คดลชชไปตั้ง
 เขามะนะเงาะ มีเขาเืองกันไปในที่ขารม มีห้วยหน้าแต่ต้นไม้ใหญ่
 คดลชชไปค่อพรหมแดนเมืองแปะ ฝ่ายตะวันออกเฉียงใต้คดงแต่คดของ

นำเมืองแปะ ตลอดไปสดองนำปะโถมจตกหมกเหมืองทองแขวง
 เมืองระแงะ ฝ่ายตัวนอกตั้งแคเขาหัดหยอดตมาบักหัดกบางมตนไม่
 ใหญ่บ้าง จนถงตำห้วยแบ่หองค่อพรหมแดนเมืองระแงะ บักหัดก
 ตลอดถิงบ้านสุเปะ บ้านประฆะหัดจตกคตของกำบู บักหัดกไปจต
 เขามูโตเวียงตมาจออกกระบัตค่อพรหมแดนเมืองลำยบุรี ตลอดมา
 ถิงบ้านตรงบ้านทาทุ้งค่อพรหมแดนเมืองยรง ดันเขตรเมืองรามันห์
 เขตรแดนเมืองยะดาร์อบตัว ตัวนอกถิงโตตงแคเขาประฆาหมะ
 บักหัดกเวียงตงไปตัวนอกถิงประฆะหัดยต๊ะเตาะเห็นอบ้านจินนหะ ตลอด
 ไปถิงบ้านกระตั้นอะหะรยจนถิงคตของใหญ่ทำลำบจคบ้านประฆางส์ระดา ฟาก
 เห็นเป็นเขตรเมืองยะดา ฟากโตเป็นเขตรเมืองรามันห์ ฝ่าย
 ตัวนอกถิงเห็นค่อพรหมแดนเมืองบัตตาน ตงแคตะโห่งระเปะยา
 หนึ่งมีลำยห้วยไปจคคตของน้ำท่าลำบ ฟากคตของตัวนตกเป็นเขตรเมือง
 ยะดา ฟากคตของตัวนอกเป็นเขตรเมืองบัตตาน ฝ่ายเห็นค่อ
 พรหมแดนเมืองหนองจิก เขาคำตาคีร์เป็นแดน ฝ่ายตัวนตกค่อ
 พรหมแดนเมืองไทรบุรี มีคตของบาโงยเป็นเขตรแดนขนไปถิงบ้านยรง
 ตลอดไปบ้านมะเหตาะ ฝ่ายตัวนตกตลอดไปจตเขาเหมืองคิระลำบู
 ดันเขตรเมืองยะดา

เขตรแดนเมืองหนองจิกรอบตัว ฝ่ายเห็นจตกต ฝ่าย
 ตัวนอกหัดกแดนคตของนาคตคอกบเมืองบัตตาน ฝ่ายโตค่อพรหมแดน
 เมืองยะดา ฝ่ายตัวนอกตั้งแคหัดดูโอบวโกยริมคตของใหญ่ทำลำบ
 หนึ่งไปบ้านทุ้งยาวตลอดไปลำยห้วยเวือกกว่าคตของลำมี ตงแคคตของ

พร้อมด้วยพระยาสังฆตา (เถียนจ๋อง) บังคับให้พระยาบัตถานี
 (พ่าย) เดือดจัดหาในพวกตระกูลตวันตระกูลหนี ที่พระยาบัตถานี
 (พ่าย) ได้เคยใช้สอยเห็นว่าจิตใจเรียบร้อยมาแต่ก่อนนั้น จศราย
 ซื่อกระตือให้ครบทั้ง ๖ เมือง พระยาบัตถานี (พ่าย) ก็จศรายชื่อ
 ขนยนต่อพระยาอภัยสงครามข้าหลวง พระยาสังฆตา (เถียนจ๋อง)
 รายชื่อที่พระยาบัตถานี (พ่าย) ยื่นนั้น คือหนึตะ เดิมพระยาบัตถานี
 (พ่าย) ตั้งให้เป็นทขุนปลัดกรมการ ๓ หนึตะ เป็นน้องชายจาก
 หนึตะขุนปลัด ๓ ตวันหมาได้ เดิมพระยาบัตถานี (พ่าย) ตั้ง
 ให้เป็นนายอำเภออยู่ที่บ้านรามันห์ ๓ ตวันยตอ เป็นวงศ์ญาติ
 ตวันหมาได้ ๓ ตวันตุ่หลง ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลบ้านกะเด๊ะ ๓
 ตวันหนี ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลบ้านหนองจิก ๓ ครนพระยา
 อภัยสงครามข้าหลวง พระยาสังฆตา (เถียนจ๋อง) ได้รายชื่อ
 ครบ ๖ เมืองแล้ว ก็จัดให้ตวันตุ่หลงเป็นผู้รักษาราชการเมืองบัตถานี
 ให้ตวันหนีเป็นผู้รักษาราชการเมืองหนองจิก ให้ตวันหมาได้เป็นผู้
 รักษาราชการเมืองรามันห์ ให้ตวันยตอเป็นผู้รักษาราชการเมืองยะตา
 ให้หนึตะเป็นผู้รักษาราชการเมืองลำบุรี ให้หนึตะเป็นผู้รักษาราชการ
 เมืองระแงะ ให้พระยาบัตถานี (พ่าย) เป็นผู้ว่าราชการการเมืองยริง
 แต่หลวงสวัสดิภักดี (ยิมซ้าย) ให้คงเป็นผู้ช่วยราชการอยู่ในพระยา
 บัตถานี (พ่าย) ผู้ว่าราชการเมืองยริง พระยาอภัยสงคราม
 ข้าหลวง พระยาสังฆตา (เถียนจ๋อง) ครนแยกเขตแดนแดงจัด
 ให้มศวมุรักษาราชการเมืองเสร์จันแล้ว พร้อมกันกับกรุงเทพฯ กราบ

บังคับบุตรหลานตามทแยงเมืองปัตตานีออกเป็น ๗ เมือง แดงคใหม่
 ผู้รักษาราชการไว้ทุกเมืองแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน
 คราตามรายชื่อ ซึ่งพระยาอภัยสงครามข้าหลวง พระยาดังขตา
 (เถียนจ้อง) จัดไว้ ในตอนเหนือพระยาทั้ง ๗ เมืองที่โปรดเกล้าฯ
 พระราชทานตั้งนั้นสืบไม่ได้ความ ได้ทราบความแต่ว่าพระยาดังขตา
 (เถียนจ้อง) เป็นผู้เชิญตราตั้งออกไปพระราชทานทั้ง ๗ เมือง เบียดขับ
 ให้พระยาปัตตานี (พ่าย) เป็นพระยาอิริง ตวันดีหตงเป็นพระยา
 ปัตตานี ตวันหนีเป็นพระยาหนองจิก ตวันหมาได้เป็นพระยา
 รามันห์ ตวันยตอเป็นพระยายะตา หนิเดะเป็นพระยาด้วยบุรี
 หนิเดะเป็นพระยาระแงะ เมืองทั้ง ๗ เมืองนี้ทรงพระกรุณาโปรด
 เล่าฯ ให้ยู่ในความกำกับดูแลของเมืองดังขตาต่อมา พระยาดังขตา
 (เถียนจ้อง) ตั้งพระยาเจ้าเมืองแถมอบเมืองทั้ง ๗ เมืองเสร็จแล้วกกดบ
 เมืองดังขตา

พระยาอิริง (พ่าย) ตั้งบ้านเรือนหรือที่เรียกว่าเมืองนั้น
 ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านยามุ พระยาปัตตานี (ตวันดีหตง) ตั้งบ้าน
 เรือนหรือที่เรียกกันว่าเมืองปัตตานีนั้น ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านกะเด๊ะโกด
 ตำบลบ้านมะนา ซึ่งพระยาปัตตานี (ชวัญชัย) ตั้งบ้านเรือนหรือ
 ที่เรียกว่าเมืองอัยกอน พระยาหนองจิก (ตวันหนี) ตั้งบ้าน
 เรือนหรือที่เรียกกันว่าเมืองหนองจิกนั้น ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านหนองจิก
 พระยายะตา (ตวันยตอ) ตั้งบ้านเรือนหรือที่เรียกกันว่าเมืองยะตานี
 ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านยะตา พระยารามันห์ (ตวันหมาได้) ตั้งบ้านเรือน

บุตรพระยารามันห์ (ศวันห์มาโล) ชื่อศวันท์โกโหนรักษาราชการเมือง
 รามันห์ ก็โปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตตามทูลพระยา
 สังขตา (เถียนเต็ง) จัดไว้ พระยาสังขตา (เถียนเต็ง) กราบถวาย
 บังคมลา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานตราตั้งให้พระยา
 สังขตา (เถียนเต็ง) เชิญออกไปด้วย ครั้นพระยาสังขตา (เถียนเต็ง)
 ออกไปถึงเมืองสังขตา พระยาสังขตา (เถียนเต็ง) มีหนังสือเรียก
 ศวันท์โกโหน ศวันท์กะจี ศวันท์บางกอก เข้ามายังเมืองสังขตา
 พระยาสังขตา (เถียนเต็ง) ก็มอบตราตั้ง ซึ่งโปรดเกล้าฯ
 พระราชทานออกไป ตั้งให้ศวันท์กะจีเป็นพระยาหนองจิก ตั้งให้ศวัน
 บางกอกเป็นพระยายะดา ตั้งให้ศวันท์โกโหนเป็นพระยารามันห์ พระยา
 ยะดา (ศวันท์บางกอก) พระยารามันห์ (ศวันท์โกโหน) พระยา
 หนองจิก (ศวันท์กะจี) ก็ลาพระยาสังขตา (เถียนเต็ง) กลับไป
 บ้านเมือง ในระหว่างนั้นบ้านผู้ว่าราชการการเมืองหนองจิก เมืองยะดา
 เมืองรามันห์ ก็ยังคงราชการอยู่ที่บ้านเจ้าเมืองคนเก่า หาได้ รือ
 เดือนไปอื่นไม่ บ้านเมืองก็ยังเป็นปรกติเรียบร้อยกันอยู่ทั้ง ๗ เมือง
 ครั้นอยู่มาในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระยา
 บัณฑิตานี (ศวันท์ดุหง) พี่ พระยาหนองจิก (ศวันท์กะจี) น้อง พระยา
 ยะดา (ศวันท์บางกอก) พระยาระงะ (หนิเตะ) & เมืองนรวมคิด
 กันเป็นกบฏขึ้น แยกกันออกที่บ้านพระยายริง (พ่าย) บ้าง เดย
 เข้ามาตั้งเมืองจระนะเมืองเทพาบ้าง พระยาสังขตา (เถียนเต็ง) มี
 ใบบอกเข้ามากรุงเทพฯ โปรดเกล้าฯ ให้พระยาเพชรบุรีเป็นแม่ทัพ

ออกโปรดสมทบช่วยเมืองสังขละ ความของทพพระยาเพชรบุรีออกไปถึง
เมืองสังขละ ถวายพร้อมสมทบกับกองทัพพระยาสังขละ (เถียนเต็ง)
ยกออกตแตกต่งแต่เมืองจะนะเมืองเทพาตลอดจนถึงเมืองระแงะ ไป
จับได้พระยาปัตตานี (ควนด้หลง) พระยายะตา (ควนบางกอก)
พระยาหนองจิก (ควนกระเจี) ที่ตำบลบ้านโคกเต๊ะในเขตแดนเมือง
ระแงะพร้อมครอบครัวคนเฝ้ากักตักคน ประหารชีวิตด้วยในเขตเมืองนพ ยศ
พระยาระแงะ (หนัดเตะ) ที่เป็นพวกวังมคตกับขุนหนัดออกตาม
ไม่ได้ตัว ในระหว่างนั้นพระยาเพชรบุรีแม่ทัพ พระยาสังขละ
(เถียนเต็ง) จัดให้หนัดอยู่รักษาราชการเมืองระแงะ หนัดอยู่คน
เดิมตงบ้านเรือนอยู่ตำบลบ้านบางปูแขวงเมืองยริง พระยายริง
(พ่าย) ให้เป็นกรมการอยู่ทเมืองยริง เวลาครบหนักได้ ไปในกอง
ทัพด้วย มีคำสั่งรับไว้ว่าใจศกกล้าหาญ จัดให้หนัดอยู่รักษา (ยิมข้าก)
เดิมเป็นผู้ช่วยราชการอยู่ทเมืองยริงไปรักษาราชการเมืองยะตา จัด
ให้นายเม่นเมืองจะนะเป็นผู้รักษาราชการเมืองหนองจิก จัดให้ควน
ยู่ได้เป็นผู้รักษาราชการเมืองปัตตานี แต่ควนยู่ได้คนนเป็น ๒ ช่ออยู่
เรียกกันว่า โคะก๊กเรียก

พระยาเพชรบุรีแม่ทัพ พระยาสังขละ (เถียนเต็ง) ครั้นตีแตก
กบฏแตก แต่เมืองทวางใหม่ผู้วรราชการเมืองนพ กจัดให้เม่น
อยู่รักษาราชการแทนใจได้เสร็จแล้ว พร้อมกันกลับกรุงเทพฯ ครั้น
ยู่ได้หรือ โคะก๊กได้เป็นผู้รักษาราชการเมืองปัตตานี ก็เดือนไปตงบ้าน
เรือนอยู่ฝ่ายตวนตกแต่บ้านกะละ๊ะ ห่างจากบ้านพระยาปัตตานี (ควน

สุธอง) จ้างไปทบกฏไปประมาณ ๓๐๐ เด่นเศษ หลวงสวัสดิ์
 ภักดี (ยมซ้าย) ผู้ช่วยราชการเมืองยวง ซึ่งได้เป็นผู้รักษาราชการ
 เมืองยะตานน ก็ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลบ้านวงตระเขงเมืองยะตา
 นน ฝ่ายต่วนตกลเฉียงเหนือตำบลพระยาชะตา (ต่วนบางกอก) ซึ่งเป็น
 ทบกฏ ห่างออกไปทางประมาณ ๕๐๐ เด่นเศษ ทบขอสู้ซึ่งได้เป็นผู้
 รักษาราชการเมืองระแงะ ก็ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลบ้านตะหยงเหนือ
 แขวงเมืองระแงะ ฝ่ายต่วนตกลเฉียงใต้บ้านพระยาชะตา (หินเคระ) ซึ่ง
 เป็นทบกฏ ก็ได้ออกไปทางประมาณวัน ๓ ในเดือนระชนบธรรมเนียม
 เมืองยวง เมืองยะตา เมืองหนองจิก กรมการแต่ตำบลเอื้อยอย่างเมือง
 สังขตาทงส้ม เมืองปัตตานี เมืองลำยบุรี เมืองระแงะ เมืองรามันหนน
 พระยาสังขต (เถียนเต็ง) ก็แต่งให้กรมการออกไปตรวจดูอยู่เด่มอ
 มีได้ทราบ บ้านเมืองก็ไปทำการเรียบรอยทั้ง ๗ เมือง อยู่มาพระยาวิง
 (พ่าย) บ่อยเป็นโรคชราถึงแก่กรรมลง พระยาสังขต (เถียนเต็ง)
 จึงให้หลวงสวัสดิ์ภักดี (ยมซ้าย) ซึ่งเป็นผู้รักษาราชการเมืองยะตา
 ไปรักษาราชการเมืองยวง ในระหว่างหลวงสวัสดิ์ภักดี (ยมซ้าย) รักษา
 ราชการอยู่ที่เมืองยะตานน ได้ โคนสร้างเหมืองตบูกไว ในเมืองยะตา ๖
 เหมือง ชื่อเหมืองติละ เหมืองตาวู เหมืองหมาเราะ เหมืองบายอ
 เหมืองใหม่ เหมืองเสมบัตน กรมหลวงสวัสดิ์ภักดี (ยมซ้าย) ต้อง
 เดินทางเปิดขบวนไปอยู่รักษาราชการที่เมืองยวง หลวงสวัสดิ์ภักดี (ยม
 ซ้าย) ก็ทำรายชื่อเหมืองมอบอนุญาตให้พระยาสังขต (เถียนเต็ง)
 พระยาสังขต (เถียนเต็ง) ก็ได้รับผลประโยชน์ได้เบ็ดตบูกบ้าง ได้เป็น

เงินค่าเช่าบ้างทุก ๆ ปีมิได้ขาด มาจนพระยาสังขต (เถียนตั้ง)

ถึงแก่ขณิกกรรม ค่อยมาเหมืองรายนกละรวมเป็นมรดกของเมือง

สังขตไป ถ้าท่านคนใดได้เป็นผู้ว่าราชการเมืองสังขตชนนัตถ์ ก

ได้รับประโยชน์ คือ ๆ กับมาตตจนจนถึงพระยาไชยวัตร (ชม) ใน

ระหว่างหตวงส์วัดภักดี (ยิ้มซ้าย) รักษาการเมืองยริงนั พระยา

กตตจนชอบเต็มสับไม้โตความถึงแก่กรรมลง พระยาจางวางสุดค่าน

เดวย ๓ ควันปากแดง ๓ ควันอุปประสา ๓ ควันบาโงย ๓ ซึ่ง

เป็นวงศ์ญาติอยู่ในพระยาตตจนตตจนแก่กรรม เกิดวิวาทรบพุ่งแย่ง

ซึ่งกันจะเป็นเจ้านเมือง ไปรตตถ้ำ ๆ ให้พระเส็นหามนคร ผู้ช่วย

ราชการเมืองนครศรีธรรมราช พระสุนทรวิเศษ (บุญตั้ง) ผู้ช่วย

ราชการเมืองสังขต ตยกไประงับการวิวาททเมืองกตตจน ครน

พระเส็นหามนคร พระสุนทรวิเศษ (บุญตั้ง) ไปถึงเมืองกตตจน

ควันบาโงยก็หนีไปทางเมืองกระต่าแห่ง พระเส็นหามนครผู้ช่วย

ราชการเมืองนครศรีธรรมราช ก็เกลี้ยพระยาจางวาง (สุดค่าน

เดวย) มาไว้เสียดเมืองนครศรีธรรมราช พระสุนทรวิเศษ (บุญตั้ง)

ก็พาตตจนกูประดำมาไว้เสียดเมืองสังขต ครนนั้นไปรตตถ้ำ ๆ ให้

ควันปากแดงเป็นพระยาตตจน เมืองกตตจนกตตจนเวียรวัตร

อยู่มาหตวงส์วัดภักดี (ยิ้มซ้าย) จึงเป็นผู้รักษาราชการเมืองยริง

ถึงแก่กรรมลง นายเม่นซึ่งเป็นผู้รักษาราชการเมืองหนองจิกไม่ได้

ราชการ พระยาสังขต (เถียนตั้ง) ถัดนายเม่นออกจากราชการเสีย

ในระหว่างนั้นเมืองยริงผู้รักษาราชการเมืองถึงแก่กรรม เมืองหนองจิก

ผู้ว่าราชการยงใหม่ตัว เมืองบัตตานี เมืองยะธา ผู้รักษา
 ราชการยงใหม่ได้รับพระราชทานตราตั้ง พระยาตั้งขตา (เถียนตั้ง)
 กพาหนียุได้หรือที่เรียกว่า ไต่เก็ก ซึ่งได้จัดไว้ ให้เป็นผู้รักษา
 ราชการเมืองบัตตานี นายเมืองบุตรพระยาขริง (พ่าย) ซึ่ง
 ได้จัดไว้เป็นผู้รักษาราชการเมืองยะธาอยู่ นายเถียงบุตรหลวง
 สวัสดิภักดี (ยมชาย) ผู้รักษาราชการเมืองขริงทถึงแกกรรม
 ตนกูประดำซึ่งพระสุนทรนุรักษ์ (บุญตั้ง) พามาแต่เมืองกตันทน์
 เข้ามารุงเทพฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานตราตั้งให้
 หนียุได้หรือ ไต่เก็กเป็นพระยาขริง ให้ นายเมืองเป็นพระยายะธา ให้
 นายเถียงเป็นพระยาหนองจิก ให้ตนกูประดำเป็นพระยาบัตตานี
 ครั้นผู้ว่าราชการเมืองบัตตานี เมืองหนองจิก เมืองยะธา เมืองขริง
 ได้รับพระราชทานตราตั้งแล้วแล้ว พระยาตั้งขตา (เถียนตั้ง)
 พร้อมด้วยผู้ว่าราชการเมืองบัตตานี เมืองหนองจิก เมืองขริง เมือง
 ยะธา ทราบถวายบังคมจากต้นเมืองตั้งขตา
 พระยาบัตตานี (ตนกูประดำ) ได้ตั้งบ้านเรือนอยู่ตำบลบ้าน
 จะบังคิมอ ที่พระยาบัตตานีผู้ว่าราชการอยู่เดี่ยวณ พระยาหนองจิก
 (เถียง) ได้ตั้งบ้านอยู่ตำบลบ้านคอง อยู่ฝ่ายทิศตะวันออกเคียง
 บ้านผู้ว่าราชการเมืองหนองจิกเดี่ยวณ พระยาขริง (หนียุได้หรือไต่
 เก็ก) ได้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ตำบลบ้านขาม ริมตลิ่งเมืองขริงพัก
 ทิศใต้ พระยายะธา (เมือง) ตั้งบ้านเรือนอยู่ตำบลบ้านทวดำ
 ริมตลิ่งจากเมืองรามันห์พักตลิ่งทิศใต้ บุตรหลานพระยายะธา

(เมือง) ยิงโดยยุดชมาจนเดยวณ ในระหว่างนนเมืองแซกทง ๗
เมืองกเป็นกาเรยบรชย อยู่มาพระยาชะตา (เมือง) ไม่ได้ราชการ
พระยาสังขตา (เถยนเด็ง) ถยคชอกเดยจากราชการ แต่ัวพระยา
สังขตา (เถยนเด็ง) จตให้ตวันบาตูปเตเม้นผู้รักษาราชการเมืองชะตา
คณบาตูปเตผู้รักษาราชการเมืองชะตา ไตตงบ้านเวอนอยุทตาบต
บ้านชะตา บ้านทพระยาชะตาว่าราชการอยุเดยวณ อยู่มาพระยา
ฉายบุรี (หนิตะ) ถึงแก่กรรมตง ไปรดเกล้า ๑ พระราชทาน
ตราให้หนิตะไมบุตรเป็นพระยาฉายบุรี พระยาฉายบุรี (หนิ
ตะไม) กวราชการอยุทบ้านเวอนของบิดาที่ตาบตบ้านยงอช้อยมา
ครนพระยาสังขตา (เถยนเด็ง) ถึงแก่อนิจกรรม ในพระบาทสมเด็จพระ
พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ไปรดเกล้า ๑ ให้พระสุนทรนุรักษ์ (บุญตั้ง)
ผู้ช่วยราชการเป็นพระยาสังขตา ในระหว่างพระยาสังขตา (บุญตั้ง)
จะราชการเมืองชยูนริ พระยายริง (หนียุได้หรือโตะก) ถึงแก่กรรม
ตง ไปรดเกล้า ๑ พระราชทานตั้งบุญเบ็ทตั้งให้พระยาจางวาง (สุด
คำนเดย) ซึ่งพระเส้นห้ามนตร์พามาจากเมืองกตนคนให้อยุทเมือง
นครศรีธรรมราชนั้น เป็นพระยายริง อยู่มาพระยายริง (สุดคำน
เดย) ถึงแก่กรรม ไปรดเกล้า ๑ ตั้งให้นายแดงซึ่งเป็นบุตรพระยา
ยริง (หนียุได้หรือโตะก) เป็นพระยายริง พระยายริง (แดง)
คณทราบความว่า เมอกรงเมืองบศตานเกิดกบฏนน พระยา
ยริง (แดง) อายุประมาณได้ ๕ ขวบหรือ ๖ ขวบ ครนบ้านเมืองสงบ
เรยบรชยชะตา กองทพทชอกเป็นนกลตบการเทพ ๑ พระยายริง (แดง)

คิดเข้ามากรุงเทพฯ ด้วย ครั้นพระยาบิริง (แดง) มีอายุมากขึ้น
ก็เคยเป็นไทยไป ได้เข้ารับราชการอยู่จนอายุถึง ๒๑-๒๒ ปี
แล้วเคยบวชเป็นพระภิกษุคือไปเสวยพรรษาจนได้บวชที่ระโนดภูคา ครั้น
สึกจากพระก็ไปเข้ารับราชการอยู่ในกรมพระราชวังบวรสถานมงคล ใน
พระบาทสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชเจ้าอยู่หัวสยาม ยังคงได้กลับออกไป
บ้านเมืองไม่ ต่อมาเมื่อได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเป็นทนายวัง
ผู้ว่าการการเมืองยริงแล้ว จึงได้กราบถวายบังคมลาออกไปบ้าน
เมือง ครั้นพระยาบิริง (แดง) ออกไปลงเมืองยริงแล้ว ก็ไปอยู่
เรียนลงในทบานพระยาบิริง (หนียุได้หรือโตเก) ผู้เป็นบิดา ว่า
ราชการเมืองยริงนั้น เมืองยริงในสมัยพระยาบิริง (แดง) ว่าราชการ
อยู่ ขนบธรรมเนียมจัดอย่างเมืองสงขลา คิดถอยความที่ปรับใหม่
หรือคิดต้นก เช่นตามพระราชกำหนดกฎหมายสยามทรงตั้ง เมืองยริง
เวตานั้นเป็นทนายบรตมแทนภักเจินุชนมาก อยู่มาพระยาบิริง
(คนกูประสง) ถึงแก่กรรมลง ไปตกลำ ก คงเหลือคนกูแต่บุตร
เป็นพระยาวิชิตภักดี ศรีสุวงศ์ รัตนานวเชตรประเทศราช ผู้ว่า
ราชการเมืองปัตตานี พระยาบิริง (คนกูแต่) ว่าราชการ
อยู่ ทบานเดิมของบิดาต่อมา เมืองปัตตานีเคยยกพระยาบิริง (คนกู
แต่) ว่าราชการอยู่นั้น ขนบธรรมเนียมในศาลของยริงจัด
เหมือนอย่างเมืองยริง อยู่มาพระยารามันห์ (คนกูโหน) ถึงแก่
กรรม ไปตกลำ ก คงเหลือคนกูบุตรเป็นพระยาวิชิตภักดี ศรี
ราชบดินทร์ ผู้ว่าราชการเมืองปัตตานี พระยา

รามันห์ (ภานกมนตรี) คงบ้านเรือนอยู่ตราบที่รามันห์ ทพระ
ณรงคังศ์อยู่ต่อมาจนเดียงน เมืองรามันห์คือนทพระยารามันห์

(คิมุ) จักรการอยู่นั้น ชนบธรรมเนียมบ้านเมืองจัดอย่างเมือง
บศคานเมืองยวงตงต้น ครมเจ้าพระยาตั้งชดา (บุญตั้ง) ถึงแก่

บศกักรมตง ไปรคเกศา ๑ คเให้พระสุนทรนุรักษ์ (เม่น) บุตร
พระยาตั้งชดา (เดบเมจก) เประพระยาจเชยรศร ๑ ผู้จกรการ

เมืองตั้งชดา อยู่มาพระยาของจก (เกดบง) ถึงแก่กรรมตง พระยา
ยะธา (ศวันบาศุบเต) กถกแก่กรรม

ในระหว่างนั้น ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในบศคูปบนน
(รัชกาลที่ ๕) เสด็จพระราชดำเนินไปเมืองกะลัตตา เวลาเสด็จ

กลับบมมพรตบคเมตงไทรบุรี แล้วเสด็จพระราชดำเนินทางลัด
มารคตเมตงไทรบุรี เสด็จมาตงเรือพระที่นั่งทเมืองตั้งชดา ครม

ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินออกจากเมือง
ตั้งชดาแล้ว พระยาจเชยรศร (เม่น) กพานายเวียงบุตรทตง

อนุรักษ์ภูเบศร์ (แสง) ศวณกระจกบุตรพระยายะธา (ศวันบาศุบเต)
เซามากรุงเทพ ๑

ไปรคเกศา ๑ ให้พระยาจเชยรศร (เม่น) เปนเจ้าพระยา
จเชยรศร ๑ ผู้จกรการเมืองตั้งชดา ตงให้นายเวียงเปนพระยา

เพชราภิบาตณภูเบศร์ จาบ้เชตรมุงคินท นฤบดินทรล่ความภกต ผู้จ
กรการเมืองหนตงจก ตงให้ศวันกระจกเปนพระยาณรงคังศุทช ศร

ประเทศ จิศขจิงศา ผู้จกรการเมืองยะธา เจ้าพระยาจเชยร

ศิริ (แม่) พระยาหนองจิก (เวียง) พระยาพะเยา (ตวันกระจุ)

กกราบถวายบังคมดากดับเมืองสงขตา พระยาพะเยา (ตวันกระจุ)

กวารวชการรอยที่มานเรือนบิดาคอมา ทาโตเดือนบ้านไปอยู่ ทอนไม้

แต่พระยาหนองจิก (เวียง) หน ทาโตวารวชการที่มานพระยา

หนองจิก (เกดียง) ไม้ เดือนไปตั้งบ้านตงใหม่ห่างบ้านพระยา

หนองจิก (เกดียง) ไร่ฝ่ายตวันตกประมาณทาง ๕๐ เส้นเศษ อยู่มา

พระยาด้ายบุรี (หนิตะไม) พระยารามันห์ (ตวันคิมุ) ถึงแก่กรรม

ดง โปรดเกล้าฯ ให้หนิแปะบุตรพระยาด้ายบุรี (หนิตะไม) เปน

พระยาดุริยสุนทร บวรภักดี ศรีมหาราชา มัตตาอปัตต วิบุตยขอบ

เขตร ประเทศมลายู ผู้วารวชการเมืองด้ายบุรี ให้หนิแปะจาก

พระยาด้ายบุรี (หนิแปะ) เปนพระรัตนมนตรีผู้ช่วยราชการ ให้หนิ

อิตานองจากพระรัตนมนตรี (หนิแป) เปนพระวิเศษวงศ์ ผู้ช่วย

ราชการเมืองด้ายบุรี ตั้งให้พระณรงค์วงศ์ (ตวันยาซ่ง) ผู้ช่วย

ราชการซึ่งเป็นน้องต่างมารดาแต่พระยารามันห์ (คิมุ) เปนพระยา

รัตนภักดี ศรีราชบัณฑิต สุรินทรวิวงศ์ ผู้วารวชการเมืองรามันห์

ให้หัตถ์รยาภักดี (ตวันบาไถยวอ) บุตรพระยารามันห์ (คิมุ)

เปนพระณรงค์วงศ์ผู้ช่วยราชการ ให้ตวันตะแปะบุตรพระยารามันห์

(ตวันยาซ่ง) เปนหัตถ์รยาภักดีผู้ช่วยราชการเมืองรามันห์ พระยา

ด้ายบุรี (หนิแปะ) เปนผู้วารวชการเมืองชน ทาโตวารวชการอยู่ที่

บ้านเดิมบิดาไม้ TUDC 22/94/2563 เดือนมาตงบ้านเรือนหรือที่เรียกว่าเมืองด้ายบุรีหน

มาอยู่ตามตบ้านสระดินงบาย ริมตนาซึ่งตงมาจากชาวตุกรายเหมือง

ทองแขวงเมืองระแงะปากถ้ำนอก กวาราชการมาถึงทุกฉนวน
 พระยารามันห์ (ศวันชาฮ่ง) เป็นผู้กวาราชการเมืองชน หาได้ว่า
 ราชการอยู่ที่บ้านพระยารามันห์ (ศวันคิมุน) พี่ชายไม่ เตือนไปปลุก
 เรืออยู่ที่บ้านพระยารามันห์ (ศวันคิมุน) ห่างออกไปทางประมาณ
 ๒ เส้นเศษ อยู่มาพระยาหนองจิก (เวียง) พระยาปัตตานี (ตนก
 ปุเต้) พระยายีริง (แตง) ก็ถึงแก่กรรมลง โปรดเกล้าฯ
 ให้ตนกอุปถัมภ์พระยาปัตตานี (ตนกปุเต้) ซึ่งมารดาอยู่เมือง
 กัตตัน เป็นพระยาวิชิตภักดี ศรัตรวงค์ รัตนานาเขตประเทศราช
 ผู้กวาราชการเมืองปัตตานี ให้พระพิพชภักดี ผู้ช่วยราชการ เป็น
 พระยาพิทักษ์ธรรมสุนทร นริศร์รัตนันทร นรินทรภักดี ผู้ทนาย
 ราชการ ให้ตนกอุปถัมภ์เป็นพระศรีบุรุษวิเศษ ผู้ช่วยราชการ ให้
 ตนกบุตรพระยาพิทักษ์ฯ เป็นพระพิพชภักดี ผู้ช่วยราชการเมือง
 ปัตตานี ตั้งให้หมี่เหมาะวังเป็นน้องต่างมารดาแต่พระยายีริง (แตง)
 เป็นพระยาพิทักษ์เสนามาตยาธิบดี ศรัตรวงค์กรม ผู้กวาราชการเมืองยี่ริง
 ตั้งให้หนี่โหวะบุตรพระยายีริง (หนี่เหมาะ) เป็นพระโยชานุประดิษฐ
 ผู้ช่วยราชการเมืองยี่ริง ตั้งให้นายมงบบุตรพระยาเทพา (ซ่าง) เป็น
 พระยาเพชรภักดีบาทนฤเบศร์ วาปีเขตรมุจดินท์ นฤบดีนทรัดวามิภักดี
 ผู้กวาราชการเมืองหนองจิก พระยาปัตตานี (ตนกปุเต้) กว
 าราชการอยู่ที่บ้านเรือนพระยาปัตตานี (ตนกปุเต้) ผู้บิดา พระยา
 หนองจิก (มิ่ง) กวาราชการอยู่ที่บ้านเรือนพระยาหนองจิก (เวียง)
 แต่พระยายีริง (หนี่เหมาะ) หาได้ว่าราชการอยู่ที่บ้านเรือนพระยา

ยีริง (แต่ง) พี่ชายไม่ ปลูกบ้านเรือนใหม่ขึ้นว่าราชการ ห่างแต่
 บ้านพระยายีริง (แต่ง) ลงไปทิศใต้ทางประมาณ ๖ เส้นเศษ อยู่มา
 พระยาระแงะ (ตวันบอดู) ถึงแก่กรรมลง โปรดเกล้าฯ ตั้งให้พระ
 ศิริรัตนพิศาล (ตวันโหนะ) บุตรพระยาระแงะ (ตวันบอดู) เป็น
 พระยาภูผาภักดี ศรีสุพรรณประเทศ วิเศษวงศ์ฯ ผู้ว่าราชการเมือง
 ระแงะ ตั้งให้ตวันแตงน้องจากพระยาระแงะ (ตวันโหนะ) เป็นพระ
 ศิริรัตนพิศาล ผู้ช่วยราชการเมืองระแงะ พระยาระแงะ (ตวันโหนะ)
 กวราเชกการอยู่ที่บ้านเรือนพระยาระแงะ (ตวันบอดู) ผู้บิดา ครั้น
 เจ้าพระยาวิเชียรคีรี (เม่น) ถึงอดสูกรรมลง โปรดเกล้าฯ
 ให้พระยาฉมบคภิรมย์ (ชุ่ม) เป็นผู้รักษาว่าราชการเมืองสงขลา
 อยู่ พระยาบัตตานี (ตวันกุประดำ) พระยาหนองจิก (มิ่ง) กถึง
 แก่กรรมลง ๒ เมือง ในระหว่างนั้นเมืองบัตตานี พระศรีบริบูรณ์
 พิณดี (ตวันกุบอดู) ซึ่งเป็นน้องต่างมารดาแต่พระยาบัตตานี (ตวัน
 กุประดำ) เป็นผู้รักษาราชการเมืองบัตตานีอยู่ แต่เมืองหนองจิกนั้น
 พระยาฉมบคภิรมย์ (ชุ่ม) แต่งให้หัตถวงจามหาดไทยกรมการเมือง
 สงขลาออกไปเป็นผู้รักษาราชการ แล้วพระยาฉมบคภิรมย์ (ชุ่ม)
 ก็เข้ามากรุงเทพฯ โปรดเกล้าฯ ให้พระยาฉมบคภิรมย์ (ชุ่ม)
 เป็นพระยาวิเชียรคีรีฯ ผู้ว่าราชการเมืองสงขลา ครั้นพระยา
 วิเชียรคีรี (ชุ่ม) กลับออกไปถึงเมืองสงขลาแล้ว แต่งให้นายหัต
 ทวงจามหาดไทยซึ่งเป็นน้องต่างมารดาแต่พระยาวิเชียรคีรี (ชุ่ม) ไปเป็น
 ผู้รักษาราชการเมืองหนองจิก พระยาวิเชียรคีรี (ชุ่ม) พักอยู่

๑๕-๑๖ วัน ก็เลยออกไปเมืองรามันห์
 พกอยู่ ๓ เดือนประมาณเดือนเศษ พระยาวิเชียรคีรี (ชุ่ม) ให้
 บอวหนกตงกกดบจากเมืองรามันห์ มาถึงเมืองสงขลาอยู่ได้ ๔ วัน
 อากาบอวทรุกหนกตง พระยาวิเชียรคีรี (ชุ่ม) กดงแก่นิจกรม
 ครั้นพระยาวิเชียรคีรี (ชุ่ม) กดงแก่นิจกรมตงได้ ๔ วัน พอประจวบ
 ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในบดยุบนน (รัชกาลที่ ๕) เสด็จ
 พระราชดำเนินออกไปเมืองสงขลา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ทง
 ให้หตวงวิเศษภักดี (ชม) ผู้ช่วยราชการ เปนพระยาอัครมหาเสนาบดี
 วิจารณ์การเมืองสงขลา ให้นำพวงมบุตรพระยาวิเชียรคีรี (ชุ่ม)
 เปนหตวงอัครมหาเสนาบดี ผู้ช่วยราชการ ให้นำฉนมหาตเตกซึ่งเปนบุตร
 พระอนุรักษภักดี (ถิต) เปนหตวงบริรักษ์ภักดี ผู้ช่วยราชการ
 ครั้นทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามตั้งเปุญญาบัตร ทงผู้วิจารณ์เมือง
 ผู้ช่วยเมืองสงขลาเสด็จแล้ว ก็เลยเสด็จพระราชดำเนินประพาสเมือง
 ริมตเต คงตเตเมืองเทพา เมืองหนองจิก เมืองบดตาน
 เมืองถนตน เมืองตรังگان แดวกเสด็จพระราชดำเนินกตบกรุงเทพฯ
 ในปีชวดตัมฤทธิศก ศักราช ๑๒๕๐ นน เปนบดงกำหนดของ
 เมืองแขก ๗ เมืองทำตนมไม่ ทง ตนมไม่ เงินเควของราชบรรณาการเข้า มาทุด
 เกตฯ ๓ ถวาย แดเปนธรรมเนียมมาพร้อมกนตงเรอทเมืองสงขลา
 ทง ๗ เมือง เมืองสงขลาตองตง ผู้ช่วยกรมการตามคุมพนเข้ามายง
 กรุงเทพฯ ในปีชวดตัมฤทธิศก ศักราช ๑๒๕๐ เมืองบดตาน
 พระศรีบริรัฐพนิต (ตวันกุดบอตุ) ผู้ช่วยราชการ ผู้รักษาราชการ ๓

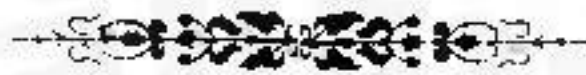
พระพิพชภักดี (ตวันกูเต) ผู้ช่วยราชการ ๓ ตวันกู
 มาหมะบุตรพระยาบัตถาน (ตวันกูเต) ๓ ตวันกูเงาะบุตร
 พระศรีบรมบุรีพิณฑ ๓ เมืองหนงจิกนายทตมหาดเตกนิงชายพระยา
 อเชยรคว (ชม) ๓ ซึ่งเป็นผู้รักษาราชการ เป็นผู้นำคนไม
 ของคนไมเงนเครของราชบรรณาการเขามาทุกเดธา ๆ ถวาย แต่เมือง
 ดายบุรี เมืองยรง เมืองรามนห เมืองยะตานน ผู้วาราชการ
 เมืองแตงใหญ่ ช่วยศรัตจนกรมการคุมพาเข้ามา พระยาตันทรานุรักษ์
 (ชม) ผู้รักษาวาราชการเมืองตั้งชลา แต่งให้หตวงอนันตสัมบัติ
 (เอม) ผู้ช่วยราชการ หตวงศรีโยชกรกรมการ เป็นผู้นำคนไม
 ของคนไมเงนเครของราชบรรณาการชกทง ๗ เมืองเขามากรุงเทพ ๆ
 ในครงหน ไปรดเดธา ๆ พระราชทานนามตั้งญญาบัตรเถอนให้
 หตวงอนันตสัมบัติ (เอม) เป็นที่พระอนันตสัมบัติ ผู้ช่วยราชการเมือง
 ตั้งชลา ให้พระศรีบรมบุรีพิณฑ (ตวันกูบอตุ) เป็นพระยาวิชิตภักดี
 ศรัตวงจ้ค่า รัตนวงษาเขตระประเทศราช ผู้วาราชการเมืองบัตถาน
 เถอนให้พระพิพชภักดี (ตวันกูเต) เป็นพระยาพิทักษ์ธรรมสุนทร นริศรัตร
 บดินทร นรินทรภักดี ผู้ทบารุงราชการเมืองบัตถาน ตั้งให้
 ตวันกูมาหมะบุตรพระยาบัตถาน (ตวันกูเต) เป็นพระศรีบรมบุรีพิณฑ
 รាយมุตตาเมืองบัตถาน ตั้งให้ตวันกูเงาะบุตรพระยาบัตถาน (ตวันกูบอตุ)
 เป็นพระพิพชภักดี ผู้ช่วยราชการเมืองบัตถาน ตั้งให้นายทตมหาดเตก
 เป็นพระยาเพชรภักดีมาตณญเบศร์ อายเขตกรมจดินท นฤบดินทรด้งามภักดี
 ผู้วาราชการเมืองหนงจิก พระยาบัตถาน (ตวันกูบอตุ) หรือโตวา

ราชการอยู่ที่บ้านพระยาบัตตานี (ตวันกูปะเต) ที่พระยาบัตตานี (ตวันกู
 ปะเต) ว่าราชการอยู่ไม่ ว่าราชการอยู่ที่บ้านเดิมของตวันกูซึ่งปลูกสร้าง
 ไว้เมื่อเป็นที่พระศรีบุรีรัฐพิณคนผู้ช่วยราชการ อยู่ฝ่ายทิศตวันออก
 แต่บ้านที่พระยาบัตตานี (ตวันกูปะเต) ว่าราชการ พระยาหนองจิก
 (ทิด) ก็หาได้ว่าราชการอยู่ที่บ้านพระยาหนองจิก (มิ่ง) ไม่ เดือนไป
 ปลูกสร้างขึ้นใหม่ฝ่ายทิศตวันออกแต่บ้านพระยาหนองจิก (มิ่ง) ห่างกัน
 ประมาณ ๗ เส้นเศษ ในปีฉดตุเอกศก ศักราช ๑๒๕๓ พระยาระแงะ
 (ตวันโหนะ) ถึงแก่กรรมลงในระหว่างนั้น พระยาดุณฑนบุรีรักษ์ (ชม)
 ผู้ช่วยราชการ ผู้รักษาวังราชการเมืองสงขลา จัดให้ตวันเหงาะ
 บุตรตวันสุหงซึ่งเป็นพี่ต่างมารดาแต่พระยาระแงะ (ตวันโหนะ) เป็นผู้
 รักษาราชการเมืองระแงะอยู่ ครั้นปีเถาะตรีศก ศักราช ๑๒๕๓ ถึง
 กำหนดแขก ๗ เมือง นำตวันไม่ทองตวันไม่เงินเครื่องราชบรรณาการเข้ามา
 ทูลเกล้าฯ ถวาย ตวันเหงาะผู้รักษาราชการเมืองระแงะ นำ
 ตวันไม่ทองตวันไม่เงินเครื่องราชบรรณาการเข้ามาทูลเกล้าฯ ถวาย ก็ทรง
 พระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสัญญาบัตร ตั้งให้ตวันเหงาะ
 เป็นพระยาภูมิกิติ ศรีสุวรรณประเทศ วิเศษวงศ์ ผู้ว่าราชการ
 เมืองระแงะ พระยาระแงะ (ตวันเหงาะ) ว่าราชการเมืองอยู่ที่บ้าน
 พระยาระแงะต่อมาจนเดี๋ยวนี้ ในที่บานตะหยงหมะซึ่งเป็นที่เดิมของ
 พระยาระแงะ (ตวันบอดู) สร้างไว้



พงศาวดารเมืองสงขลา

พระยาวิเชียรคีรี (ชม) เมื่อยังเป็นพระยาสุนทรานุรักษ์ เวียงเวียง



ข้าพเจ้า พระยาสุนทรานุรักษ์ (ชม) ผู้ว่าราชการเมืองสงขลา
ได้คิดเรียบเรียงเรื่องราวตระกูลเมืองสงขลาชนไว้ เพื่อจะได้ทราบ
ทวาทัน เต็มครั่ง ๓ เมืองสงขลาเป็นเมืองแขก คงอยู่ริมเขาแดง เจ้า
เมืองซอสุดค่านต์เดมั้น ๆ ได้สร้างบ่อนขุดคูเมืองแต่จุดแจ่งสร้าง
บ้านเมืองเสร็จแล้ว ยอมชนกบฏกรุงศรีอยุธยา ไบราณ ครั้น
สุดค่านต์เดมั้นถึงแก่อนิจกรรมแล้ว บุตรหลานคนหนึ่งคนใดก็ไม่
ได้เป็นผู้ครองเมืองสืบตระกูลต่อไป เมื่อสุดค่านต์เดมั้นสร้าง
บ้านเมืองขึ้นนั้นไม่ปรากฏว่าศึกราชเก่าได้ ตั้งแต่สุดค่านต์เดมั้นถึง
อนิจกรรมแล้ว เมืองกรกรางว่างเปล่าอยู่ช้านาน แต่บ่อนท่งสี่พ
สุดค่านนรราชฎรเรียกกันว่ามรหุมต่อมาจนทุกวันนี้ เมื่อบนระเมย โทศก
ศึกราช ๓๓๓๒ จีนคน ๓ แซ่เฮ่า ซอเหยียง ชาวเมืองเจียงจวน
คาบตบ้านเต้ หินเหนือเมืองแอมุ่ย มาตงบ้านเรือนอยู่ ทเมืองเก่าของ
สุดค่านนริมเขาแดง ราชฎรชาวบ้านชวนกันเรียกจีนเหยียงว่าคองแปะ ๆ
ทำสวนปลูกผักกาดขายอยู่ ปี ๓ ครั้นบนระเมยครีศก คองแปะวัย
เรือนขึ้นไปอยู่คาบตบ้านทุ่งข้าหวังแขวงเมืองจระะ สร้างสวนปลูกพด
ขายอยู่ ๓ ปี ครั้นบนระเมยจระะคก คองแปะกลับตมตงมาตงเรือน

อินทครีร์สมบัติ ชอบบุญชน พาไปเปนมหาดเล็กคน ๓ อยู่ณกรุงเทพ ฯ
ตั้งแต่นั้นมาราชอุรวจึงเรียกดวงประซึ่งเป้นทหวองอินทครีร์สมบัติว่า จสม
แหตมต้นบ้าง ชรวงแปะบ้าง หวดองอินทครีร์กิดทาอากรวังนง
ตั้งเข้าไปกรุงเทพ ฯ ทุกปีค้อมามีไต้ชาติ

ครนปีมะเล้งเบญจศก คักราช ๑๓๓๕ เจ้าตากรบตั้งให้ชาหวอง
เป้นแม่กองออกมาตั้งกเดชเมองตั้งชตา ช้าหวองแม่กองตั้งกเดชออก
มาอยู่ ๒ ปี ครนเล้งจราชการแลวกตั้งเข้าไปกรุงเทพ ฯ

ครนปีมะเมดปีศก คักราช ๑๓๓๗ หวดองอินทครีร์สมบัติ (เหยียง)
คุมเงินอากรวังนงกับตั้งของต่าง ๆ เข้าไปถวายเจ้าตาก ณกรุงเทพ ฯ
เจ้าตากรบตั้งกับราชการว่า หวดองอินทครีร์สมบัติ (เหยียง) คน
เป้นชาหวองเดิมส่วนภกตมาชานาน ควรที่จะชูปเตยงให้เป้นเจ้าบ้าน
เจ้าเมองผุใหญ่ไต้ มรับตั้งจาพระตั้งชตยาโยมเป้นคนไต้ราชการ ไต้
ควรจะให้เป้นผุวาราชการเมองสืบตอไป จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ
ตั้งให้หวองอินทครีร์สมบัติ (เหยียง) เป้นหวองตั้งวรณครีร์สมบัติ ผุ
ราชการเมองตั้งชตา ให้ชนอยู่กับเมองนครศรีธรรมราช แตวม
ตราโปรดเกล้า ฯ หากจวพระตั้งชตยาโยมเข้าไปณกรุงเทพ ฯ ถอดคอกตั้ง
จากราชการ หวดองตั้งวรณครีร์สมบัติ (เหยียง) กลับออกมาตั้งเมอง
ตั้งชตา ตั้งให้นายฉิมบุตรพระตั้งชตยาโยมเป้นขุนรองราชมนตรี คุมไพร่
ตั้งยศบุกจะนะ ๘ หมอจททำราชการอยู่ในหวองตั้งวรณครีร์สมบัติ (เหยียง)

เมือศักราช ๑๓๓๘ ปีระกานพศก เจ้าพระยานครศรีธรรมราช
มีหนังสือให้กรมการออกมาเก็บเอาผุหญิงช่างทอหูก แตบุตรสาว

เหมือนอย่างแต่ก่อนสืบต่อไป เมืองสงขลาจึงได้กลับไปขึ้นอยู่กับเมือง
นครศรีธรรมราชอีก

ครั้นเมื่อมีโรงตึก ศักราช ๑๑๔๖ หลวงสุวรรณศรีสมบัติ (เหยียง)
บวชเป็นชี หมอยาบาดอาหารหาตายไม่ ครั้นวัน ๕ ๓ ๑๓ ฟ้า
หลวงสุวรรณศรีสมบัติ (เหยียง) ถึงแก่กรรม เป็นหลวงอินทศรี
สมบัติคุมเดชทำอากรรังนกอยู่ ๖ ปี เต็มเป็นหลวงสุวรรณศรีสมบัติ
ผู้ว่าราชการเมืองสงขลา ๕ ปี เมื่อถึงแก่กรรมอายุได้ ๖๘ ปี บุตร
แต่หลานได้ ผงศ์โพธิ์ ร่มเซาหล่มสน จากอกกษัตริย์ในบ้ายศิลา
ตามอย่างธรรมเนียมจนแล้ว

ในเมื่อมีโรงตึกนั้น นายบุญหุ้ยบุตรที่ ๓ หลวงสุวรรณศรีสมบัติ
เข้าไปเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรง ๕ พระองค์ณกรุงเทพ ฯ ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้นายบุญหุ้ยเป็นหลวงสุวรรณศรีสมบัติ ผู้ว่า
ราชการเมืองสงขลา หลวงสุวรรณศรีสมบัติ (บุญหุ้ย) กราบถวาย
บังคมลาออกมาเมืองสงขลา

เมื่อมีมะเด่งตีตึก ศักราช ๑๑๔๗ โปรดเกล้า ฯ ให้ชาหลวง
เป็นแม่กองออกไปตั้งเขตเมืองสงขลา ตั้งชนวนาได้เดชะ ๗๖๗๒ คน
เมื่อมีมะเด่งตีตึก มีตราโปรดเกล้า ฯ ออกมาเมืองสงขลา ให้
ตึกเรือข้าง ๓๐ ต้า ปากกว้าง ๘ ศอกยาว ๘ วาสำหรับรับรักษาพระนคร
หลวงสุวรรณศรีสมบัติ (บุญหุ้ย) เกณฑ์ไพร่คนไม่ต่อเรือยังไม่เสร็จ
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้อยยาขอ กรมหลวงจักร
เจษฎาแต่ตจออกมาเร่งให้ตึกเรือ ตั้งตึกบพดาประทับอยู่ณบ้านน้อยเตย

ประทับแรมอยู่เดือน ๗ เวลาค่ำยังไม่สำเร็จ ได้ตั้งถับเข้าไป
กรุงเทพฯ ฯ

ครั้นณบั้นปลายรัชกาล ๓๑๕๗ พม่าเข้าศึกยกกองทัพมาตี
เมืองนครศรีธรรมราชแตก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระเจ้ายุฬาราชมนตรีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ยกกองทัพหลวงเสด็จออก
มาตีเอาเมืองนครคืนได้ ยังประทับอยู่ที่เมืองนครศรีธรรมราช ครั้น
ขุนรอนราชมนตรีเป็นบุตรพระสังฆาโยมนอกราชการ ขัดเคืองกับ
หลวงสุวรรณคีรีสมบัติ (บุญห้อย) ผู้ว่าราชการเมืองสังฆา ขุนรอน
ราชมนตรีทราบข่าวเมืองนครศรีธรรมราชเสียแก่พม่าเข้าศึกแล้ว ขุนรอน
ราชมนตรีมีใจกำเริบ ชองผู้คนมาวไพร่ในกองขุนรอนราชมนตรี
ตาตันทาบานต์สะเขา จะเข้าตาคายตาบตบ้านบ้อย่างฟากหน้าวัน
ออก หลวงสุวรรณคีรีสมบัติ (บุญห้อย) ทราบว่าขุนรอนราชมนตรี
คิดกบฏ จึงแต่งให้กรมการขึ้นไปกวาดต้อนคนในแขวงเมืองสังฆา
มาทางบกทางเรือ ขุนรอนราชมนตรีให้คนไปสกัดทางซึ่งเขาคนทางบก
ทางเรือเสียทั้งสิ้น ได้คนแต่เรือมาแต่ตรงรวมกันอยู่ที่บ้านต๋องสะเขา
หลวงสุวรรณคีรีสมบัติ (บุญห้อย) เห็นว่าคนในค่ายน้อยตัว จึงจัดแจงผ่อน
บุตรภรรยาชนเขาของตงเรือใหญ่ล่องไปทอดอยู่ที่เกาะหนู ๕ ตำบล แต่ตัว
หลวงสุวรรณคีรีสมบัติ (บุญห้อย) อยู่ในค่ายต๋องบ้านบ้อย่าง ขุนรอน
ราชมนตรีให้นายทิดเพชรคุมไพร่ ๑๑๐๐ คน ขุนรอนราชมนตรีคุมไพร่
๑๑๐๐ คน เวลาเช้าเข้าตาคายตาบตบ้านบ้อย่าง นายทิดเพชรเข้า
บ้านทักษณ ขุนรอนราชมนตรีเข้าตาคายต๋องนครนิมา หลวง

สวรรณครีตัมบัต (บุญหุ้ย) อยู่ในค่ายให้ยิงบนคาบศีลาคอกของ
 ราชมณฑลเวียงไม่ขาดเจ็บ ถูกไฟในตำเืองของขมรของราชมณฑลเวียง
 ตกนาคายเป็นถิ่นมาก ขมรของราชมณฑลเวียงไปอยู่แห่งมฝวด คน
 ฤทธาค่ายด่านทกษณเป็นใจเขาด้วยขมรของราชมณฑล เปิดประตูให้
 นายทิดเพชรเข้าในค่ายได้ หลวงสุวรรณครีตัมบัต (บุญหุ้ย) เห็นการ
 จะต่อสู้ ขมรของราชมณฑลนายทิดเพชรไม่ตี จึงตงเรือเด็กหนไปชน
 เรือใหญ่ทเกาะหนูไซ โขเข้าปกรุงเทพ ฯ ขณะนั้นขมรของราชมณฑล
 รงเมืองสังขตาอยู่ ๕ เดือน หลวงสุวรรณครีตัมบัต (บุญหุ้ย) เข้าไป
 ถึงกรุงเทพ ฯ เขาเผากราบบังคมทูลพระกรุณาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 ว่า ขมรของราชมณฑลกับครพระสังขตาโยมนอกราชการ กับนายทิดเพชร
 เป็นกบฏต่อเขาเมืองสังขตาได้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ รับสั่งว่า
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกรมพระราชวังบวรรัตนมงคล ยกกองทัพหลวง
 ไปประทับอยู่ที่เมืองนครแล้ว ให้หลวงสุวรรณครีตัมบัต (บุญหุ้ย)
 ตามไปกราบบังคมทูลที่เมืองนครศรีธรรมราชเกิด ทรงพระกรุณา
 โปรดเกล้า ฯ ให้พระสังขตาโยมนอกราชการกับขมรของราชมณฑล ออก
 มาด้วยหลวงสุวรรณครีตัมบัต (บุญหุ้ย) ๆ ให้บุตรภรรยาอยู่ทกรุงเทพ ฯ
 พระสังขตาโยมนอกราชการกับหลวงสุวรรณครีตัมบัต (บุญหุ้ย) ออก
 มาเวชตาเดียวกัน มาถึงเมืองนครศรีธรรมราช พระสังขตาโยม
 นอกราชการ กับหลวงสุวรรณครีตัมบัต (บุญหุ้ย) ขนเผ่าสมเด็จพระ
 พระเจ้าอยู่หัวกรมพระราชวังบวรรัตนมงคล กราบบังคมทูลว่า
 ขมรของราชมณฑลกับนายทิดเพชรเป็นกบฏต่อเขาเมืองสังขตาได้ รับสั่ง

ให้นำพระสังฆาโยมนอกนักษการ กับหลวงสุวรรณคีรีสัมปติ (บุญห้อย)
 ออกมาทำพิธีปลุกเสกที่เมืองสังขตาท่อน แล้วจึงราชการเมืองนคร ฯ
 แล้วจะเสด็จมาเมืองสังขตา พระสังฆาโยมนอกนักษการ กับ
 หลวงสุวรรณคีรีสัมปติ (บุญห้อย) ทราบถวายบังคมตามาเมืองสังขตา
 ให้นำหมอดินนายกองเกณฑ์ไพร่ทำพิธีปลุกเสกที่บ้านบ่อปลุก ชนของ
 ราชมนตรีกับมาทำพิธีปลุกเสกด้วย ทำพิธีปลุกเสกอยู่ ๓๘ วัน สิ้นเค็จ
 พระเจ้าอยู่หัวกรมพระราชวังบวรสถานมงคล ยกกองทัพหลวงเสด็จ
 มาถึงเมืองสังขตา ให้นำพระทับปลุกเสกที่บ้านบ่อปลุก หลวง
 สุวรรณคีรีสัมปติ (บุญห้อย) พระสังฆา (โยม) นศกรนักษการ ชนของ
 ราชมนตรีกับนายทศเพชร์เข้ามาเฝ้าพร้อมกัน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า
 ตามธรรมเนียมแล้ว ทรงพระกรุณาให้มีความไปหาตัวพระยาไตร
 พระยาตวันกานู พระยาภักดีคน พระยาบดินแดน เขามาเฝ้าให้พร้อมกัน
 ที่เมืองสังขตา จะได้อำนาจจตุรพักตเมืองให้เรียบร้อย พระยาไตร
 พระยาตวันกานู พระยาภักดีคน แต่งให้บุตรหลานศรีตวันกรมการ
 นำกำลังของเขามาตั้งอยู่ที่เมืองสังขตา แต่พระยาตวันกานูอยู่ ทรง
 เสด็จครองพระยาตวัน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ให้กองทัพหลวงออกไป
 เหยียบเมืองตานเตี้ยให้เรียบร้อย ขณะนั้นแขกเมืองตานพาเรือมาค้าขาย
 อยู่ ที่เมืองสังขตา นำสิ่งให้เขาค้าเรือแดนคนได้ มอบให้
 ชนของราชมนตรีเป็นผู้คุม ครองนนายจันทองเพ็ชร ๓๐ ครว เป็นไทย
 เติมนครศรีธรรมราช ตกไม่อยู่ เมืองตานเตี้ยชานาน พาบุตร
 ภรรยาหนีเข้ามาเมืองสังขตา นายจันท์ของแจ้งความกับหลวงสุวรรณคีรี

สมบัติ (บุญห้อย) ผู้จากราชการเมืองล่งชดว่า พระยาตานทรายบดงาม
 ว่างกองทัพหลวงจะยกไปตีเมืองตานี พระยาตานให้เกณฑ์ไพร่ทำค่าย
 ที่ปากน้ำเมืองตานี ๓ ทิวานพระยาตานค่าย ๓ กวาดเอา
 ผู้คนเข้าไว้ในค่ายเป็นอันมาก นายจันทองเห็นเรือกองทัพใหญ่ทอด
 อยู่ปากน้ำเมืองตานี ๕ ลำ แยกเมืองตานเห็นเรือกองทัพไทยหน้าเมือง
 ตกใจกลัว ประชุมพวกกันว่า ค่ายวายแครงตั้งไว้ว่าศึกมาแต่ทิศ
 ใต้ ศึกมาแต่อุดรอย่าให้รู้เลย บัดนี้กองทัพหลวงมาทอดอยู่หน้าเมือง
 ตานีแล้ว ให้คิดอ่านพาอพยพหนีแต่ยาว พวกชนกเมืองตานีพวกกัน
 ดึงน นายจันทองคิดว่าพระยาตานจะฆ่าบุตรภรรยาของนายจันทองเสีย
 นายจันทองคิดอ่านล่อคนเข้ามาไปฝังการในบ้านพระยาตาน ได้ยิน
 พระยาตานปลุกชาทกับศรีศวันกรมการผู้ใหญ่ผู้น้อยว่า กองทัพไทย
 ยกมาทอดอยู่ปากน้ำเมืองตานีแล้วจะคิดอย่างไร นายจันทองรับอาสา
 กับพระยาตานว่า นายจันทองจะขอเป็นแม่ทัพคุมพวกนายจันทองแต่
 พวกแครงลงไปรักษาค่ายปากน้ำเมืองตานีไว้ ไม่ให้กองทัพไทยเข้ามา
 ในเมืองตานีได้ จะขอปืนใหญ่ปืนน้อยกระสุนดินดำได้บึงอาหารกับ
 เรือปากกว้าง ๕ ศอกตักน้ำ ๓ ถ้านายจันทองยิงเรือกองทัพไทยจมลง
 นายจันทองจะได้ตั้งเรือไปจับเอาพวกกองทัพไทยโดยง่าย พระยาตาน
 ก็เห็นด้วย จึงจัดเสบียงอาหารกระสุนดินดำกับเรือลำ ๓ ให้
 นายจันทองไปรักษาค่ายปากน้ำ นายจันทองกับเพื่อนนายจันทอง
 จัดแจงเรือพร้อมแล้ว เวลากลางคืนนายจันทองกับพวกเพื่อนพาเรือ
 เล็ดลอดเข้าไปในเมืองตานี ขึ้นไปเรือนบนเขาของแต่บุตรภรรยาตั้งเรือ

มาทอดอ้อย ทค้ายปากน้ำ เวลาเช้า นายจันทอง เพื่อน นายจันทอง แต่งตัว
 เป็นภาษาไทย ออกเรือยกของ ชาวมาโกตเรือของทัพไทย นายจันทอง
 ร้องบอกพวกเรือกองทัพไทยว่าให้ยิงปืนเกิด พวกแขกในเมืองตาน
 จิตแจจจะพาเบตกรรยาหน้อยแล้ว พวกญวนกองทัพไทยเรียกให้นาย
 จันทองแยกเรือเข้าไปใกล้จะได้ สืบข่าวราชการ นายจันทองบอกความ
 ว่า หตวงสุวรรณครีสมบัต (บุญหุ้ย) แต่งใหม่ สืบราชการเมืองตาน
 ได้ความแต่เช้ายังไม่ได้จะเร่งรีบกลับไป นายจันทองก็แจวเรือมา
 เมืองสงขลา มาตั้งครุหนึ่งพวกเรือกองทัพไทยยิงปืนใหญ่ พวกแขก
 ในค่ายปากน้ำยิงปืนใหญ่รับนัด แล้วพวกแขกออกจากค่ายปากน้ำ
 เข้าในเมืองตาน แขกในเมืองตานแตกคนพาอพยพออกจากเมืองไป
 เป็นอันมาก พวกญวนกองทัพไทยเห็นแขกทิ้งค่ายปากน้ำเดี่ยว กองทัพ
 ไทยลงเรือดำบนขนบนตตั้งเช้าอยู่ในค่ายปากน้ำ นายจันทองมาพบเรือ
 กองทัพไทยที่หน้าเมืองเทพา ๓ ลำ นายจันทองบอกว่า กองทัพไทย
 ตค่ายปากน้ำเมืองตานได้แล้ว ให้เร่งรีบไปเถิด นายจันทองก็เลย
 มาถึงบ้านหาดมทรายปากน้ำเมืองสงขลา พวกข้าหลวงกองตะเวน
 ซึ่งรักษาปากน้ำเมืองสงขลา เรียกให้นายจันทองหยุดเรือ นายจันทอง
 บอกว่าเรือสืบราชการอื่นเรือจะหยุดเช้ายังไม่ได้ นายจันทองแจวเรือ
 เลยเข้ามาในเมืองสงขลา หตวงสุวรรณครีสมบัต (บุญหุ้ย) ได้
 ทราบความดังนั้นแล้ว พาตัวนายจันทองเข้าเฝ้ากราบบังคมทูลสมเด็จพระ
 พระเจ้าอยู่หัวกรมพระราชวังบวรสถานมงคลว่า หตวงสุวรรณครี
 สมบัต (บุญหุ้ย) แต่งเรือเล็กให้นายจันทองเพื่อน ๕ คนได้ติดชิดเข้าไป

ราชกรรณด้วยยกทัพหลวงเสด็จกลับแล้วไปกรุงเทพฯ ฯ ทรงพระกรุณา
 เสด็จสวรรคตสวรรคต (บุญห้อย) กับนายบุญเสี้ยว นายบุญชั้น ผู้น้องตาม
 เสด็จเข้าไปสมทบกรุงเทพฯ ฯ นายทวดเพ็ญก็เข้าไปกับพระยาตากลาใหม่
 ราชเดนา ครนถกรุงเทพ ฯ หลวงเสด็จสวรรคตสวรรคต (บุญห้อย) กับ
 นายบุญเสี้ยว นายบุญชั้น ผู้น้อง ขนเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้า
 อยู่หัว ฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ เดือนให้หลวงเสด็จสวรรคต
 (บุญห้อย) เป็นพระยาเสด็จสวรรคตสวรรคต ผู้ว่าราชการเมืองสงขลา
 ให้นายบุญเสี้ยวเป็นพระอนันตสมบัติ ให้นายบุญชั้นเป็นพระพรหมพรหม
 ให้นายเดียนตั้งเป็นพระสุนทรานุรักษ์ เป็ผู้ช่วยราชการทั้ง ๓ คน
 แต่พระอนันตสมบัติ (บุญเสี้ยว) นั้นโปรดเกล้า ฯ ให้เป็นผู้ว่าราชการ
 เมืองจะนะด้วย แต่เมืองสงขลาให้ ขนกับเมืองนครศรีธรรมราชตามเดิม
 พระยาเสด็จสวรรคตสวรรคต (บุญห้อย) กับพระอนันตสมบัติ พระพรหมพร
 พระสุนทรานุรักษ์ กราบถวายบังคมลาพาบุตรภรรยาญาติพี่น้องออกมาเมือง
 สงขลา ในบับออกสัมฤทธิศก คักราช ๓๑๕๖ ลวณณปีจอโทศก
 พระอนันตสมบัติ (บุญเสี้ยว) ถึงแก่กรรมที่เมืองจะนะ ได้ทำการเผาศพ
 แต่เชิญอัฐมาฝังไว้ที่ริมเขาแหลมสน ทำเป็นท้องตัยตามธรรมเนียม
 เดิมแล้ว พระยาสงขลา (บุญห้อย) มีบับยกให้นายเดียนจ้งบุตร
 พระอนันตสมบัติ ถิ่นเข้าไปกราบบังคมทูลพระกรุณาพระบาทสมเด็จพระ
 พระเจ้าอยู่หัวว่า พระอนันตสมบัติ (บุญเสี้ยว) ถึงแก่กรรม พระ
 อนันตสมบัติบุตรชาย ๓ คน บุตรที่ ๑ ชื่อเดียนจ้ง บุตรที่ ๒ ชื่อ
 เดียนตั้ง บุตรที่ ๓ ชื่อเดียนตั้งต่างมารดา พระยาสงขลา (บุญห้อย)

ขอพระราชทาน ถอนนายเถื่อนจึ่ง เปนมหาดเล็กทำราชการ นอของ พระเดช
 พระคุณอยู่ในกรุงเทพ ฯ นายเถื่อนจึ่งบุตรพระอนันต์ (บุญเฮี้ยว)
 ก็ทำราชการเปนมหาดเล็กอยู่ในกรุงเทพ ฯ ดับค้อมมา ทรงพระกรุณา
 โปรดเกล้า ฯ โปรดฯ ถอนนายเถื่อนจึ่งว่า จะได้มีใจเป็นผู้จ้การราชการเมือง
 จระนะ พระยาตากโหมราชเสนากราบบังคมทูลพระกรุณาพระบาท
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ธิรับพระราชทานให้นายทิดเพชรเป็นผู้จ้การราชการ
 เมืองจระนะ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ทรง
 ใ้ นายทิดเพชรเปนมหาอนุภาพปราบสงคราม ผู้จ้การราชการเมืองจระนะ
 คุมเดชด้วย ค.บ. ๘ หมวก ขนกับสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กรมพระราชวังบวร
 รัตนมงคล แต่เมืองจระนะให้อยู่ในบังคับเมืองสงขลาตามเดิม พระ
 มหานุภาพปราบสงครามทิดเพชร กราบบทวายบังคมลาออกมากำ
 ราชการนอของพระเดชพระคุณอยู่ในเมืองจระนะ

ครั้นเมื่อปีพุทธศักราช ๑๑๕๓ โตะสั่งให้ยกมาแต่ประเทศ
 ซิมเดียนคนรู้ เวทมนต์วิชาต่าง ๆ ไปกับศิษย์พระยาตานให้ยก
 ทพมาคเมืองสงขลา ทพพระยาตานยกมาตั้งอยู่กรมเรดระโมรง หลตั้ง
 เขาตุ๊กช้าง พระยาส่งขลา (บุญหิ้ว) เกลนทไฟร์ไปตั้งค่ายรับอยู่ริม
 คดองระโมรง แล้วมีใบบอกเข้าไปกราบบังคมทูลพระกรุณาออกกองทัพ
 หลดวงมาช่วยฉบับ ๑ มีหนังสือไปบอกกองทัพเมืองนครศรีธรรมราช
 มช่วยฉบับ ๑ เจ้าพระยานครศรีธรรมราชยกกองทัพมาตั้งค่ายอยู่
 ณบ้านบ่อเคยค่าย ๑ ให้มาตั้งอยู่ตำบลบ้านบ่อเคยค่าย ๑ เจ้า
 พระยานครศรีธรรมราช กับพระยาส่งขลา (บุญหิ้ว) โปรดฯ กำหนด

๑. จะเข้ตาย ไตรเศ เหยดไฟพรอมกัน เวนนนี พอกช่วย ไตรเศ เหยด
 ๒. ยกซ้อนมาทางบาราคอน ถึงหัวค่ายค้ำเบตบ้านบ่ออย่าง พวกทัพเมือง
 ๓. นครศรีธรรมราช ยิงปืน ถูกพอกช่วย ไตรเศ เหยดตาย ประมาณ ๓๐๐ คน
 ๔. พอกช่วย ไตรเศ เหยดตกท่าทัพกลับไป กองทัพเมืองนครศรีธรรมราช
 ๕. เมืองสงขลา ใจความไปทัพไว้รบกับพอกแตกถึงตลมนอน พวกแตกแตก
 ๖. เข้าย้ายหลังเขาตุ๊กช้าง ฮ้าย ไตรเศ เหยดเด่งหน้าเมนต์ ไปรยอยู่ประตูค่าย
 ๗. กองทัพเมืองนครศรีธรรมราช เมืองสงขลา ทักเข้ค่ายได้ ยิงฮ้าย
 ๘. ไตรเศ เหยดตายอยู่กบต พอกแตกตายไปอื่นมาก ทเหตุชตายกแตก
 ๙. หนีไปสิ้น เจ้าพระยานครศรีธรรมราช พระยาสงขลา (บุญห้อย)
 ๑๐. ให้กองทัพยกตามไปตเอาเมื่อกองตลมนอนได้ กองทัพเมืองนครศรี
 ๑๑. ธรรมราช เมืองสงขลา ยกหนีมาถึงเมืองสงขลา ๔ วัน ๕ วัน
 ๑๒. กองทัพหลวงจึงยกออกมาถึง หัวทัพไว้รบกับแตกเมืองตลมนอน พอก
 ๑๓. กองทัพอยู่ ในเรือหน้าค่ายค้ำเบตบ้านบ่ออย่างอยู่หลายเวลา พอกญวงใน
 ๑๔. กองทัพจากตลมนอนกับพอกกองทัพเมืองนครศรีธรรมราช พระสุนทร
 ๑๕. นุรักษ์ผู้ช่วยราชการเมืองสงขลาไปห้ามปรามกัไม่ทัน พอกกองทัพ
 ๑๖. เมืองนครศรีธรรมราช ไปกราบเรียนพระยานครว่า พอกญวงของ
 ๑๗. ทัพเรือกระทำความผิดตลมนอนพอกกองทัพเมืองนครเจบช่วยเป็นหลายคน พระ
 ๑๘. สุนทรานุรักษ์ผู้ช่วยราชการเมืองสงขลาอยู่ด้วยก็ห้ามปราม เจ้า
 ๑๙. พระยานครขัดเคืองกับพระยาสงขลาแต่พระสุนทรานุรักษ์คนนั้นมา กองทัพ
 ๒๐. กรุงเทพ ฯ แยกกองทัพเมืองนคร ทัพอยู่เมืองสงขลา ๓ เดือน จึงยก
 ๒๑. กลับทัพกลับไป กองทัพ (ฮ้าย) เมืองสงขลาตามเจ้าพระยา

นครไปเสียด้วย ในบั้นพระยาสังขตา (บุญห้อย) กับเจ้าพระยานคร
 เข้าไปเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ กรุงเทพมหานคร เจ้าพระยานคร
 กราบบังคมทูลต่อว่า โทษพระยาสังขตา (บุญห้อย) ว่าทำผิดแห่งกับ
 เมืองไทรบุรี ยถาตามตบตบพระศกกับตบตบบ้านถาวรแห่งเมืองไทร
 บุรีเดชะ แลอยู่ให้พลกบฏของทัพพม่าทศกกับพลกของทัพเมืองนครศรี
 ธรรมราช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รั้งตั้งตามพระยาสังขตา
 (บุญห้อย) ต่อมเจ้าพระยานครศรีธรรมราชกราบทูลต่อว่า โทษ
 พระยาสังขตา (บุญห้อย) กราบบังคมทูลว่า ที่ตบตบบ้านพระศกกว่า
 เปนที่เขตรแดนเมืองสังขตามาแต่เดิม พระยาสังขตา (บุญห้อย) ทาได้
 ทวงมแห่งกับเมืองไทรบุรีไม่ แลพลกของทัพพม่าทศกกับพลก
 เมืองนครศรีธรรมราชนั้นอาณาเขตตนเอง พระยาสังขตาแลพระสุนทร
 บุรุษผู้ช่วยราชการ เหลือสักวาตจะห้ามปรามพลกของทัพพม่า
 แลพลกของทัพเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งพระยาสังขตา (บุญห้อย)
 แลพระสุนทรบุรุษจะไต่ให้พลกของทัพพม่าทศกนั้นห้ามมิได้ ทรงพระ
 กรุณาโปรดเกล้าฯ รั้งตั้งว่า พลกของทัพทั้ง ๒ ทัพไม่อยู่ไต่บังคับ
 พระยาสังขตา (บุญห้อย) วิชาทศกตนเอง จะปรับโทษพระยาสังขตา
 (บุญห้อย) พระสุนทรบุรุษผู้ช่วยราชการนั้นไม่ชอบ ที่ตบตบบ้าน
 พระศกกว่านั้นจงเป็นเขตรเมืองไทรบุรีจริง แต่เมืองสังขตาคเมือง
 ไทรบุรีแต่เมืองตบได้ เมืองสังขตามีความชอบมาเถ ทรงพระกรุณา
 โปรดเกล้าฯ พระราชทานยกตบตบบ้านพระศก ตบตบบ้านถาวร
 ให้เป็นเมืองเมืองสังขตา ที่ตบตบบ้านพระศกกว่าจึงเป็นพระขอ

เมืองสังขตาทดครั้งหนึ่งสลับต่อมา แต่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาสังขตาท (บุญห้อย) เป็นเจ้าพระยาอินทศรัย ศรัตมทสังคราม ราชภักดี อภัยพิริยบรรพการมพหุ ผู้สำเร็จราชการเมืองสังขตาท ยกเมืองสังขตาทเป็นเมืองเอกให้ ซนกับกรุงเทพ ฯ โปรดเกล้าฯ พระราชทานยกเมืองไทรบุรี เมืองตานี เมืองตรังกานู ให้ ซนกับเมืองสังขตาท เจ้าพระยาสังขตาทอยู่ในกรุงเทพ ฯ ได้ ๘ เดือน กราบถวายบังคมลาถอยออกมาเมืองสังขตาท

ครั้นเมื่อเบญจศกศักราช ๑๑๕๕ พระจระนงทิศเพชรดงนกกกรม เจ้าพระยาสังขตาท (บุญห้อย) มีไชยบอกให้จระนงซึ่งมาแต่เมืองชเวงพุก เป็นเพื่อนร่วมศึกชกกับกองทัพหลวงสุวรรณเศวตสมบัติ (เสวยง) ดิยเข้าไป กราบบังคมทูลพระกรุณาณกรุงเทพ ฯ ขอรับพระราชทานให้จระนงเป็น พระจระนงสืบต่อไป ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ดังให้จระนงเป็นพระ มหาราชกุมารราชสังคราม ผู้สำเร็จราชการเมืองจระนง พระจระนง (แก้ว) รอดยจระนงผู้ช่วยบุตรที่ ๓ ให้ทำราชการเป็นมหาดเล็ก อยู่ในกรุงเทพ ฯ นายจระนงกับบุตรพระจระนง (ทิดพิชิต) เข้าไปทำราชการเป็นมหาดเล็ก อยู่ในกรุงเทพ ฯ พร้อมกับจระนงผู้ช่วย พระจระนง (แก้ว) กงมีออก มาจากราชการเมืองจระนง

ครั้นเมื่อเบญจศกศักราช ๑๑๕๗ ข้าวยพม่าชาติกยถกของทัพ เฝือกมาดเมืองถลางแตก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยา พงศเทพ (บุญบาท) กับพระยารวิเศษ โทษาเป็นแม่ทัพ โปรดเกล้าฯ ให้พาเรือรบจระนงมาตั้งที่บุตรพระจระนงตั้งบ้านเรือนมาอยู่ด้วย ชนกับ

มาในกองทัพเจ้าพระยาพดเทพ (บุญนาค) ด้วย เจ้าพระยาพดเทพ
 ยกกองทัพเรือออกมาชนเตลอกกองทัพกรมการเมืองสุพรรณไปเมืองฉวาง เจ้า
 พระยาพดเทพให้หลวงนายฤทธิ (เถียนจิ่ง) เชิญทูตกราบขอมาเมือง
 ส่องขลา ในทูตกราบโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาส่องขลา (บุญห้อย)
 ยกกองทัพไปถ่วงเมืองไทรบุรีได้ แล้วให้เกณฑ์ไพร่เมืองส่องขลา เมือง
 จระนะ ให้หลวงนายฤทธิยกไปช่วยตีเมืองฉวาง เจ้าพระยาส่องขลา
 (บุญห้อย) เกณฑ์ไพร่เมืองส่องขลาได้ ๗๐๐ คน ให้หลวงเพดเป็น
 นายทัพ เกณฑ์ไพร่เมืองจระนะได้ ๒๐๐ คน ให้จระขวัญช่วย
 มหาดเล็กบุตรพระจระนะ (เต่ง) เป็นนายทัพ รวมไพร่เมืองส่องขลา
 เมืองจระนะ ๙๐๐ คน มอบให้หลวงนายฤทธิยกไปทางเมืองพิทลุง
 ไปสมทบทัพเจ้าพระยาพดเทพที่เมืองศรีวิชัย แล้วเจ้าพระยาส่องขลา
 (บุญห้อย) เกณฑ์ไพร่ ๒๐๐ คน ให้หลวงจ่ามหาดไทยยกไปตั้ง
 ถ่วงเมืองไทรบุรีได้ กองทัพเจ้าพระยาพดเทพกับพระยาวิเศษ โภษา
 หลวงนายฤทธิ ยกไปถึงเมืองฉวาง ได้ยกเขรตออกมาซัดตีแตก
 หนีกลับไป เจ้าพระยาพดเทพจัดการเมืองฉวางอยู่ ๓ เดือนราช
 การด้วยยกกองทัพมาเมืองส่องขลาทางเมืองศรีวิชัย ครั้นนั้นเจ้า
 เมืองยริงกตกมัญ เจ้าพระยาพดเทพจัดให้กองทัพเมืองพิทลุง เมือง
 ส่องขลา สมทบยกกองทัพหลวง ให้หลวงนายฤทธิเป็นแม่ทัพยก
 ออกไปตีเมืองยริง หลวงนายฤทธิยกกองทัพออกไปตีพิทลุงกับหัว
 เมืองยริงถึงคตมบอน จับตัวได้ จึงได้ยกเมืองตานออกเป็น ๗
 เมืองตามพระบรมราชโองการ

มาก เมืองสังขตคามกำลังน้อย และตั้งให้นายพายุทหารเอกเมือง
 สังขตคามเป็นผู้ว่าราชการเมืองยี่สิบ จัตุราชกาวยแยกเมืองสามชัย ๖ เดือน
 เดิมว่าราชการแต่จ ยกกองทัพพาครอบครัวเข้ามาเมืองสังขตคาม เจ้า
 พระยาพลเทพ พระยาวิเศษโกษา หลวงนายฤทธิ กษัตริย์
 ทพกตบเจ้าไปกรุงเทพฯ เมืองสังขตคามเป็นปรกติไม่มทพศกอยู่ ๒ ปี
 ในระหว่างเมืองสังขตคามเป็นปรกติอยู่ ๒ ปีนั้น เจ้าพระยาอินทวิสุทธิ
 ดำรงพระอุโบสถวัดบางทองชนอวราม ๑ โรงพระอุโบสถวัดมีชัยนิมาวาส
 อวราม ๑ รวม ๒ อวราม แลเจ้าพระยาสังขต (บุญห้อย) ตั้งบ้าน
 เรือนอยู่ที่พลกแหดมต้น

ศักราช ๑๓๗๓ มีมั่งเส่งเอกศักดิ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า
 จุฬาลงกรณ์เกล้า พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยได้เสด็จ
 ถวงราชสมบัติน ในจุดศักราช ๑๓๗๓ พม่ายกกองทัพเรือรวม ๕๐๐ ลำ
 มาตีเอาเมืองถดางได้อีก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้า
 พระยาสมรเชษยกกองทัพหลวงออกมาชนแดนบกทางเมืองชุมพร แต่โปรด
 เกล้าฯ ให้หลวงนายฤทธิเชิญของทวารออกมาถึงเจ้าพระยาสังขตคาม ให้
 เจ้าพระยาสังขตคามยกกองทัพไปถวงเมืองไทรบุรีไว้ แต่ให้เกณฑ์ไพร่
 เมืองไทรบุรีไปสมทบทัพเจ้าพระยาสมรราชด้วย แต่ให้หลวงนายฤทธิคุม
 ไพรเมืองสังขตคาม เมืองพัทลุง ยกไปสมทบทัพเจ้าพระยาสมรราช
 ที่เมืองตรัง เจ้าพระยาสังขตคามเกณฑ์ไพร่พลเมืองให้หลวงนายฤทธิ
 ๑๐๐๐ คน ยกไปเมืองตรังทางเมืองพัทลุง แต่เกณฑ์ไพร่เมืองพัทลุง

ไป ๕๐๐ คนด้วย แล้วเจ้าพระยาตั้งขบวนไพร่ ๔๐๐ คนยกไปตั้งอยู่ที่
เมืองไทรบุรี แล้วเกณฑ์ไพร่เมืองไทร ๓๐๐๐ คน เรือ ๓๐ ลำ แต่ง
ให้พระยาปลัดเมืองไทรเป็นนายทัพ รับยกไปสมทบกับเจ้าพระยา
ยมราชทเมืองตรัง เจ้าพระยายมราชรวมกองทัพเมืองนครศรีธรรมราช
เมืองพัทลุง เมืองสงขลา เมืองไทร ได้พร้อมด้วยกองทัพไป
ตีเมืองถลาง อายพม่าชาวศึกแตกหนีไป เจ้าพระยายมราชตีเมือง
ถลางคืน แล้วเกณฑ์ไพร่เมืองนคร เมืองสงขลา เมืองพัทลุง
ให้ช่วยรักษาเมืองถลาง จักรพรรดิอยู่ ๓ ปี ราชการเรียบร้อยแล้วจึงได้
ยกกองทัพกลับกรุงเทพฯ เมืองสงขลาไม่มทพศกเป็นปรกติอยู่ ๓ ปี
เจ้าพระยาอินทศิริ ศรัตมุตสังคราม รามภักดี อภัยพรยบรากรม
พาหุ ผู้สำเร็จราชการเมืองสงขลา (บุญห้อย) บัญเป็นโรคชราถึงแก่
อสัญกรรม ได้เป็นผู้สำเร็จราชการเมืองมา ๓๔ ปี เจ้าพระยา
อินทศิริไม่มีบุตร จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หัดองนายสุทศ
(เถียนจิ่ง) บุตรพระอินทร์, (บุญเฮี้ยว) ซึ่งเป็นหลานเจ้าพระยาอินทศิริ
เป็นพระยาวิเศษภักดี ศรัตมุตสังคราม พระยาตั้งขตา แต่โปรดเกล้าฯ
พระราชทานให้พระยาวิเศษภักดี เชิญตราตราออกมาพระราชทาน
ให้พระภริยานัยน์มัต (บุญชื่น) ซึ่งเป็นน้องต่างมารดาของเจ้าพระยา
อินทศิริ เป็นพระยาศรีรัตนมัตจางวาง พระราชทานให้นายเถียนตั้ง
น้องร่วมมารดากับพระยาวิเศษภักดีเป็นพระสุนทรวานรภักดี ครั้นนั้น
เดือน ๖ บวชออกจตุรศก ศักราช ๑๓๗๕ ปี พระยาวิเศษภักดี พร้อม

ด้วยญาตพนอง ไตเจตเจงเผาศพเจ้าพระยาอินทครุเสด็จแล้ว ไต
เชิญตั้งไปทำห้องตั้งตามธรรมเนียมจนตรมเขาเหมดมต้น เคียงกับ
ห้องตั้งหวดวงสงขดา (เหยียง)

ศักราช ๓๓๗๕ ปีระกาเบญจศก ไปรตเกล้าฯ ให้พระยศรัตรียพา
จางวางกรมม้า เหมแม่กองชอกมาตั้งกเดชเมืองสงขดา ตั้งโรงตั้ง
ที่ทุ่งบ่อเตย พระยาศรัตรียพาหัดกเดชอยู่ ๒ ปี เสร็จการตั้งกเดช
แล้วกลับเข้าไปณกรุงเทพ ฯ ทรงหนพระยาโทรเกิดชดเคองกับเมือง
สงขดา จึงไปชนกับเมืองนครศรีธรรมราช เจ้าพระยาหนครศรี
ธรรมราช นำความชนกราบบังคมทูล ทรงทราบไต ฝ่าดของชดพระบาทแล้ว
ไปรตเกล้าฯ ให้เมืองโทรชนกับเมืองนครตามดมค ในปนนพระยา
ตรงกาน กวาทชนกับ พระยาคถนคณ ฯ จึงเข้ามาชอนชอน อยู่กับเมืองสงขดา
ไม่ดมคจะชนกับเมืองตรงกานสืบไป พระยาวิเศษภักดี คอบกับพระยา
กถนคณว่ารับไว้ ไม่ได้ ด้วยแต่กอนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ กกรม
พระราชวังบวร ฯ ไปรตเกล้าฯ ให้เมืองกถนคณชนอยู่กับเมืองตรงกาน
พระยาคถนคณจึงเคยไปชอนกับเมืองนครศรีธรรมราช เจ้าพระยา
นครนำความชนกราบบังคมทูลตามทพระยาควังกาน กับพระยา
กถนคณว่าทกน ไปรตเกล้าฯ ให้เมืองกถนคณชนกับเมืองนครตาม
ดมค เมืองกถนคณจึงไต ชนกับเมืองนครสืบต่อมา

ครุณณปณดณพศก ศักราช ๓๓๗๘ พระยาวิเศษภักดี พระยา
สงขดา เข้าไปเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ หอณกรุงเทพ ฯ ให้
พระยาศรัตรียพาจางวาง กับพระต้นทรานรูกษอยุ รักษาเมือง ครน

ณเดือน ๖ ปีชวดเพศก พระยาศรีธรรมมิตจาจางวางน้อยเป็นไชยพิช
 ติงแก่กรม กรมพระยวชิรเสวกัดตบออกมากองเมืองสงขลาด้วย
 เป็นโบราณโรค ครุณณเดือน ๓ ปีชดุนเพศก พระยวชิเสวก
 กัด พระยาดังชดางแก่กรม เป็นผู้ว่าราชการเมืองอยู่ ๗ ปี
 พระสุนทร (เถียนเส็ง) ให้หัดวงพิทกษราชาอยู่รักษาเมือง พระ
 สุนทรานุรักษ์ รมเขาไปเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ กรุงเทพฯ จึง
 โปรดเกล้าฯ ให้พระสุนทรานุรักษ์เป็นผู้ว่าราชการเมืองสงขลา แต่
 พระราชทานศีตาหน้าเพลิงออกมาเฝ้าศพพระยาศรีธรรมมิตจาจาง พระยา
 วิเศษภักดี พระยาดังชดางด้วย พระสุนทร (เถียนเส็ง) นาย
 พดพ่าย (บุญตั้ง) บุตรพระยาศรีธรรมมิตจาจาง กราบถวายบังคม
 ตากัดตบออกมากองเมืองสงขลาพร้อมกัน

ครุณณเดือน ๗ ปีชวดสัมฤทธิ์ศก ศักราช ๒๓๘๖ พระสุนทร
 นุรักษ์ผู้ว่าราชการเมืองสงขลา พร้อมกับหมู่ญาติได้จัดการเฝ้าศพ
 พระยาศรีธรรมมิตจาจาง พระยวชิเสวกัดตบ พระยาดังชดางพร้อม
 กันเสร็จแล้ว ได้เชิญอัฐิพระยาศรีธรรมมิตจาจาง พระยวชิเสวกัด
 พระยาดังชดาง ไปทำพิธีฝังไว้ ณ ที่นอกเขตนครเมืองสงขลา
 พระยวชิเสวกัดตบ พระยาดังชดาง (เถียนจง) ได้เป็นผู้ตั้งเจ้าราชการ
 เมืองอยู่ ๗ ปี ได้สร้างโรงพระอุโบสถวัดสุพรรณภิรมย์อาราม ๓ ชั้น
 ไม่นานเสร็จ ในมีนพระสุนทรานุรักษ์ กับนายพดพ่าย หัดวง
 พิทกษราชา นายแพะบุตรพระสุนทรานุรักษ์ พาอันเข้าไปเฝ้าใต้
 ถอนของชุดพระบาทถวายพระราชกุศล จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

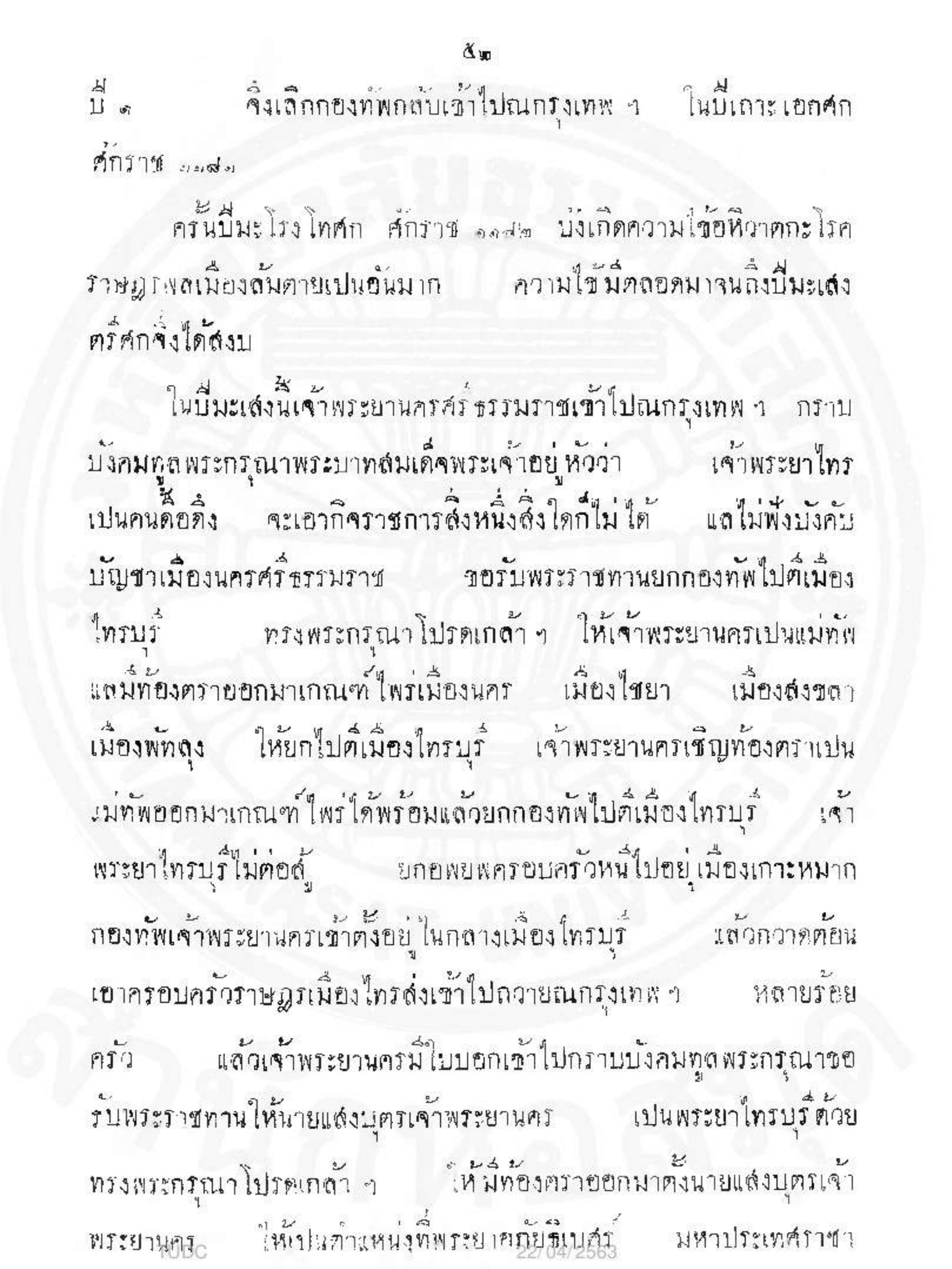
ตั้งให้พระสุนทรเป็นพระยาวชิรธรราช ตรีศรุมท วิจิตรวิจิตรกิตติ มหาพิชัย
 สงคราม งามภักดี อภัยพิริยบรรพตพาทย์ ผู้สำเร็จราชการเมือง
 สงขลา โปรดเกล้าฯ ให้นายพงษ์พ่าย (บุญตั้ง) เป็นหลวงสุนทร
 นุรักษ์ ผู้ช่วยราชการ โปรดเกล้าฯ ให้หลวงพิทักษ์ราชาเป็นพระ
 พิเรนทรภักดี ผู้ช่วยราชการ กัดบ่อออกมารับราชการอยู่ที่เมืองสงขลา
 ภายหลังจึงโปรดเกล้าฯ ให้นายเหมเป็นหลวงอนุรักษภูเบศร์ ผู้ช่วย
 ราชการ โปรดเกล้าฯ ให้นายยกตั้งเป็นหลวงอุดมบริรักษ์ ผู้ช่วย
 ราชการ โปรดเกล้าฯ ให้นายหมื่นเป็นหลวงพิทักษ์สุนทร ผู้ช่วย
 ราชการ

ในปีที่สามจุลศักราช ๑๓๘๖ นั้น พระยาถลางมีใบบอก
 เข้าไปณกรุงเทพ ฯ ว่า พม่ายกกองทัพมาตั้งต่อเรือที่เมืองมฤค
 เมืองตระนาวศรี แล้วไม่ถอยว่าจะไปตีเมืองใด จึงทรงพระกรุณา
 โปรดเกล้าฯ ให้พระยาศรีดำแดงคุมไพร่ ๒๐๐ คนยกออกมาตั้งอยู่ที่
 เมืองสงขลา ให้พระยาพิชัยสงครามคุมไพร่ ๒๐๐ คนออกมาตั้งรับ
 อยู่ที่เมืองพัทลุง ให้พระยาวิชิตณรงค์คุมไพร่ ๒๐๐ คนออกมาตั้ง
 อยู่ที่เมืองนครศรีธรรมราช ให้พระยาถลางใหม่ราชเดชะคุมไพร่ ๕๐๐
 คนยกออกมาตั้งอยู่ที่เมืองถลาง โปรดเกล้าฯ ให้เกณฑ์ไพร่เมือง
 สงขลา เมืองพัทลุง ให้หาหลวงคุมไปตั้งต่อเรือรบอยู่ที่เมืองสงขลา
 อีกกอง ๓ พระยาศรีดำแดงหาหลวงออกมาตั้งอยู่ที่เมืองสงขลา

ปี ๓ จิ้งเหลงกองทัพกลับเข้าไปนครกรุงเทพ ฯ ในปีเถาะ เอกศก
ศักราช ๒๒๗๑

ครั้นปีมะโรง โทศก ศักราช ๑๑๔๒ บังเกิดความไข้หวัดกะโรค
ราษฎรพลเมืองล้มตายเป็นอันมาก ความไข้มีตลอดมาจนถึงปีมะเส็ง
ครีศกจึงได้สงบ

ในปีมะเส็ง เจ้าพระยามนตรีศรีธรรมาโศภณเข้าไปนครกรุงเทพ ฯ กราบ
บังคมทูลพระกรุณาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า เจ้าพระยาไทร
เป็นคนคดโกง จะเอากิจการการสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็ไม่ได้ แต่ไม่ฟังบังคับ
บัญชาเมืองนครศรีธรรมราช ขอรับพระราชทานยกกองทัพไปตีเมือง
ไทรบุรี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพระยามนตรีศรีธรรมาโศภณ
แต่งมหาดเล็กออกมาเกณฑ์ไพร่เมืองนคร เมืองไชยา เมืองสงขลา
เมืองพัทลุง ให้ยกไปตีเมืองไทรบุรี เจ้าพระยามนตรีศรีธรรมาโศภณ
แม่ทัพออกมาเกณฑ์ไพร่ไปพร้อมด้วยยกกองทัพไปตีเมืองไทรบุรี เจ้า
พระยาไทรบุรีไม่ต่อสู้ ยกอพยพครอบครัวหนีไปอยู่เมืองเกาะหมาก
กองทัพเจ้าพระยามนตรีศรีธรรมาโศภณตั้งอยู่ในกลางเมืองไทรบุรี แล้วกวาดต้อน
เขาคครอบครัวราษฎรเมืองไทรตั้งเข้าไปถวายณกรุงเทพ ฯ หาดายร้อย
ครัว แล้วเจ้าพระยามนตรีศรีธรรมาโศภณเข้าไปกราบบังคมทูลพระกรุณาขอ
รับพระราชทานให้นายแสงบุตรเจ้าพระยามนตรีศรีธรรมาโศภณ เป็นพระยาไทรบุรีด้วย
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้มหาดเล็กออกมาตั้งนายแสงบุตรเจ้า
พระยามนตรีศรีธรรมาโศภณ ให้ไปรับตำแหน่งที่พระยาอภัยสิทธิ์ มหาประเทศรักษา



จับคนทรวี ชันทรโอสถวรัย ชันทเสมา มาตยานุชิต สัตติสังคราม
รามภักดี พริยพาห พระยาไตรบุรี

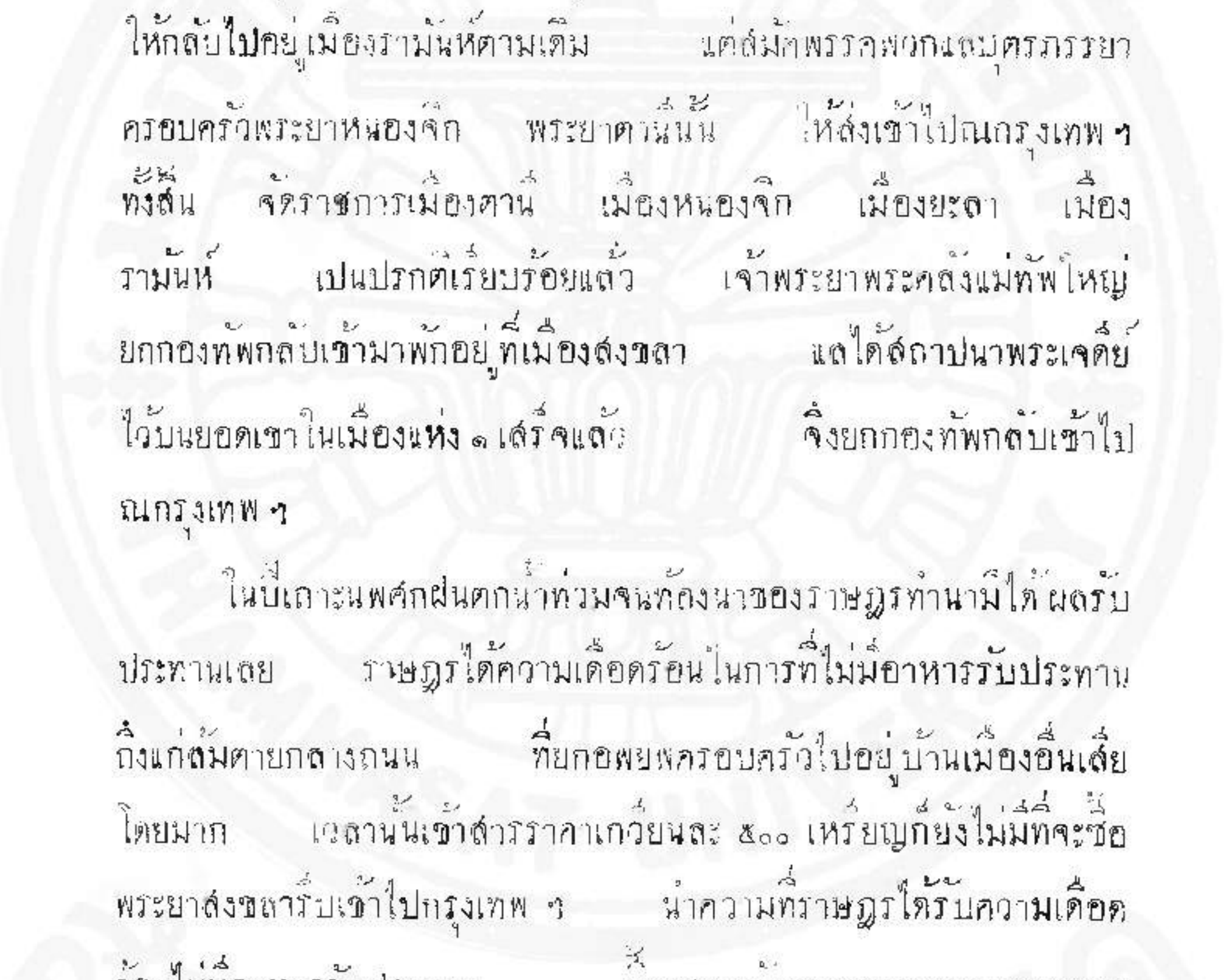
ครนณบัคญนพศก สักกราช ๓๓๘๘ อ้ายอนเวียงจันทเปนกบฏ
ไปรดเกล้า ฯ มีตองตราออกมาเกณฑ์กองทัพเมืองนครศรีธรรมราช
เมืองสงขลา เมืองพัทลุง พระยาสงขลาเกณฑ์ไพร่ได้ ๓๐๐๐ เศษ
รบยกกองทัพเข้าไปตงกรุงเทพฯ ฯ แต่ไม่ทันจะได้เขารวมกับอ้ายอนกบฏ
เพราะการสั่งบเรียบร้อยแล้ว จึงไปรดเกล้า ฯ ให้พระยาสงขลา
ทำบอมตเมืองตมทปรการ พระยาสงขลาคุมไพร่ ๓๐๐๐ เศษ
ทำบอมอยู่ที่เมืองตมทปรการมี ๓ จึงเสด็จราชการ แล้วกราบถวาย
บังคมตราออกมาเมืองสงขลา

ครนณบชวดตมทชิต สักกราช ๓๓๘๖ ไปรดเกล้า ฯ มีตอง
ตราออกมาให้พระยาสงขลาต่อเรือสี่ระงาว ๓๐ ลำ พระยาสงขลา
ให้หลวงสุนทรานุรักษ์ ผู้ช่วย ราชการคุมไพร่ ๓๐๐๐ คนไปตง ตอเรือ อยู่ที่
เมืองเทพา แต่ในปีฉดตอเรือคนนั้นฝนตกน้อย ราษฎรทำนาไม่ได้รับ
ผล ราษฎรเกิดระส่ำระสายด้วยเข้าแพง พระยาสงขลาจึงให้เลิก
การต่อเรือเสีย แต่ในปีชาตโตศกกำลังเข้าแพงอยู่นั้น ไปรดเกล้า ฯ
ให้หมื่นตมทพันธุรเชษฐของตราออกมาตมทเมืองสงขลา ไปรด
เกล้า ฯ ให้พระยาสงขลาเป็นแม่กองตง โรงตมทที่ศาลากลาง ภาย
หลังไปรดเกล้า ฯ ให้ข้าหลวงเสนา ๘ นายแต่ไม่ปรากฏนาม เชิญ
ตองตราออกมาประมิตนา แลออกตราตงให้แก่ราษฎรเป็นครั้งแรก
ในปี ชาตโตศกนั้น พระยาสงขลาเกณฑ์ไพร่ ๓๐๐๐ คนไป ตอเรือ ที่ เมือง

เทพาอีก การขอเรือขงไม้ท่นเดี่ยว ครนนวนเดือน ๒ ปีเกาะ
 ศรัศก คนกูเตนบุตรเจ้าพระยาไทโร ซึ่งยกอพยพครอบครัวหนีไป
 อยู่เมืองเกาะหมาก คิดอ่านข้องลุ่มผู้คนบ่าวไพร่ได้มากด้วยยกเข้า
 ศซึ่งเอาเมืองไทรบรคนได้ แล้วรวบรวมคบคิดกับพระยาตาน
 พระยาขริง พระยาพะตา ยกกองทัพมาตเมืองสงขตา ตงคาย
 ยชู่ทเขาถูกข้างแสบางกระต่าน กองทัพเมืองสงขตาออกต่อสู้ ตาน
 ทานไว้เป็นสำมารด ครนนวนเดือน ๕ ชนกา ๗ ศักราช ๓๓๑๔
 ปีมะโรงจัตวาศก โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาพระคลังทสมเด็จพระ
 กตาใหม่เป็นแม่ทัพ ยกกองทัพเรือออกมากังเมืองสงขตา ตงคาย
 มนอยุ่ที่ตำบลบ้านบ่อพดบ พระยาตาน พระยาพะตา พระยาขริง
 เห็นวากกองทัพหลวงยกออกมากังเมืองสงขตา ก็พาอพยพครอบครัว
 หนีไปเมืองกตันตนิ แต่พระยารามันห์ พระยาหนองจิก ยก
 ครอบครัวหนีไปทางบก ไปอยู่ตำบลบ้านนาทบา ริมแขวงเมือง
 แประ เจ้าพระยาพระคลังแม่ทัพใหญ่มีบัญชาตั้งให้พระยาสงขตายก
 กองทัพออกไปตเขาเมืองตาน เมืองหนองจิก แลให้หัตวงต้นตรา
 นุรักษ์ ผู้ช่วยราชการคุมไพร่ตามออกไปรวบรวมเสบียงอาหารไว้ที่
 เมืองตาน แลวเจ้าพระยาพระคลังกับพระยานครศรีธรรมราชยกกอง
 ทัพหลวงออกไปตงอยู่ทเมืองตาน โปรดให้หัตวงต้นตรานุรักษ์
 ผู้ช่วยราชการคุมไพร่ ๓๐๐๐ คนตามไปจับตัวพระยารามันห์ หัตวง
 ต้นตรานุรักษ์ คุมไพร่ตามไปจับตัวพระยารามันห์ ได้ ทบ้านนาตำบล
 นา ริมแขวงเมืองแปรได้ ส่นทงครอบครัว แต่พระยาหนองจิกยก

คอสูรกับพวกทหารไทยตายเสียในทรบ จับไตแต่บุตรภรรยาตั้งมีครรภ์
 พวก แลัดตดแลวตั้งตั้งพระยาหนองจิกมาตั้งเจ้าพระยาพระคลังแม่ทัพ
 ใหญ่ที่เมืองปัตตานี เจ้าพระยาพระคลังแม่ทัพใหญ่ ให้เจ้าตัวพระยารามันห์
 เข้าไปณกรุงเทพฯ ฯ แต่บุตรภรรยาตั้งมีครรภ์พวกพระยารามันห์
 ให้กลับไปอยู่เมืองรามันห์ตามเดิม แต่ตั้งมีครรภ์พวกบุตรภรรยา
 ครอบครัวพระยาหนองจิก พระยาดำเนิน ให้ตั้งเขาไปณกรุงเทพฯ ฯ
 ทงสิ้น จตุราชการเมืองตานี เมืองหนองจิก เมืองยะดา เมือง
 รามันห์ เปนปรกตเรียบร้อยแล้ว เจ้าพระยาพระคลังแม่ทัพใหญ่
 ยกกองทัพกลับไปเข้ามาพักอยู่ที่เมืองสงขลา แต่ได้ตั้งนายพระเจดีย์
 ไว้บนยอดเขาในเมืองแห่งนี้ ๓ เดือนแล้ว จึงยกกองทัพกลับไป
 ณกรุงเทพฯ ฯ

ในบั้นปลายศึกฝนตกน้ำท่วมจนถึงกลางของราชูรทำนามีได้ ผดรับ
 ประทานเตย ราชูรได้ความเดือดร้อนในกาบทไม่มอาหารรับประทาน
 ถึงแก่ตมตายกต่างถนน ที่ยกอพยพครอบครัวไปอยู่บ้านเมืองอื่นเสีย
 โดยมาก เจตานั้นเข้าสำรวจราคาเกวียนละ ๕๐๐ เหยยญกยงไม่มที่จะซื้อ
 พระยาส่งขลารับเข้าไปกรุงเทพฯ ฯ นำความทกราชูรได้รับความเดือด
 ร้อนไม่มอาหารรับประทาน ชนกราบบังคมทูลพระกรุณาพระบาท
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ ๓ ทรงทราบฝ่าอาดของชุดพระบาทแล้ว
 ขอรบพระราชทานซื้อเขาสาร ออกมา เจือจาง ราชูรในเมืองสงขลา ๓๐๐๐
 เกวียน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานยกภาษีเขาสาร



ให้แก่พระยาดังชดา ๆ กราบถวายบังคมดาชออกมาเมืองดังชดาใน
เดือน ๒ ปีมะโรงจตุศก

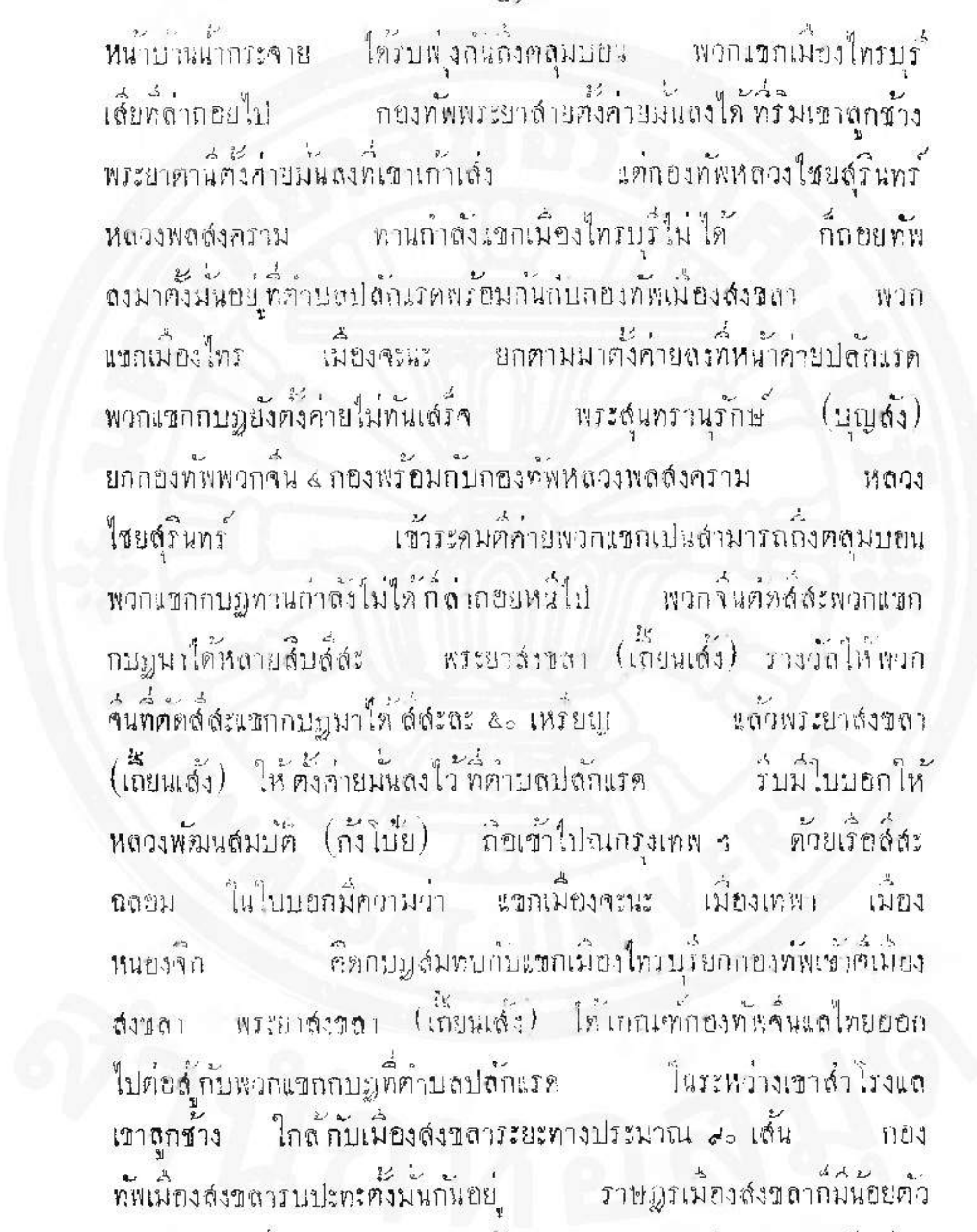
ครั้นณปีมะเด่งเบญจศก ศักราช ๑๓๕๕ พระยาดังชดาให้หุดวง
สุนทรานุกรักษ์ ผู้ช่วยราชการ คมคั้นไม้ทองเงินเคว็ของราชบรรณาการ
แต่เงินล้อยต่าง ๆ เข้าไปทุดเกล้า ๆ ถวาย พณหัวเจ้าท่านสมุห
พระกตาโหม เจ้าพระยาพระคลังแม่ทัพใหญ่ นำหุดวง
สุนทรานุกรักษ์ เข้าเฝ้าทุดเกล้า ๆ ถวายคั้นไม้ทองเงิน แต่กราบ
บังคมทุดพระกรุณาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า หุดวงสุนทรานุกรักษ์
ผู้ช่วยราชการเมืองดังชดามีความชอบมาก ด้วยได้ยกทัพติดตาม
จับตอพระยารามหนี แต่ครอบครองพระยาหนองจิกได้ ในแขวงเมือง
แปะ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ พระราชทานสัญญาบัตรให้
หุดวงสุนทรานุกรักษ์ เป็นพระสุนทรานุกรักษ์ ผู้ช่วยราชการเมืองดังชดา
พระสุนทรานุกรักษ์ กราบถวายบังคมดาชกลับออกมาเมืองดังชดา

ครั้นณปีออกอัฐศก ศักราช ๑๓๕๗ โปรดเกล้า ๆ มีทองคณา
ออกมาให้พระยาดังชดากอบ้อมกำแพงเมืองดังชดา โปรดเกล้า ๆ
พระราชทานยกเงินภาษีอากรเมืองดังชดาให้ ๓๐๐ ชั่ง พระยา
ดังชดากะเกณฑ์ไพร่ลงมอกอบ้อมกำแพงเมืองยังไม่ทันเสร็จ ใน
ปีนั้นพระยาดังชดาพาพระยาตาน พระยาयरัง พระยาด้ายบุรี พระยา
ยระดา พระยาระแงะ พระยารามหนี เข้าไปเฝ้าในงานถวายพระ
เพลิงพระศพสมเด็จพระพนับหุดวง เจ้าพระยานครศรีธรรมราชกเขา
ไปเฝ้าพร้อมกัน

ในศึกคราวที่ ๓๒๐๐ ปีนั้น คนกลุ่มหนึ่งระหองระแหงเจ้าพระยาไชยบุรี
 ซึ่งหนีไปอยู่เมืองเกาะหมากแต่ครั้งก่อน ซึ่งกลุ่มนี้มีพรรคพวกได้ตั้งตัว
 ยกเข้ามาตั้งเอาเมืองไชยบุรีได้อีก พระยาอภัยไชยเบศร์ พระยาไชย
 บุรี บุตรเจ้าพระยาหนุทธานกาดังคนกลุ่มนี้ระหองระแหงไม่ได้ ก็ยกครอบครัว
 ครวลาถอยเข้ามาตั้งอยู่ ทิศตะวันตกท่าหาดใหญ่ แขวงเมืองสงขลา พระ
 สุนทรานุรักษ์ ผู้ช่วยราชการเมือง สงขลา แต่งให้ ชูบค่างตาคุมไพร่ ๕๐๐ คน
 ไปตั้งค่ายมณฑลรักษาอยู่ที่พระตงกวางท่าริมเขตแดนเมืองไชยบุรี ซึ่งพระ
 แต่งให้เรือดำระลอกมดลือ แลบอกเข้าไปกราบบังคมทูลพระกรุณาว่า คน
 กลุ่มนี้ระหองระแหงเจ้าพระยาไชยบุรี ซึ่งหนีลี้ภัยไปอยู่เมืองเกาะหมาก
 แต่ก่อน คิดกบฏยกกองทัพมาตั้งเมืองไชยบุรีคืนได้ พระยา
 อภัยไชยเบศร์ พระยาไชยบุรี นำทัพถอยมาตั้งมั่นอยู่ที่ตำบลท่าหาด
 ใหญ่ แขวงเมืองสงขลา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบ
 ประพาศเหตุเหตุนี้ โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาหนุทธานกาดำรง
 สงขลารับกบฏออกมาเมืองสงขลา แล้วให้เกณฑ์กองทัพออกไป
 ปราบข้าศึกให้จงได้ พระยาสงขลากราบบังคมทูลว่า กบฏกบฏ
 ถึงเมืองสงขลาในเดือน ๓๒ ไม่ปรากฏว่าชนแคว้นใด พระยา
 สงขลาเกณฑ์ไพร่ได้แต่ระแวงรบยกขึ้นไปตั้งอยู่ที่ท่าหาดใหญ่ ให้พระ
 สุนทรานุรักษ์อยู่รักษาเมือง แล้วพระยาสงขลาหนังสือให้กรมการ
 ท้องออกไปเมืองแขก ทั้ง ๗ เมืองให้ยกกองทัพมาช่วย ระดมรบเมืองไชย
 บุรี พระยาตานี (ทองอยู่) พระยาสิริรัง (ฝ่าย) พระยาสาบ
 (ระตะ) พระจระนะ (บัวแก้ว) ยกกองทัพไปรวมกันกับทัพพระยา

ดั่งธรรมา ๗ คำให้พระยายมวิง พระยาตานี พระยาดำย พระจระนะ
 หลวงนา หลวงพล ชุมต่างศา กุมไพร ๓๐๐๐ คนขึ้นไปรบกับ
 ตนกุหมัดสระตะคายทั้ง โปในแขวงเมืองไทรบุรี ตนกุหมัดสระตะ
 กัดงมากแต่งกองทัพคิดหลังเข้ามาทางบ้านเพน เผาเรือนราษฎรใน
 แขวงเมืองจระนะจนกระทั่งถึงบ้านพระจระนะ พวกแขกในเมืองจระนะ
 กักตบเข้าด้อมคอย ด้วยตนกุหมัดสระตะคาย พวกไทยในเมืองจระนะ
 มนตยักพาครอบครัวหนีเข้ามาอยู่ในแขวงเมืองสงขลาทางต้น พวกแขก
 โปในแขวงเมืองสงขลา เมืองหนงจิก เมืองตานี เมืองยริง กักตบ
 กำเวบชน พระยาดังชดาจึงจัด ให้พระยาตานี พระยายมวิง
 พระยาดำย พระจระนะ กุมไพร ๓๐๐๐ คนไปตั้งรักษาทางตำบล
 บ้านตะพง บ้านถาวาไว้ ให้หลวงพลสงคราม หลวงไชยสินทร์
 กุมไพร ๕๐๐ คนรบยกไปตั้งรักษาทางเมืองจระนะไว้ แต่ให้ หลวง
 บรวิภ ภูเบศร์ ผู้ช่วยราชการเมืองสงขลา เป็นกองตั้งเสบียงอาหาร
 อยู่ที่ตำบลท่าหาดใหญ่ แล้วพระยาดังชดาธิบดีลงมาจัดการใน
 กลางเมืองสงขลา แต่งให้หลวงยกกรมไพร่ ๓๐๐ คนไปตั้งค่าย
 มนอยู่ ทค่ายดปลัดเกรต ในระหว่างเขาดัวโรงแดเขาตูกช้าง ซึ่งเคยวน
 เวชกว่า ทเวดเชยรวิถยานนคาย ๓ แต่ทค่ายถวดเกาะถา
 ค่าย ๓ ทศวยตเขาเถาแดงริมทะเลค่าย ๓ เด็จแล้ว พอพวก
 แขกขมบถเมืองไทรบุรีเข้ามาตีตบตพระดงทถาวาแตก พระยาตานี
 พระยายมวิง พระยาดำย ถ้าทัพเข้ามาตั้งมนอยู่ ทค่ายตบานนา
 กระจาย กองทัพเมืองไทรบุรีรุดตามเข้ามาทนกของพระยาดำยทุกทุ่งนา

หน้าบพนาภะจาย ไตรบพุงคณตงคตุมบชน พวกรชกเมืองไทรบุรี
 เดี่ยวคตาดอยไป กอขงทัพพระยาดำยตงคายมณฑลใด ทรมเขาตูกขาง
 พระยาดำยตงคายมณฑลทเขาเกาเด็ง แต่กอขงทัพหลวงไชยสุนทร
 หลวงพลตงสงคราม ทานกาดังเชกเมืองไทรบุรีไม่ได ก็ดอยทัพ
 ตงมาตงมหนอยทตายตปลัดกรวดพร้อมกนกับกอขงทัพเมืองสงขลา พวกร
 ชกเมืองไทร เมืองจระเย ยกตามมาตงคายตงทหนาคายปลัดกรวด
 พวกรชกบพูนยงตงคายไมทนเด็งจ พระสุนทรานุรักษ์ (บุญตง)
 ยกกอขงทัพพวกรจัน & กอขงพร้อมกนกับกอขงทัพหลวงพลตงสงคราม หลวง
 ไชยสุนทร เขารระคตคายพวกรชกเปนตงมารถตงคตุมบชน
 พวกรชกบพูนยงทานกาดังไมไดก็ดถอยหน้ไป พวกรจันตตตตงระพวกรชก
 กบพูนยงไดหตายตบตตตง พระยารังชลา (เถยนตง) รวงวัดให้พวกร
 จันทตตตตงระชกบพูนยงมาไทตตตตง & เทรียญ แต่พรยาสงชลา
 (เถยนตง) ให้ตงลายมณฑลไวทตายตปลัดกรวด รัมมิไบบอกให้
 หลวงพฒนตมบต (กิงไบย) ถอยเขาไปนกรุงเทพ ร ดวยเรตตตตง
 ถดอม ไนไบบอกมคคานมาว่า ชกเมืองจระเย เมืองเทพา เมือง
 หนองจิก ติตกบพูนยงมทบกับเชกเมืองไทรบุรียกกอขงทัพเขาคเมือง
 สงขลา พระยาสงชลา (เถยนตง) ได้แกตเทกกอขงทัพจันตไทยออก
 ไปตอสูกับพวกรชกบพูนยงที่คายตปลัดกรวด ไนระหว่างเขาสำโรงแต
 เขาตูกขาง โกตกับเมืองสงขลาระยะทางประมาณ ๘๐ เชน กอขง
 ทัพเมืองสงขลารบประตงมหนอยท วาษฏรเมืองสงขลาทมหนอยท
 พวกรชกบพูนยงกาดังมาก ออรบพระยารชกานกษยทัพหลวงออกไปช ม



พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบประพฤติกุศลเหตุด้วย ไปโปรด
 เกล้าฯ ให้ พระยาวิชิตณรงค์ กับพระราชวรินทร์ กรมพระตำรวจ คุม
 ไพร่ ๕๐๐ คนแบ่งกองทัพหนารับยกออกมาก่อน ให้ พระยาศรีพัฒน์
 รัตนราชโกษา จางวางพระคลังสินค้า เป็นแม่ทัพใหญ่ กับเจ้า
 พระยาสมรเทศ พระยาเพชรบุรี คุมไพร่ ๓๐๐๐ คนยกตามขอกมา
 กองทัพพระยาวิชิตณรงค์ พระราชวรินทร์ ยกออกมาถึงเกาะหนูหน้า
 เมืองสงขลา ยังไม่ทันยกกองทัพขึ้นมาพบ พระสุนทรานุรักษ์
 (บุญส่ง) เห็นกองทัพหลวงยกออกมาถึงเกาะหนูแล้ว จึงให้พวก
 ทหารในค่ายปลัดเรศยกปืนจากรังฆฆตงบนค่ายเขาเกาะถ้ำ แล้วให้
 भवงส์รองกระทำตั้งถ้ำถ้ำคนชว โดยพิศดารหลายอย่าง แดกระทำ
 พิณพาทย์ยาวของชวสัง ให้ ๓ ตานสังแล้ว จึงให้ ยิงปืนจางตรง
 เข้าไปในค่ายของกบฏ เศษกระบามมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 เป็นมหามหึสจรรยั กระสุนปืนจางที่บรรจุ ๒ ตัน ๒ นัดไปตกตง
 ในกลางค่ายของกบฏ แหกกบฏก็แตกทัพหนีกลับไปในเวตา
 หลบซ่อนหนี ปืนจางกระบอกนกราวแตกมาจนทุกองหน แต่ปืน
 จางนั้นเป็นปืนเหล็กวางแถวขนาด ๕ ศอก กระสุน ๔ นิ้ว ครน
 ของกบฏกบฏแตกไปแล้ว พระยาดังชดา (เทียนเต็ง) กับพระ
 สุนทรานุรักษ์ (บุญส่ง) ถอยไปรับพระยาวิชิตณรงค์ พระราชวรินทร์
 อันจากเวตาขึ้นมาพักอยู่ที่หัวของพระยาดังชดา พระยาวิชิตณรงค์ พระ
 ราชวรินทร์ จึงปรึกษากับพระยาดังชดา (เทียนเต็ง) ว่า พวก
 แตกกบฏก็แตกไปหมดแล้ว ตัวพระยาตาม พระยาจริง พระยา

ดั่งชลา พระยาไตรบุรุษครุเจ้าพระยาบวร กษัตริย์เข้ามาเมืองดั่งชลา
 พร้อมกัน พระยาไตรบุรุษครุเจ้าพระยาบวร ตั้งกายพักอยู่ที่ตำบลเก่าจวน
 ในขณะนั้นพระยาภคินันท์ กับพระยาจางวาง ชื่อทนต์ประดา จิวาท
 กณชน พระยาภคินันท์หม่อมหลวงตั้งบอกเข้ามาเห็นภาพเขียนพระยาศรี
 พพนมแม่ทัพ แดงให้ยกกองทัพไปรบกับเหตุกวีจาท พระยา
 ศรัพพชนแม่ทัพ จึงแต่งให้ หลวงศรีเสด็จไปตั้งกรมขระเจ้าจวนรับตั้งไป
 ห้ามปรามพระยาภคินันท์กับพระยาจางวาง หตวงศรีเสด็จไปถึง
 เมืองกณชนใต้ ห้ามปรามทั้ง ๒ ฝ่ายกหาฟังไม่ หตวงศรีเสด็จบอก
 หม่อมหลวงตั้งบอกพระยาศรีพพนมแม่ทัพ ๆ จึงจัดให้พระยาราช
 บุรี พระสุนทรานุรักษ์ (บุญส่ง) กุมไทร ๒๐๐ คนเศษ รับยก
 ไปตั้งค่ายมั่นอยู่ที่ตำบลตากังขวางเมืองลำยบุรี ริมเขตแดนเมือง
 กณชน แล้วหม่อมหลวงตั้งให้หลวง โทชาวิศหากล่ามรับถ้อยหนังสือไป
 หาตัวพระยาภคินันท์กับทนต์ประดาให้รับเข้ามาเมืองดั่งชลา หตวง
 โทชาวิศหากล่ามถือหนังสือไปถึงเมืองกณชน แดพาดัวพระยา
 กณชนกับทนต์ประดาเข้ามาเมืองดั่งชลาได้ พระยาศรีพพนมแม่ทัพ
 ว่ากล่าวร้องบักกรวจจรท ให้พระยาภคินันท์กับทนต์ประดาเลิกการวิวาท
 โดยเร็วข้อยแต่จ พระยาภคินันท์กับทนต์ประดาเสด็จหาพระยาศรีพพนม
 แม่ทัพขอขากไปรักษาราชการเมืองกณชนตามเดิม ตั้งณเมืองไทรบุรี
 พระยาศรีพพนมแม่ทัพให้ พระยาไตรบุรุษครุเจ้าพระยาบวร กตบไป
 รักษาราชการอยู่ตามเดิม ให้ทนต์ประดาเป็นผู้รักษาราชการเมืองดั่งชลา
 แต่ให้ ษณอยู่กับเมืองดั่งชลา ให้พระปลัดเมืองพักตั้งไปว่าราชการ

เมืองพทุง แลยกทพระโศรแขวงเมืองพทุงให้เป็นแขวงเมืองสังขดา
 พระยาศรีพพหมน แม่ทัพจตราชการตั้งบเวชบรัชชแต่่า จึงมีหนังสือ
 ออกไปหาพระยาเพชรบุรี พระสุนทรวานุรักษ์ (บุญตั้ง) ซึ่งรักษา
 ราชการอยู่ที่เมืองสังขให้กลับเข้ามาเมืองสังขดา พระยาศรีพพหมน
 แม่ทัพจตราชการอยู่ที่เมืองสังขดา ๒ ปี แลได้สถาปนาพระเจดีย์ไว้
 บนเขาเมืองสังขดาองค์ ๓ เสร็จแล้ว จึงได้ยกกองทัพกลับเข้าไป
 ณกรุงเทพ ฯ นาจอราชการชนกราบบังคมทูลพระกรุณาพระบาท
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า เมืองไทรบุรีนั้นครั้นจะให้คนไทยเป็นผู้ว่า
 ราชการเมืองสืบต่อไปคงจะไม่เป็นการเรียบร้อย ควรแบ่งเมืองไทร
 บุรีออกเป็น ๓ เมืองเหมือนตย่างเมืองตาน จึงจะเป็นปรกติเรียบ
 ร้อยได้ ขอรับพระราชทานให้มัตวณซึ่งเป็นพระยาไทรบุรีมาแต่ก่อน
 เป็นพระยาไทรบุรีสืบต่อไป ให้ตนกูอานมเป็นพระยาบังประสู ให้ตนกู
 เสร็จอเด็มเป็นพระยาปลัด ให้ตนกูเดหว่าเป็นพระยาดีศุต แต่ให้
 ชนอยู่กับเมืองสังขดา ให้พระปลัดเมืองพทุงเป็นพระยาพทุง ส่วน
 พระยาพทุงบุตรเจ้าพระยานครนนิ ควรพาตัวเข้ามาทำราชการตั้ง
 ในกรุงเทพ ฯ แลเมืองพงงานเจ้าเมืองดงแกกรรม ขอรับพระ
 ราชทานให้พระยาไทรบุรีบุตรเจ้าพระยานคร ไปเป็นทพระยาบวรวิชัย
 ภูธร พระยาพังงา ให้พระอนุชิตเป็นทพระยาตะกั่วป่า พระบาท
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีตราตั้ง
 เจ้าเมืองแตผู้ว่าราชการเมืองออกมาตามความเห็น พระยาศรีพพหมน แม่ทัพ
 ราชการบ้านเมืองก็เป็นปรกติไม่มกบฏตั้งต่อมาจนทุกวันนี้

๕๕
ควรงนำพระยาสังขตา (เถยมเถิง) ให้พระสุนทรานุรักษ์ (บุญสัง)
คุมคนไม่ตองเงินเครื่องราชบรรณการเข้าไปทุกเขตทั่ว ๆ ถวาย เสร็จ
ราชการแล้วกักตบออกมาเมืองสังขตา ๆ เปนปรกติ ไม่มีการทัพ
ศึกอยู่ ๓ ปี

๕๖
กรณบัณฑิตไปรตเกล้า ๆ มีตองตราออกมาเมืองสังขตา
ว่า พระยาถนตกับพระยาจางวาง ตนกูประดำ พ้นของวิวาทกัน
ชนอก ให้พระเสนห้ามนครเจ้าพระยามนครศรีธรรมราช กับพระ
สุนทรานุรักษ์ (บุญสัง) ผู้ช่วยราชการเมืองสังขตา กับพระยาท้าย
น้ำชาหตอง รีบลงไปประณันว่าเกล้าถวายให้พระยาถนตกับตนกูประดำ
เกิดวิวาทกัน ถ้าเห็นว่าจะระงับการวิวาทไม่ได้แล้ว ให้พระ

๕๗
สุนทรานุรักษ์ (บุญสัง) พาตัวตนกูประดำมาได้ เสียที่เมืองแขก ๗ เมือง
ซึ่งชนกับเมืองสังขตา ให้พระเสนห้ามนครพาตัวพระยาจางวางไปได้
ที่เมืองนครเตี้ย พระยาท้ายน้ำ พระเสนห้ามนคร พระสุนทร
านุรักษ์ (บุญสัง) ยกกองทัพมาประชุมอยู่พร้อมกันที่เมืองสังขตา แล้ว
ยกกองทัพเตยตงไปเมืองถนตกับ พระยาท้ายน้ำ พระเสนห้ามนคร

๕๘
พระสุนทรานุรักษ์ (บุญสัง) ให้อากถ้ำกับพระยาถนตกับ พระยา
จางวาง ให้เลิกการวิวาทซึ่งกันแต่กัน พระยาถนตกับพระยา
จางวางถ้หาฟังคำห้ามปรามไม่ พระสุนทรานุรักษ์ (บุญสัง) จึง
ได้ พุดจาเกิดยกตอมพาตัวตนกูประดำ กับสมัคพรรคพวกบุตรภรรยา
เข้ามาไว้ ที่เมืองคาน พระเสนห้ามนครก็พาตัวพระยาจางวาง
กับบุตรภรรยาเข้าหาสมัคพรรคพวกไปไว้ ที่เมืองนคร พระยาท้ายน้ำ

ก็ กัดบับ เข้าไปณกรุงเทพ ฯ พระเส็นหอกมหารัถ กัดบับ ไป เมืองนคร
พระสุนทร นวรักษ์ กัดบับเข้ามา เมือง สังขตา เมือง กัดบับนั้นก็ เป็น ปกติ
เรียนร้อย มาจน ทุกวัน น

ครั้นณปีชวดจตุราศก คักราช ๑๒๐๕ ไปรตเกล้าไปรตกระหม่อม
ให้จัดการ ฝั่ง หัดกชัยเมือง สังขตา พระราชทานไม้ ชัยพฤษกษ์ หัดก
ชัย คณ ๑ กับ เทียนชัย ๑ เต็ม พร้อมด้วยเครื่องไทยทานต่าง ๆ
แต่ไปรตเกล้า ฯ ให้ ส้มเค็ญ พระอนุกรม มีฎกเป็นประธานตั้งสมณานุกรม
เปรียญ ๘ รูป ออกมา เป็น ประธาน กับ พระราชครูชัยภูษาจารย์
พราหมณ์ กับ พราหมณ์ ๘ นาย ออกมา เป็น ประธาน ในการ ฝั่งหัดก

ชัย พระยาสังขตา (เถียนเต็ง) ได้ ทัศนะที่ กรมการ แต่ให้ จัด
การ ทำเป็น โรงพิธีใหญ่ ขึ้น ในกลางเมือง คือ ทหน้าศาลเจ้าหัดกเมือง
เคี้ยวฉวน แต่งโรงพิธี ๕ ทิศ คือ ทบ้อมเต็งจแดง ครนเดือน ๔

ขึ้น ๗ ค่ำ มีชวดจตุราศก พระยาสังขตา (เถียนเต็ง) ให้ จัด
การตั้ง กระทบ ให้หัดกไม้ ชัยพฤษกษ์ กับ เทียนชัย เป็นการใหญ่ คือ จัด
กระทบให้ ทงพวกจน แต่ พวกไทยเบืงท ครกครน เอกเกรก มาก คง

กระทบให้ หัดกไม้ ชัยพฤษกษ์ กับ เทียนชัย ไป เข้า โรง พิธี แล้วพระเส็น
ราชาคณะถานานุกรม เจริญพระปริต พระครูพราหมณ์ ก็ งดติดตาม
ได้ยเวท ครนณวันเดือน ๔ ขึ้น ๑๐ ค่ำ เวลา เข้า โมง ๑ กับ ๑๐ นาที ได้

อุดมฤกษ์ พระยาสังขตา (เถียนเต็ง) กับ พระครูชัยภูษาจารย์
พราหมณ์ เจริญหัดกไม้ ชัยพฤษกษ์ ตั้งวงใจ ทกลางเมือง สังขตา มี
ปรากฏอยู่จน ทุกวันน แล้วพระยาสังขตา (เถียนเต็ง) ให้จัดการ

ตั้งขตาทั้งกับบึงเขาเมืองเขตก ๗ เมืองโดยเต็มกำลังแล้ว จึงโปรด
เกล้าฯ ให้เมืองลี้ตูลงอยู่กับเมืองนคร คงแต่ นนมา

ครั้นปีมะเมียชัฐศก พระยาส่งขต (เถียนตั้ง) บัญด้วยโรคชรา
จึงได้ มนออกเข้าไปกราบบังคมทูลพระกรุณาทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท
แล้ว โปรดเกล้าฯ พระราชทานให้ขุนภักดีโอดถหมอยา พนเมือง

หมอยา ออกมาพยาบาล อาการทรงบ้างทรุดบ้าง แต่อาการ
บวดยให้เกิดขึ้นมส์ตเป็นโบราณชณะ ครั้นวันอังคารเดือน ๕ ขึ้น

๑๐ ค่ำปีมะแมพศก ศักราช ๓๒๐๘ เวลา ๓ โมงเช้า พระยาส่งขต
(เถียนตั้ง) ถึงอนิจกรรม พระสุนทรานุรักษ์ (บุญตั้ง) หลวง
วิเศษภักดี (นาก) หลวงบริรักษ์ภูเบศร์ (แสง) แดงยาตพี่น้อง
พร้อมกัน ได้จัดแจงศพตั้งไว้ในห้องตั้งไว้แล้ว พระสุนทรานุรักษ์

(บุญตั้ง) หลวงวิเศษภักดี (นาก) หลวงบริรักษ์ภูเบศร์ (แสง)
แต่งให้หลวงไชยสุนทรภักดีกรมการถือใบบอกกับเงิน ๓๐๐๐๐ เหยียบย เข้า

ไปทูลเกล้าฯ ถวาย เงิน ๓๐๐๐๐ เหยียบยนั้น คือเป็นพืษาคตาม
กฎหมายเดิม ภายหลังพระสุนทรานุรักษ์ (บุญตั้ง) รับตามเข้าไป

เฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
พระสุนทรานุรักษ์ (บุญตั้ง) เป็นผู้รักษาว่าราชการเมืองสงขตา

แต่โปรดเกล้าฯ ให้รับกลับออกมาจัดการศพพระยาส่งขต (เถียนตั้ง)
กับ พระราชทานศิดาหน้าเพลิงแต่น้ำไตร ๓๐ ไตร พร้อมด้วย เครื่อง ไทยคาน

ต่าง ๆ กับโปรดเกล้าฯ พระราชทานหมอนม่านต่างกการใน ออก
TUDC 22/04/2563

มาเป็นช่างทำศพแทน ๓ พระสุนทรนุรักษ์ (บุญตั้ง) กราบถวาย
บังคมลาถนบ้อออกมาถึงเมืองสังขตา ได้จัดแจงทำศพยังไม่ทัน
จะเสร็จ

ในปีนั้นโปรดเกล้าฯ ให้พระยาวิชิตณรงค์เป็นแม่กองออกมาตั้งเขต
เขตทางเขยบโรงสักอยู่ทิศตะวันตกบ้านบ่อพลับ ได้ตั้งมณฑลเทศาภิบาลขึ้น
ครั้นนั้นเมื่อเดือน ๗ ปีระกา เอกศก ศักราช ๑๒๓๑ พระสุนทรนุรักษ์
(บุญตั้ง) หลวงอนุรักษภูเบศร์ (แสง) หลวงวิเศษภักดี (นาค)
พร้อมด้วยญาติพี่น้องได้จัดแจงเผาศพพระยาสังขตา (เถียนแสง) ที่ทุ่งนอก
กำแพงเมืองสังขตา ซึ่งเรียกกันว่าทุ่งเมรุคุดออกมาจนทุกวันนี้ แล้วได้เชิญ
อัฐิไปฝังไว้ที่ริมเขามะเดมสัน ทำเป็น ยี่องดูย ความธรรมเนียมเงินเสร็จแล้ว
อยู่ที่ ๒ วันพลบค่ำจะจากบ้านทิศมุมพระกตาใหม่ ออกมาถึงเมืองสังขตา ขึ้น
พลอยู่ที่ทางเขยบตำบลบ้านบ่อพลับ ครองการตั้งเขตอยู่ ๓ เดือน แล้ว
การตั้งเขตแล้ว พลบค่ำจากบ้านทิศมุมพระกตาใหม่ กับพระยาวิชิตณรงค์
ก็กลับเข้าไปภูกรุงเทพ ฯ

ประวัติพระยาวิชิตศิริ (เถียนแสง)

พระยาวิชิตศิริ (เถียนแสง) เป็นบุตรที่ ๓ ของพระอนันตสัมบัติ
(บุญเขียว) เป็นน้องร่วมมารดา กับพระยาวิเศษภักดีศรีดำรงความ
พระยาสังขตา (เถียนแจ้ง) เดิมเมื่อพระยาวิเศษภักดี พระยาสังขตา
(เถียนแจ้ง) เป็นผู้ว่าราชการเมืองสังขตา โปรดเกล้าฯ ให้พระยาวิชิต
ศิริ (เถียนแสง) เป็นหลวงสุภานุรักษ์ผู้ช่วยราชการ ครั้นหลังโปรดเกล้าฯ

ให้เป็นพระอัครราชกุมารี แต่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระยา
 จักรเยศวรศรีรัตนมุนีสังวราม ผู้ว่าราชการเมืองสังขดา พระยาจชัยศรี
 (เกษมเส็ง) มบุตรภักทามผู้หญิงทองดุก คือ ท่านผู้หญิงท ๑
 เดวามบุตรภักทามผู้หญิงแก้วชาตเมืองพทตุง ซึ่งนับว่าเป็นท่านผู้หญิงท ๒
 บุตรท ๑ ซอตุกจันทน์ บุตรท ๑ ซอตุกอิน เป็นผู้หญิงทง ๒ คน บุตรจันทน์
 ได้ถวายเป็นเจ้าจอมในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ตุ๊กอิน นับ
 เป็นท่านผู้หญิงท ๓ ของเจ้าพระยาจชัยศรี (เม่น) แต่ไม่มีบุตร พระยา
 จชัยศรี (เกษมเส็ง) ได้สร้างบ้านเรือนไว้ ในกรุงเทพฯ รวมแม่น้ำ
 เจ้าพระยาหน้าวัดท่ามปถมตาบด ๑ ปตุกเป็นเรือแม่กระเบองพณ
 กระดาน ๑๐ กระดาน ๘ หัดัง แต่มีท่านผู้หญิงซอปรางอยู่ ในกรุงเทพฯ
 คน ๑ นับว่าเป็นท่านผู้หญิงท ๔ แต่ไม่มีบุตร แต่พระยาจชัยศรี
 (เกษมเส็ง) ได้เป็นแม่ทัพต่อสู้กับแขกยกยุดัง ๑ ครั้ง แต่ได้ยกทัพ
 เมอกลับฝั่งหงอกเมืองเจ้ากรุงบรณ กับได้ยกจตุกจันทน์เป็นจวนผู้ว่า
 ราชการเมืองไ้ ๕ หัดัง ซึ่งเรียกกันว่าในจวนตลอดมาจนเดยวณ พระยา
 จชัยศรี (เกษมเส็ง) อชยาศัยศุราม จนราชภูริต้องเรียกกันว่า
 เจ้าคุณเส็งชธาเดื่อ แต่ด้วยทวณเกณฑ์ราษฎรไปตอมจับเดื่อทตาบด
 บ้านสังขดา เพราะทวณเป็นทเดื่อชยอชย ชกชม ๑๕๖๖ ๑๕๖๗
 พิศดารหลายอย่าง คือเกณฑ์ให้ราษฎรทวณแม่ไม้ ไม้กว้าง ๖ ศอก
 ยาว ๖ ศอก ๔ เหลี่ยมไว้เดื่อมอทุกก้านนี้ ๆ ตระ ๑๐ แผงบ้าง ๑๒ แผงบ้าง
 ๑๕ แผงบ้าง เมอเดื่อเข้ามาทศตุกรหรือโคของราษฎรทศตบถบ้านดีสัง
 เหวเดื่อ พระยาจชัยศรี (เกษมเส็ง) มีคำสั่งเรียกร ราษฎรเดื่อ

ได้ ในทันทีเมื่อตมขบเสด็จ ราชราษฎรมาไม่พร้อมในระหว่าง ๓๑ ชั่วโมง
 กของรบอาญาเพียงหนึ่งคนละ ๓๖ ทบอดของเจ้าคุณด้วย เมื่อราษฎรพา
 แฉงมาพร้อมเสด็จชวนกันเองแห่งตมเสด็จเข้าโดยรอบ ด้านนอกแห่งนั้น
 ให้ราษฎรกองหลังตมการระงับยามโดยรอบแห่ง พระยาวิเชียรคีรี
 (เถียนเต็ง) ถอนบนความที่เจ้าชวดวอเพองไปนอกเสด็จอยู่พร้อมด้วย
 ราษฎร พระยาวิเชียรคีรี (เถียนเต็ง) มีอาญาเสด็จเคมอำนาจเหมือน
 กับอาญาเสด็จแม่ทัพใหญ่ ครั้นเวลาเช้าพระยาวิเชียรคีรี (เถียนเต็ง) จัด
 ให้ราษฎรพวก ๑ ถอนออกตั้งระหวางวานเข้าไปอยู่ในเสด็จ ราษฎร
 พวก ๑ ถอนขยับเสด็จตาม พวกราษฎรที่เข้าไปอยู่ในเสด็จก็จกหน่วน ๓
 ชั้น ชั้นที่ ๑ ถอนออกข้างตมเข้าไปข้างหน้า ชั้นที่ ๒ ถอนพวราชวานกลางมา
 ตมตามเข้าในเข้าเสด็จ ชั้นที่ ๓ ขยับเสด็จตามตมเข้าไปให้ตรงเสด็จตม
 หน่วนตม ขยับเข้าตมตรง เมื่อดวงมหาราชเสด็จตมรอบวงมหาราชเข้าในตม
 วนั้นๆ เสด็จขยับอยู่ในตมตมกกระโตกกระตมกันขยับอยู่ในเสด็จ ๓ ชั้นวนละ
 ๒ คน ๓ คน ถึงแก่กรรมบ้าง เจ็บป่วยลำบากบ้าง พระยาวิเชียรคีรี
 (เถียนเต็ง) ถอนรบเวงให้ราษฎรตมเสด็จอยู่เต็มอ ในเวงนั้นปรากฏ
 ว่าเสด็จราชราษฎรตายในตมตมเสด็จหลายเสด็จคน เมื่อตมเสด็จเข้าไปเกิดขัด
 กับเสด็จเสด็จแล้ว เสด็จตมใจกระโตกกระตมขยับบนตมมระบิงใหญ่ริมในตมตม
 ตมตมบ้านตมเสด็จตมตม เพื่อจะกระโตกข้ามเสด็จหนีออกไป พระยา
 วิเชียรคีรี (เถียนเต็ง) ขยับเสด็จด้วยบันคอบที่เจ้าชวดวอเพองถกตมตมตมตม
 เสด็จตมตมจากตมมระบิงตายในตมตม พระยาวิเชียรคีรี (เถียนเต็ง)
 ผู้เป็นผู้นำนายในกาบขยับบน เพระเป็นกษัตริย์ที่พระยาวิเชียรคีรีเสด็จ

กรุงเทพฯ แด่พระยาอภัยเชษดรศรี (เถียนเต็ง) ผู้บัญชาการกองมณฑล
 ตะกอมแต่ครั้งก่อน ทั้งเป็นผู้ศรัทธาในพระพุทธศาสนา ได้สร้างพระเจดีย์
 ไว้ ๒๒ คัมภีร์ พระเจดีย์ ๑๒ คัมภีร์ พระอภิชรรณ ๑๗ คัมภีร์
 แต่ได้สร้างเรือสำเภาไว้สำหรับค้าขาย ๓ ลำ แต่ได้จัดราชการบ้านเมือง
 ให้เรียบร้อยดังหลายอย่าง แด่พระยาอภัยเชษดรศรี (เถียนเต็ง) ผู้เป็น
 ผู้กอบกู้กรรมเนียมจันอย่างกวดขัน แด่เป็นผู้ชำนาญในภาษาจีนเขียนอ่าน
 หนังสือจนคิดเลขอย่างเงินโตคิดของแถม ทั้งเป็นผู้ศรัทธาในศาสนาโดย
 เต็มกำลัง จึงได้รักษาราชการเมืองสงขลาไว้ได้ โดยเรียบร้อย เพราะ
 เวदानนเมืองเขตทั้ง ๗ หัวเมืองกตกกบฏอยู่เต็มอ ราษฎรในพื้นเมือง
 สงขลาที่เป็นพวกขบถแบริ่นคิดจะปล้นตีคตมฉกชิงฉวางรายผู้มีได้ขาด แต่
 ขรรณเนียมราชการกบฏเพื่อเหตุนี้จะประมาณ เมืองสงขลาเวदानน
 กแรกจะคงชน ราษฎรพลเมืองกตมควอยู่แดนน้อย พวกเขต ๗ เมือง
 มกาดังมาก ถึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาอภัยเชษดรศรี
 พระยาสงขลา (เถียนเต็ง) แบ่งเมืองคานออกเป็น ๗ เมืองเดี่ยวแควกจรง
 เมืองสงขลาคานายังไม่พอที่จะปกครอง เพราะเหตุนี้พระยาอภัยเชษดรศรี
 (เถียนเต็ง) จึงได้กระทำอำนาจโดยแข่งมร ถึงแก่บังคับให้ราษฎร
 ใจเดียวไม่คิดสวามิภักดิ์ กับจับบิดาหรือภรรยา ราษฎรในเมืองสงขลา
 เวदानนกตจอำนาจพระยาอภัยเชษดรศรี (เถียนเต็ง) ยิ่งกว่ากตจอำนาจเดี่ยว
 ฆ่า ความพิศดารในการเรื่องนงมวดการมก ขาพเจ้าผู้เรียงหนังสือ
 ฉบับนี้ไม่สามารถที่จะกล่าวให้เกินไป แด่พระยาอภัยเชษดรศรี (เถียนเต็ง)
 ผู้กอบกู้กรรมเนียมจันโดยกวดขัน ในวงศ์ญาติซึ่งนับเนื่องว่าเป็นพวก

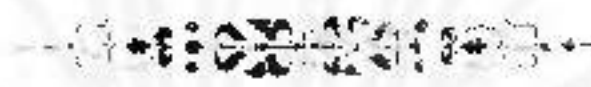
แจ้งเอาโดยยกกันด้วย ห้ามไม่ให้รวมประมุขแต่ซึ่งกัน ด้วยธรรมเนียมจีน
ถ้อยกันอย่างน

พระยาวิเชียรคีรี (เกษมสัง) เป็นผู้โอบอ้อมยกย่องญาติพี่น้อง
ในตระกูลโดยแรงแรง คือเจื้อจ้านให้บนเตียงดูใหม่หมู่ญาติทอดอดกัน
ไม่ได้เดือกทรมากทสง แดรวบรวนหมู่ญาติในตระกูลให้ตั้งอยู่ในความ
สามัคคีตักันโดยเรียบร้อย แดเป็นผู้ชำนาญหาผลประโยชน์ในการค้าขาย
ครุณณวันเดือน ๖ บัจอโตศก ศักราช ๑๒๓๒ พระสุนทรานุรักษ์
(บุญตั้ง) มอขราชการเมืองให้หลวงวิเศษภักดี (นาก) หลวงอนุรักษ์
ภูเบศร์ (แสง) กับกรมการอยู่รักษาราชการเมืองสงขลา พระสุนทร
านุรักษ์ (บุญตั้ง) ก็เข้าไปเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อจะไต่รับ
สัญญาบัตรตำแหน่งผู้ว่าราชการเมือง พระสุนทรานุรักษ์ (บุญตั้ง)
เข้าไปติดค้างอยู่ในกรุงเทพฯ ๗ ปีเศษ ด้วยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า
เจ้าอยู่หัวสวรรคต ในปีจอโตศกนั้นหลวงวิเศษภักดี (นาก) ผู้ช่วย
ราชการซึ่งอยู่รักษาราชการเมืองสงขลาบวชถึงแก่กรรม ยังอยู่แต่
หลวงอนุรักษ์ภูเบศร์ (แสง) กับกรมการผู้ใหญ่ผู้น้อยอยู่รักษาราชการ
เมือง ครุณณวันพุมเดือน ๖ แรม ๑๓ ค่ำปีถุญตรศก ศักราช ๑๒๓๓
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ พระราชทาน
สัญญาบัตรให้พระสุนทรานุรักษ์ (บุญตั้ง) เป็นพระยาวิเชียรคีรี ผู้สำเร็จ
ราชการเมืองสงขลา แดโปรดเกล้าฯ พระราชทานสัญญาบัตรให้นาย
จำเริญ (เม่น) บุตรพระยาวิเศษภักดี ผู้สำเร็จราชการเมืองสงขลา
(เกษมสัง) เป็นหลวงสุนทรานุรักษ์ผู้ช่วยราชการ พระยาวิเชียรคีรี

พงศาวดารเมืองนครเชียงใหม่

เมืองนครลำปาง เมืองลำพูนไชย

พระยามหาอำมาตยาธิบดี (หุ่น) เมื่อยังเป็นพระยาศรีสังหเทพ
เรียบเรียง



จุดศักราช ๑๒๖๗ ปีกุญดัดโคศก พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการมาพระบิดาชูรสุสังหนาท ดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมตั้งให้พระยาศรีสังหเทพ เรียงพงศาวดาร โดยดำตมวงศ์ดาวพุงคำประเทศ ซึ่งทอดเกล้าฯ ถวาย จักคำเห็นเรื่องราชพงศาวดารเมืองศักราช ๑๑๒๘ ปีกุญนพศก พระเจ้าอภัยมณีพิบูลโยธาทัตถมาตกรุงศรีอยุธยาหนาศรบูรณถงแกพนาศรราชย์แดง พระเจ้าอภัยมณีโปรดฯ ไปมณฑล ไผ่เมยงวน คุมกองทัพตั้งมารวมไพร่พลดาวเมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูนไชย ไปตั้งอยู่ที่เมืองกุ่มกาม ไปมณฑล ไผ่เมยงวน ตั้งพระยาจำบ้านเป็นพระยาตั้งกรมเจ้าเมือง ตั้งพาชายแก้ว ผู้หลานเป็นพระยาอุปราช อยู่นาพระยาอุปราชถึงแก่กรรม พระยาอุปราชมีบุตรชาย ๗ คน คือ นายกรวดระ ๑ นายคำโตม ๑ นายน้อยธรรม ๑ นายคงทิพ ๑ นายหม่นดำ ๑ นายคำพันธ์ ๑

นายบุญมา ๓ บุตรหญิง ๓ คน นางดีริจ ๓ นางดี
 วรรณ ๓ นางดีริบุญธรรม ๓ รวม ๓๖ คน ไปตั้งพลาค้างตั้ง
 นายกาวิละบุตรนายพาชายเกอท ๓ เป็นพระยาอุปราช
 ตักกราช ๑๓๓๒ บมระเมียดศึก พระเจ้ากรุงธนบุรี ยกกองทัพ
 ขึ้นไปตีเมืองกมกาม ครั้นขึ้นไปถึงเมืองตำพูนไชย ก็หยุดประทับ
 ตั้งค่ายหลวงอยู่ทันน ไปตั้งพลา ไปมระยงวน รู้ว่ากองทัพกรุง
 เทพ ฯ ยกขึ้นไป ก็ให้พระยาเจ้าบ้าน พระยากาวิละ เกณฑ์
 คนออกตั้งรบทัพไทยอยู่นอกเมือง ฝ่ายพระยาเจ้าบ้าน พระยากาวิละ
 ก็เข้าหาท่านเจ้าพระยาแม่ทัพ ขอเป็นข้าขอบขัณฑสีมากรุงเทพ ฯ
 ท่านเจ้าพระยาแม่ทัพ ก็ให้พระยาเจ้าบ้าน พระยากาวิละ นำ
 ทพยกเข้าขึ้นปล้นเอาเมือง ฝ่ายไปตั้งพลา ไปมระยงวน ทราบว่า
 พระยาเจ้าบ้าน พระยากาวิละ เข้าหาแม่ทัพไทยแล้ว ก็ไม่กล้า
 ที่จะคิดสู้รบต่อไป ครั้นถึงวัน ๑ เดือน ๒ ขึ้น ๓๓ ค่ำเวลา
 ยามเศษ ไปตั้งพลา ไปมระยงวน ก็กวาดต้อนครอบครัวพม่า
 ตกวหนีออกจากเมือง ครั้นถึงวัน ๕ เดือน ๒ แรม ๓ ค่ำ
 พระเจ้ากรุงธนบุรีเสด็จยกเข้าอยู่ในเมือง โปรดตั้งพระยาเจ้าบ้านเป็น
 พระยาจเขยรปวากน ถัดอญาดีทชิ ให้พระยาวังพร้าว ผู้หลาน
 เป็นพระยาอุปราช น้อยโพธิ์เป็นพระยาราชวงศ์ ยกขึ้นไปตั้งที่เมือง
 ป่าทราง ทางใต้เมืองกมกามวัน ๓ ตั้งพระยาตำพูนเป็นพระยา
 ไวยวงศา ถัดอญาดีทชิ ครองเมืองตำพูนไชยตามเดิม ตั้งนาย
 น้อยค้อมตือเป็นพระยาอุปราช ให้พระยากาวิละถัดอญาดีทชิครอง

เมืองนครดําปาง คงคำโล่มผู้น้องที่ ๓ เป็นพระยาอุปราช
 น้อยธรรมผู้น้องที่ ๕ เป็นพระยาราชวงศ์ คงทิพ หมุดา คำพัน
 บุญมา น้อง « คนนี้ให้เป็นผู้ช่วยราชการ จึงพระราชทานเครื่อง
 ยศโดยถาวรศักดิ์ดีทุกคน แล้วเสด็จยกทัพกลับยังกรุงธนบุรี เมือง
 เชียงใหม่ เมืองนครดําปาง เมืองดําพูนไชย ก็เป็นเมืองชน
 กรุงธนบุรีคณนา

ครุฑศักราช ๓๓๓๗ ปีมะแมลัปศก พระเจ้าองค์วโหชะเชษฐก
 เป็นแม่ทัพมาตีเมืองพิษณุโลก ตัดเมืองฝ้ายเหนือ ให้อำมะหุดอก
 กับดงวุ่นเป็นแม่ทัพคุมพลมาตีเมืองบําทราง พระยาวิเชียร
 ปรากฏการเจ้าเมืองเชียงใหม่ พระยาไวยวงศ์เจ้าเมืองดําพูนสู้รบแต่
 ก็ดำ ก้อยพยพศรบตบตรงเมืองเชียงใหม่ เมืองดําพูนไชย ลง
 มาอยู่เมืองนครดําปางบ้าง อยู่ตามหัวเมืองฝ้ายเหนือต่าง ๆ บ้าง
 ตัดเมืองนครดําปางนั้น พระยาภาวดีรักษาเมืองไว้ได้ พระยา
 วิเชียรปรากฏการ พระยาไวยวงศ์ อุปราชน้อยค่อม ก็ตั้งมาตั้ง
 แก่กรรมอยู่ ณเมืองสุวรรณโคตก เมืองเชียงใหม่ เมืองดําพูนไชย
 ที่ราชวังอยู่

ครุฑศักราช ๓๓๔๔ ปีชวดจตุศก พระบาทสมเด็จพระพุทธ
 ยอดฟ้าจุฬาโลก เสด็จเสด็จถึงฉะยราชสมบัติปร เบนตาทิเชกแล้ว
 พระยาภาวดีเจ้าเมืองนครดําปาง แต่งให้นายคำพันผู้น้องลงมาเฝ้า
 หลงของธาตุพระบาท

ครั้นที่กราช ๓๓๔๗ มีมะเส็งตีปดศึก ครึ่งทัพตากหญ้าพม่ายก
 มาตีขมเมืองนครลำปาง แต่ตีหัวเมืองฝ่ายเหนือ จึงโปรดเกล้า ฯ
 ให้กรมพระราชวังบวรสถานพิมุขฝ่ายหลัง กับเจ้าพระยามหาเสนา
 ยกไปตีทัพพม่าตีหัวเมืองฝ่ายเหนือ ทัพหลวงก็เดินทัพขึ้นไปตั้ง
 อยู่ณเมืองนครสวรรค์ ครั้นพม่าถอยไปสิ้นแล้ว จึงโปรดเกล้า ฯ
 ให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงจักรเจษฎา แบ่งคนใน
 กองทัพหลวงยกไปบรรจบทัพเจ้าพระยามหาเสนา ไปรบพม่าตาม
 ด่านต่าง ซึ่งตั้งอยู่ณเมืองกำแพงเพชร เมืองตาก แล้วไปช่วย
 เมืองนครลำปาง ฝ่ายพม่าทอดมเมืองนครลำปาง ได้ทราบข่าว
 กองทัพไทยขึ้นไปช่วยก็แตกทัพกลับไป

ครั้นที่กราช ๓๓๔๘ มีมะเมือสู้ศึก พม่าซึ่งตั้งอยู่เมืองเชียงแสน
 จะยกมาตีเมืองฝางดาว พระยาแพร์ตีชะแจะหนีเอาตัวไปเมืองพม่า
 แต่ครึ่งทัพเมืองพระพิษณุโลกหนี พระยาแพร์มาอยู่ที่เมืองเชียงแสน
 คิดกับพระยาของ จับอาประกาศนัายทัพพม่าซึ่งมาตั้งอยู่ณเมืองเชียง
 รวยจำ ไตงก พาครอบครัวเข้ามาล่ามิกัดสู้พระบรมโพงธิ์สมภาร
 พระยาแก้วดีเจ้าเมืองนครลำปางบอกตั้งลงมา โปรดให้พระยาของ
 กตมขึ้นไปอยู่กับพระยาแก้วดีตีเมืองนครลำปาง แต่พระยาแพร์หนี
 ให้ทำราชการอยู่ณกรุงเทพ ฯ

แล้วได้ข่าวว่าพม่าจะยกมาตีเมืองฝางดาว เมืองนครลำปางอีก
 จึงโปรดเกล้า ฯ ให้กรมพระราชวังบวร ฯ เดินทัพไปตีการณเมือง
 เชียงใหม่ ครั้นเดินทัพไปถึงเมืองนครลำปาง จึงมีพระราช

บันฑุรตงให้ พระยาภาวดีเป็นพระยาเชียงใหม่ ^{๕๖๖} ใหน้อยชรมนผู้
 ที่ ๒ เป็นพระยาอุปราช ให้พุทธสารผู้เป็นญาติข้างมารดาพระยาภาวดี
 เป็นพระยาราชวงศ์ พระราชทานเครื่องยศโดยสมควรแก่ถานาศักดิ์
 พระยาเชียงใหม่ พระยาอุปราช พระยาราชวงศ์ กักราชถวาย
 บังคมตายกครัวเชียงใหม่เดิม แล้วขอรับพระราชทานเครื่องเชียงใหม่
^{๕๖๗} ซึ่งตกค้างอยู่ ณเมืองฝ้ายเหนือตงปองนั้น ^{๕๖๘} ขึ้นไปตร้อย ณเมืองเชียง
 ใหม่แต่มีพระเมษอัฐกักราช ^{๕๖๙} นางนทกานน ^{๕๗๐}

^{๕๗๑} แดทเมืองนครด้าปางน ^{๕๗๒} มีพระราชบัณฑุรตงค่าได้มผู้ของรอง
 พระยาภาวดี เป็นพระยานครด้าปาง ให้ดวงทิพผู้ของที่ ๓ เป็น
 พระยาอุปราช ให้หมุดำผู้ของที่ ๔ เป็นพระยาราชวงศ์ อยู่รักษา
 เมืองนครด้าปางสืบไป พระราชทานเครื่องยศเหมือนตงเมืองเชียง
 ใหม่ แดทเมืองด้าพูนไชยนั้นยังหาได้ตงไม่

ตศักราช ^{๕๗๓} มีชาติศก พระยานครด้าปางบ่อยถึงแก่กรรม
 พระยานครด้าได้มเป็นพระยานครได้ ๕ ปี แต่จะโปรดเกล้า ๖ ให้
 ผู้ใดชนไปปลงศพนั้นหาได้ปรากฏในหมายเหตุไม่ แล้วโปรดเกล้า ๖
 ให้มีตราหาตัวพระยาอุปราชดวงทิพ พระยาราชวงศ์หมุดำ นาย
 ทนายนไชยวงศ์ ตงมาแล้วทูลตงของชุดพระบาท จึงทรงพระมหา
 กรุณาโปรดเกล้า ๖ ตงพระยาอุปราชดวงทิพเป็นพระยานครด้าปาง ตง
 พระยาราชวงศ์หมุดำเป็นพระยาอุปราช ตงนายทนายนไชยวงศ์บุตร
 พระยานครด้าได้มเป็นพระยาราชวงศ์ พระราชทานเครื่องยศโดย

ตั้งมอรวรแก่ถาวาศักดิ์ แล้วพระยาหนกรดำปาง พระยาอุปราเช
พระยาราชวงศ์ กกราบถวายบังคมลาถัดบั้นไปเมืองนครดำปาง

ตุศักราช ๓๓๖๓ มีพระกาตรีศก พระยาเซียงใหม่กาวิละ พระยา
นครดำปางดวงทิพ กับญาติพี่น้องยกกองทัพชนไปคเมืองสำต จับ
ได้ราชาจอมหงส์เจ้าเมือง กับครอบครัวตั้งลงมาถวายณกรุงเทพ ฯ

ตุศักราช ๓๓๖๔ มีจอจตุวาศก เจ้าเวียงจันทกกับเจ้าอินทรบ
ธาสำนำกองทัพพระยาขมราชยกชนไปคเมืองเซียงแฉน ครนพระยา
ขมราชกับนายทัพนายกองยกชนไปคเมืองเซียงแฉนแต่ก คเมือง
เซียงแฉนหาแตกไม พระยาขมราชนายทัพนายกองไทยตาว กิดำ
ทัพกตบตั้งมายังกรุงเทพ ฯ

ตุศักราช ๓๓๖๕ มีบุญเบญจศก พระยาเซียงใหม่กาวิละ พระยา
นครดำปางดวงทิพ เจ้านายญาติพี่น้อง กับเจ้าพาเมืองน่าน
เกณฑ์กองทัพยกชนไปคเมืองเซียงแฉนเมืองของแตกกระจัดกระจาย จุด
เผาบ้านเรือน ถวาคัดชนเอาครอบครัวชายหญิงใหญ่น้อย ช้างม้า
โคกระบือ เครื่องสรรพศัศตราวุธ ทรัพย์ตั้งของ เครื่องวัตถุ
อันมณดีตั้งมาไว้ณเมืองเซียงใหม่เมืองนครดำปางเพอันนมาก เมือง
น่านยกเอาเมืองเซียงของไปเปนเมืองชนเมืองน่าน แดวบอกขอ
ราชการทไค ไชยชำนะแก่เมืองเซียงแฉน เมืองของ ตั้งมาณกรุงเทพ ฯ

ครนศักราช ๓๓๖๗ มีฉตุศัปก พระยาเซียงคุงเจ้าเมือง
พระยาขมราชนเปนกษัตริคเมืองฉงวะ อพยพครอบครัวหนีเข้ามา

อยู่ยังเมืองเชียงใหม่ขอเป็นข้าขอบขัณฑสีมา เสด็จพระบรมเดชาอนุภาพ
 พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว ณ กรุงเทพมหานคร ฯ เป็นทพงตั้งไป
 ครนตุศักราช ๓๓๖๘ มีชาติอุษุติก พระยาราชนวงศ์สาพนเมือง
 เชียงใหม่ พระยาอุปราชนครด้าเมืองนครด้าปาง เกณฑ์กองทัพ
 เมืองเชียงใหม่ เมืองนครด้าปาง ยกขึ้นไปตีเมืองเชียงรุ่ง
 ได้รับพุ่งกับพม่าดาวตอพดเมืองเป็นหลายครั้ง เจ้าเมืองเชียงรุ่ง
 กับท้าวพระยาดีบดงพันนา ก้ออพนยอมมาเป็นข้าขอบขัณฑสีมา
 กรุงเทพ ฯ

อยู่มาตุศักราช ๓๓๗๐ มีมะโรงสัมฤทธิศก พระยาเชียงใหม่
 พระยานครด้าปาง ยกขึ้นไปเกิดยกด้อมมหาชนานณเมืองเชียงตุง ฯ
 กยอหมพากรอบคร้วอพยพมาพักอยู่ ณเมืองเชียงแสนได้ ประมาณเดือนเศษ
 แล้วมหาชนานกตบใจพากรอบคร้วหนักตบไปเมืองเชียงตุง พระยานคร
 ด้าปาง พระยาเชียงใหม่ ก็หาได้ยกกองทัพติดตามไปไม่

ครนตุศักราช ๓๓๗๑ มีมะเส็งเอกศก พระบาทสมเด็จพระพุทธ
 ยอดฟ้าจุฬาโลก เสด็จตั้งสวรรคต พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า
 ภาลัย ได้เสด็จถวัลยราชสมบัติปราบดาภิเศกแล้ว ครนณเบ็มะเม็ย โทศก
 พระยาเชียงใหม่ พระยานครด้าปาง แต่งให้เจ้านายบุตรหลาน คูม
 เครองราชบรรณาการตงมาทูลเกล้า ฯ ถวาย

ครนตุศักราช ๓๓๗๒ มีจอนศก จึงทรงพระราชดำริห์ปฤกษา
 ด้วยท่านอัครมหาเสนาบดีว่า เมืองด้าพูนไซยังร้างร้างอยู่ หากมีผู้
 รักษาบ้านเมืองไม่ จะทรงพระมหากรุณาตงเจ้าเมือง อุปราช ราชวงศ์

อินทนิลมาเมืองลำพูนไชยเห็นแม่เมืองลำปางไป ทนยศกรมหาเสนาบดี
ก็เห็นชอบด้วยคงกระแฉังพระราชดำริให้โปรดเกล้าฯ ให้มีตราชนไปหา
พระยาเชียงใหม่กาวิละ พระยาราชวงศ์คำพัน นายบุญมา ลงมาเฝ้า
ทูตตอของชุดพระบาท

ครั้นวัน ๕ เดือน ๑๑ ชน ๔ ค่ำ ก็ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ
เดือนพระยาเชียงใหม่กาวิละ ขนเป็นพระเจ้าเชียงใหม่ คงพระยา
ราชวงศ์คำพัน แม่พระยาลำพูนไชย คงนายบุญมา แม่พระยาอุปราช
เมืองลำพูนไชย พระราชทานเครื่องยศโดยส่งมอญระเกดามาตั้งที่ทุกคน
จึงโปรดเกล้าฯ ยกเมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูนไชย
ชนเป็นเมืองประเทศราชเสนา มา แดงพระเจ้าเชียงใหม่ พระยาลำพูนไชย
พระยาอุปราช ก็กราบบทวายบังคมลาถอยไปเมืองเชียงใหม่ พระเจ้า
เชียงใหม่กาวิละ จึงแบ่งเอาคนเมืองเชียงใหม่ เป็นคนตั้งกรรจ ๓๐๐๐ คน
เมืองนครลำปาง ๕๐๐ คน ให้พระยาลำพูนไชยๆ ก็ยกครอบครัวไพร่พล
มาตั้งเมืองลำพูนไชยแต่ในศักราช ๑๑๗๖ ปีจอถศก
มาจนทุกวันนี้ พระเจ้าเชียงใหม่กาวิละ ครั้นจัดการเมืองลำพูนไชย
เสร็จแดงกบวยตง พระเจ้าเชียงใหม่กาวิละเป็นพระยาเชียงใหม่ได้ ๒๘ ปี
เป็นพระเจ้าเชียงใหม่ได้ ปี ๑ รวมแต่ได้ครองเมืองเชียงใหม่มาได้
๒๘ ปี ก็ถึงแก่พิราตย์ในปีจอถศกนั้น แต่จะโปรดเกล้าฯ ให้ผู้ใดขึ้นไป
ปลงศพ ก็หาได้ปรากฏในหมายเหตุไม่

ครั้นศักราช ๑๑๗๗ ปีกุนต์ปีศศก พระยาอุปราชน้อยกรม
พระยาราชวงศ์หมุดำเมืองเชียงใหม่ พระยาลำพูนไชย พระยาอุปราช

เมืองลำพูนไชย นำข้างพลาญเผือกเขกตงมาถวาย ครั้นแพข้างตงมาถึง
 กรุงเก่า พระยาราชนวงศ์หนุ่มเจ้าบ่าวลงถึงแก่กรรม พระยาอุปราช
 พระยาลำพูน ก็เอาศพพระยาราชนวงศ์หนุ่มมาฝังไว้ที่กรุงเก่า แล้วก็ต้อง
 แพข้างเผือกเขก ตงมาถึงกรุงเทพ ฯ ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ให้
 ข้างอินทร์ โรงต้มโภช ขนระวางพระราชทานนามว่า พระยาเศวตวร
 ไยยรา บวรพาหนะนารถ ยิศวรราชบรมจักร ตั้งตั้งขังกักตัญไบสถ คช
 คเชนทราชาภิเศกกาลเจ้าวิ เผือกผดองศรีบริพัตรช เนติมตยชยาวยง วิมลมัง
 มงคล จมปลกตเศศฟ้า แต่งทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้า ฯ เลื่อนพระยา
 อุปราชน้อยธรรมชนเป็นพระยาเชียงใหม่ ตั้งพระยาลำพูนคำพันเป็น
 พระยาอุปราชเมืองเชียงใหม่ ตั้งพระยาอุปราชบุญมาเมืองลำพูน เป็น
 พระยาลำพูน แต่ทอปราชเมืองลำพูนนั้น ยังหาได้ โปรดตั้งผู้ใดไม่
 แล้วพระราชทานเครื่องยศ โดยสมควรแก่ถานาศักดิ์ทุกคน พระยา
 เชียงใหม่ พระยาอุปราช พระยาลำพูน ก็กราบบอถวายบังคมลากลับ
 ขันไปบ้านเมือง แล้วโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานคุมหีบศิลาหน้าเพลิง
 ขันไปปลงศพพระยาราชนวงศ์หนุ่มที่กรุงเก่าด้วย

ตุศักราช ๓๓๕๓ ปีมะเส็งตรีศก พระยาเชียงใหม่น้อยธรรมรักษา
 เมืองมาได้ ๗ ปีถึงแก่อสัญกรรม แต่จะโปรดเกล้า ฯ ให้ผู้ใดขันไป
 ปลงศพพระยาเชียงใหม่น้อยธรรมนั้นหาปรากฏในหมายเหตุไม่

ตุศักราช ๓๓๕๕ ปีมะแมเบญจศก มีตราโปรดขันไปหาตัวพระยา
 อุปราชเจ้าต้นเมืองเชียงใหม่ พระยานครดำปางดงทิพ นายพุทธวงศ์
 นายคำมด นายน้อยกาวิละ ตงมาเฝ้าทอดของชุดพระบาท จึงทรงพระ

มหากรณวโปรดเกล้า ๆ เดิมพระยานครดำปางดงทิพ เป็นพระเจ้านคร
 ดำปาง ทั้งพระยาราชนวงศ์หนานไชยวงศ์ บุตรพระยานครดำได้มขนเป็น
 พระยาอุปราชมืองนครดำปาง ทั้งพระยาอุปราศดำพันชนเป็นพระยา
 เชียงใหม่ ทั้งนายพุทธวงศ์บุตรนายพ่อเรือน หลานฟ้าชายแก้วเป็น
 พระยาอุปราศ ทั้งนายคำมุดบุตรนายพ่อเรือน เป็นพระยาราชนวงศ์
 ทั้งนายบุญกาวิบุตรนายพ่อเรือน เป็นพระยาเมืองแก้ว โปรด
 พระราชทานเครื่องยศโดยสมควรแก่ฐานะศักดิ์ทุกตน แล้วพระเจ้านคร
 ดำปาง พระยาอุปราชมืองนครดำปาง พระยาเชียงใหม่ พระยาอุปราศ
 พระยาราชนวงศ์ พระยาเมืองแก้ว ก็กราบถวายบังคมลา กลับ
 ขึ้นไปรักษาบ้านเมือง

ศักราช ๓๓๘๖ ปีจอถนาศก พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า
 ภาลัย เสด็จตั้งตั้งสวรรคต พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้
 เสด็จถวญราชสมบัติบรมราชาภิเษกแล้ว พระยาเชียงใหม่คำพัน
 ราชการเมืองมาได้ ๓ ปี ก็ถึงแก่ขตั้งเบ็กรวมเนวณเดือน ๘ แรม ๘ ค่ำ
 ศักราช ๓๓๘๗ ปีระกาตั้งปศศก พระเจ้านครดำปางดงทิพ เป็นพระยา
 นครดำปางได้ ๘ ปี เป็นพระเจ้านครดำปางได้ ๓ ปี รวมได้ครของเมือง
 นครดำปางมาได้ ๓๒ ปี ก็ถึงแก่สวรรคตในเดือน ๘ ปีระกาตั้งปศศกนั้น
 จึงโปรดเกล้า ๆ ให้พระยาศรีสุริยพาหะขึ้นไปปลงศพพระยาเชียงใหม่คำพัน
 ให้จมน้ำมหพิมานขึ้นไปปลงศพพระเจ้านครดำปางดงทิพ

ศักราช ๓๓๘๘ ปีจออัฐศก เจ้าเมืองเชียงใหม่ เมืองนคร
 ดำปาง เมืองดำพันไชย บิดงมาเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาท จึงทรง

พระมหากษัตริย์โปรดเกล้าฯ ตั้งพระยาอุปราชนพวงศ์ เป็นพระยา
 เชียงใหม่ ตั้งนายหนานมหาวงศ์บุตรพระยาเชียงใหม่น้อยธรรม เป็น
 พระยาอุปราศ ตั้งนายน้อยมหาพรหมบุตรพระยาเชียงใหม่คำพัน เป็น
 พระยาราชวงศ์ เมืองนครลำปางนั้นทรงพระมหากษัตริย์โปรดเกล้าฯ
 ตั้งพระยาราชวงศ์ หนานไชยวงศ์บุตรพระยานครลำโล่ม เป็นพระยา
 นครลำปาง ตั้งนายน้อยช้อย บุตรพระยานครลำโล่ม เป็นพระยา
 อุปราศ ตั้งนายกำรณ์บุตรพระยานครลำโล่ม เป็นพระยาราชวงศ์ ตั้ง
 นายน้อยคำบุตรพระยาอุปราศหมุดา เป็นพระยาเมืองแก้ว ตั้งนายหนาน
 มหาพรหม เป็นพระยาราชบุตร ที่เมืองลำพูนไชยนั้น ทรงพระมหากษัตริย์
 โปรดเกล้าฯ เสด็จพระยาตำพูนบุญมาชนเป็นพระเจ้าตำพูนไชย เจ้านคร
 ลำพูน ตั้งนายน้อยอินท์ บุตรพระยานครลำโล่ม เป็นพระยาอุปราศ
 ตั้งนายหนานมหาพงศ์บุตรนางสิ่งบุญธรรม น้องพระเจ้าตำพูนบุญมา
 เป็นพระยาราชวงศ์ ตั้งนายน้อยธรรมลังกาบุตรพระเจ้าตำพูนบุญมา เป็น
 พระยาเมืองแก้ว ตั้งนายน้อยคำกันบุตรพระเจ้าตำพูนบุญมา เป็นพระยา
 ราชบุตร ตั้งนายพิมพ์สุวรรณ นายธรรมกิติ วิวาทกัษราชวงศ์คำมุด เขา
 ดอยเวทราชการณของพระเจ้าสุทนต์อยู่กรุงเทพฯ พระเจ้าตำพูน
 บุญมา พระยงเชียงใหม่ พระยานครลำปาง ก็กราบถวายบังคมลา
 กลับชนไปพลดงเมืองตลก ย่นเวียงจันทร์ ตตกการเปนกบฏ ยกกองทัพ
 ตงมาตีเมืองนครราชสีมา พระเจ้าตำพูนบุญมา พระยาเชียงใหม่
 พระยานครลำปาง เกณฑ์ให้เจ้าชายบุตรหลาน ยกขึ้นไปช่วยราชการ
 ทางเมืองเวียงจันทร์ พระเจ้าตำพูนบุญมาเป็นพระยาตำพูนโตเป็น เป็น

พระเจ้าตากสิน ๔ ปี รวมแต่ใตครองเมืองตากสินได้ ๓ ปี ถึงแก่
พิราตย พระยาเมืองแก้วนอชกาตระกถกแกกรมด้วย

ในศึกราช ๓๑๘๘ ปีบุญนาคพัน จึงโปรดเกล้าฯ ให้พระยาศรี
สุริยพาหะ ขนไปปลงศพพระเจ้าตากสินบุญมา แล้วพระยาอุปราชน้อยอินท
บุตรพระยานครค่าได้ม พระยาราชบุตรค่าคั้น เมืองแก้วนอช ตงกา
บุตรพระเจ้าตากสินบุญมา พระยาชัยสงครามเหนือเมือง บุตรพระเจ้า
นารดองทัพ ก็พากันตงมาเผ่าทูตของชุดพระบาท จึงทรงพระมหา
กรุณา โปรดเกล้าฯ ตงพระยาอุปราชน้อยอินท เดือนชนแป้นพระยาตากสิน
เจ้าเมืองตากสินไชย ตงพระยาราชบุตรค่าคั้นเดือนชนแป้นพระยาอุปราช
ตงพระยาไชยสงครามเดือนชนแป้นพระยาราชวงศ์ ตงนายน้อยธรรม
ตงกาแป้นพระยาเมืองแก้ว โปรดพระราชทานเครื่องยศ โดยสมควรแก่
ถานาศักดิ์ทุกคน พระยาตากสิน พระยาอุปราช พระยาราชวงศ์
พระยาเมืองแก้ว ก็กราบบทวามังคมตงกับขนไปรตมาเมือง

ตงศึกราช ๓๑๘๘ ปีระกานพศก พระยานครค่าปางไชยวงศ์ รักษา
เมืองมาได้ ๓๕ ปี ครนถนวันเดือน ๘ ขนลา ๓ ถึงแก่อสัญกรรม ใน
ปีระกานพศกนั้นโปรดเกล้าฯ ให้พระยาพิริโยชัย ขนไปปลงศพพระยา
นครค่าปาง

ตงศึกราช ๓๒๐๐ ปี๑๒๕๓มฤตศก อุปราชน้อยอินท บุตรพระยานคร
ค่าได้มลงมาเผ่าทูตของชุดพระบาท จึงทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ
ตงอุปราชน้อยอินท เดือนชนแป้นพระยานครค่าปาง โปรดพระราชทาน
เครื่องยศโดยสมควรแก่ถานาศักดิ์ พระยานครค่าปาง ก็ตวามบังคมตง

กตบชนไปลงเมืองไต ๖ เดือนกลองอัฐฎกรรม ไปรตเกล้าฯ ให้พระยา
 สุนทรราชสีมา นายโอรุ่มหาดเล็ก ขึ้นไปตั้งทัพพระยานครด้าปาง
 ขตย แด้วพระยาตำพูนชัยอินท์ บุตรพระยานครคำโล่ม ขุปราช
 คำคั้น บุตรพระเจ้าตำพูนบุญมา ตงมาเจ้าทูตของขุ่ดพระบาท จึง
 ทรงพระมหากรุณาไปรตเกล้าฯ เดือนพระยาตำพูนชัยอินท์ บุตรพระยา
 นครคำโล่ม เปนพระยาตำปบ ตั้งพระยาอุปราชคำคั้น บุตรพระเจ้า
 ตำพูนบุญมา เปนพระยาตำพูน ไปรตพระราชาทานเครีของยศโดยส่มคว
 แก่กานาคักดี แด้วพระยาอนครด้าปาง พระยาตำพูน ก็กราบถวาย
 บังคมลาถดบชนไปรักษาเมือง

ดุสิตกราช ๑๒๖๓ ปีกุญเอกศก ๓ วันเดือน ๕ แรม ๘ ค่ำ พระยา
 เชียงใหม่ พระยาตำพูน มีใบบอกตงมาให้กราบบังคมทูลพระ
 กรุณาว่า พระยาเชียงใหม่แต่งให้พระยาอุปราช มหาวงศ์เปินหม่ทัพ
 นายพิณพิสัยารเปนปลัดทัพ คู่มำตั้งนายไพร่ ๓๓๖๐ คน พระยา
 ตำพูนแต่งให้พระยาอุปราชเปนหม่ทัพ นายพิชัยคำวงศเปนปลัดทัพ
 คู่มำตั้งนายไพร่ ๘๖๐ คน รวม ๒ เมืองนายไพร่ ๔๒๖๐ คน ยก
 ไปตเมืองปู้ เมืองลือท เมืองค้วน แสกกะจัดกระจ่าย จุศ
 เผาบ้านเวือชน ทว.เขตต์ชนครตบสรวางหมึงใหญ่มีชัย ๓๓๖๐๘ คน
 ทบเครีชิงสำรเทศตั้งกรมุขตั้งมาโตกระมอตงมาถวเมืองเชียงใหม่ ๓ วัน
 เดือน ๘ ขึ้น ๘ ค่ำ ปีกุญเอกศก แด้วพระยาเชียงใหม่ พระยาตำพูน
 มีใบบอกตงมาให้ กราบทูลพระกรุณาว่า ครว้ที่ทกวาดตชนได้ มานน
 ขอพระราชาทานบงมีผลแจกจ่ายให้แก่ชายที่ทนายอกอง เปนคนชายหมึงใหญ่

น้อย ๓๖๖ คน ตั้งลงมาอีก เป็นเจ้าเมืองต่าง พระยาจวน
 เจ้าเมือง ๓ ครั้ง ชายหญิงใหญ่ น้อย ๕๖๘ คน รวม ๕๖๘ คน เมืองลำด
 พระยาแก้วเจ้าเมือง ๓ ครั้ง ชายหญิงใหญ่ น้อย ๑๗๓ คน รวม ๑๗๓ คน
 เมืองบุรี ท้าวแก้วเจ้าเมือง ๓ ครั้ง ชายหญิงใหญ่ น้อย ๓๗๕ คน
 รวม ๓๗๕ คน รวมครั้งชายหญิงใหญ่ น้อย ๘๖๘ คน กับปืนเหล็ก
 ๕๗๖ คืบ ๕๗๖ คืบ มี จระ มี โค ๕๕๖ โค

ครั้นนำใบปลิวชดกราบบังคมทูลพระกรุณาถวายขนาดของชุดพระบาท
 จึงโปรดเกล้าฯ ให้มีตราตบชนไปว่า ครั้นครัดพระยาเชียงใหม่
 พระยาดำพูน จระตั้งลงมาถวายพร้อมทั้งบหม่า โคนัน ให้เอาไว้เป็น
 ไฟร์พลเมือง ซึ่งเป็นเมืองชนแกเมืองเชียงใหม่ จะได้สำหรับรักษา
 บ้านเมืองต่อไป พระยาเชียงใหม่กับแบ่งปันครอบครัวของปวงนั้น ให้
 ไปตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นภูมิตำเนา ตามที่ของตราซึ่งโปรดเกล้าฯ ขน
 ไปทุกประการ

ครั้นตั้งตรา ๑๖๑๓ ปี ณ เดือนกรกฎาคม พระยาดำพูนคำตันท้าวราชการ
 เมืองมาใต้ ๓ ปี กอง แก่ถัดญกรรม โปรดเกล้าฯ ให้พระ
 เทพาชิตชนไปปลงศพพระยาดำพูนคำตัน แล้วโปรดเกล้าฯ ให้
 ตราขึ้นไปหาตัวพระยาเมืองแก้วน้อยลงมา บุตรพระยาดำพูนบุญมา
 ลงมาเฝ้าทูลตของชุดพระบาท ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้ง
 พระยาเมืองแก้ว เสด็จขึ้นเป็นพระยาดำพูน โปรดพระราชทานเครื่อง
 ยศโดยสมควรแก่ถานศักดิ์ พระยาดำพูนก็กราบถวายบังคมลาถน
 ไปรักษาเมืองได้ ๒ ปี

๓๒๐๕ ปีเถาะเบญจศก พระอัครมเหษณ์ยงดา
 แอ้อัดเบ็กรวม โปรดเกล้าฯ ให้มีตราตั้งขึ้นไปถึงพระยาคำแพงเพชร
 ให้แต่งกรมการไปปลงศพพระยาตัวพูน พระยาคำแพงเพ็ชรก็แต่งให้
 พระปลัดขึ้นไปปลงศพพระยาตัวพูน ในปีเถาะเบญจศกนั้น ฅวัน
 เดือน ๒ แรม ๓๓ ค่ำ พระยานครดำปางน้อยอินท พระยาอุปราช
 มหาวังศ์เมืองเชียงใหม่ ลงมาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท กราบบังคม
 ทูลพระกรุณา ขอตั้งเมืองเชียงวายเป็นเมืองชนเมืองเชียงใหม่ ตั้ง
 เมืองงาว เมืองพะเยา เป็นเมืองชนเมืองนครดำปาง จึงทรงพระ
 กรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งนายขรรค์สงครามน้อยนายพิมพ์สาร เป็น
 พระยารัตนอาณาเขต เจ้าเมืองเชียงวายเป็น นายอินทน้อยบุตร
 พระยาเด่นหวง เป็นพระยาอุปราช ตั้งนายคำแสน น้อยนายอินทน้อย
 เป็นพระยาราชวงศ์ ตั้งนายพุทธวงศ์ น้อยพระยานครน้อยอินท เป็น
 พระยาประเทศอุดรทิศ เจ้าเมืองพะเยา ตั้งนายน้อยมหายศ น้อย
 พระยานครน้อยอินท ท ๓ เป็นพระยาอุปราช ตั้งนายแก้วมนุษย์ น้อย
 พระยานครน้อยอินท ท ๓ เป็นพระยาราชวงศ์ ตั้งนายชดชย บุตรพระยา
 ประเทศอุดรทิศ เป็นพระยาเมืองงาว ตั้งนายน้อยชดชย บุตรพระยา
 อุปราชหมต้า เป็นพระยาราชบุตร ตั้งพระยาไชยสงคราม เป็น
 พระยาฤทธิชัย โฉมยศ เจ้าเมืองงาว ตั้งนายชานนยศ น้อยพระยา
 นครน้อยอินท เป็นพระยาอุปราช ตั้งนายหนานบุญญา บุตร
 พระยานครน้อยอินท เป็นพระยาราชวงศ์ ตั้งนายหนานยศ บุตร
 พระยานครไชยวงศ์ เป็นพระยาเมืองงาว ใต้รับพระราชทานเครื่อง

ยศโดยสมควรแก่ถานาศักดิ์ทุกคน แต่มีพระบรมราชโองการโปรด
 เกด้า ๆ ให้แบ่งเอาคนเมืองเชียงใหม่ไปไว้เมืองเชียงราย แบ่งเอา
 คนเมืองนครด้าปางไปไว้เมืองพะเยา เมืองงาว จะได้สำหรับรักษา
 บ้านเมืองต่อไป พระยานครด้าปาง พระยาอุปราชเมืองเชียงใหม่
 อุปราช ราชวงศ์ เมืองเชียงราย เมืองพะเยา เมืองงาว ก
 กราบถวายบังคมลาถลันไปจัดการตั้งบ้านเมือง ตามกระแสพระ
 บรมราชโองการทุกประการ พระยาเชียงใหม่เทศราชว่าราชการ
 เมืองมาได้ ๒๒ ปี

ตุศักราช ๑๒๖๘ ปีมะเมียอัฐศก ณเดือน ๘ พระยาเชียงใหม่
 พทราชวงศ์ ถัดแก่อดีเบญจกรรม โปรดเกด้า ๆ ให้พระยารักษมณฑลเชียร
 ทเป็นพระยาอัคราณูภาพ กับหลวงพิทักษ์ดีเทพ ขึ้นไปปลงศพ
 พระยาเชียงใหม่

ตุศักราช ๑๒๖๙ ปีมะแมนพศก พระยาอุปราชมหาดวงค์ นาย
 พิมพิสาร นำช้างพลายดีประหลาดตงมาถวายช้าง ๓ โปรดเกด้า ๆ ตั้ง
 พระยาอุปราชมหาดวงค์ เป็นพระยาเชียงใหม่ ตั้งนายพิมพิสาร
 เป็นพระยาอุปราช ได้รับพระราชทานเครื่องยศโดยสมควรแก่ถานาศักดิ์
 พระยาเชียงใหม่ พระยาอุปราช กราบถวายบังคมลาถลันไป
 รักษาบ้านเมือง แล้วโปรดเกด้า ๆ ให้มีตราขึ้นไปให้ตั้งนายหนาน
 ชัยตั้งกำกับพระยาเชียงใหม่คำพันตงมาณกรุงเทพ ฯ

ครนตุศักราช ๑๒๓๐ ปีจออัฐมยุหิศก นายหนานชัยตั้งกา
 ตงมาเผ่ากุดดอของชุดพระบาท จึงทรงพระกรุณาโปรดเกด้า ๆ ตั้ง

พระยาเชียงใหม่มาได้ ๗ ปีเศษ ดุศักราช ๓๒๗๖ มีชาตฉก ๓ วัน
 แรม ๘ ค่ำ เดือน ๒ พระเจ้ามโหตรประเทศถึงแก่พราดัย จึงมีตรา
 โปรดเกล้า ฯ ให้นำไปให้พระยาอุปราชพิมพิสาร บุตรพระยาเชียงใหม่
 ลำพัน เจ้าราชการเมือง กัดอเปรียบแก่งแย่งกันกับนายน้อยมหาพรหม
 กิตติศัพท์ทราบลงมาถึงกรุงเทพฯ ได้ทรงทราบฝ่าฝืนของชุดพระบาท จึง
 ทรงพระราชดำริหา ทเมืองเชียงใหม่เจ้านายมิได้ประนีประนอมเรื่อง
 ดำเนินการจะต่อกัน เสด็จราชการทางเมืองเชียงตุงกยงคิดพินกันอยู่
 ซึ่งจะได้ ใจแก่ราชการนั้นมิได้

ครั้นดุศักราช ๓๒๗๗ ปีเถาะดับตศก จึงมีพระบรมราชโองการ
 โปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพระยามหมนตรี (เกด) หลวงวิสุทธิธรรมบัณฑิต
 (พร้อม) ให้นำไปรับการที่เมืองเชียงใหม่ แล้วให้ปลัดศพพระเจ้ามโหตร
 ประเทศราชด้วย เจ้าพระยามหมนตรี หลวงวิสุทธิธรรมบัณฑิต ก็กราบ
 ถวายบังคมลาขึ้นไปณเมืองเชียงใหม่ณวัน ๓ เดือน ๔ แรม ๘ ค่ำ เจ้า
 พระยามหมนตรี หลวงวิสุทธิธรรมบัณฑิต ให้นำไปตั้งณเมืองเชียงใหม่ ก็
 จัดการบ้านเมืองเรียบร้อยเป็นปรกติ เจ้าพระยามหมนตรี หลวง
 วิสุทธิธรรมบัณฑิต กับเจ้านายญาติพี่น้อง ช่วยกันปลัดศพพระเจ้ามโหตร
 ประเทศราชเสร็จแล้ว ก็พาตัวพระยาเมืองแก้วหนานด้วยวงศ์ บุตร
 พระเจ้าเชียงใหม่กาวิละ กับนายน้อยมหาพรหม นายหนานด้วยวงศ์
 บุตรพระเจ้ามโหตรประเทศราช พระยาลำพัน พระยาอุปราช เมือง
 นครลำปาง แต่เจ้านายญาติพี่น้องลงมาถึงกรุงเทพฯ ณวันเดือน ๘
 ๕ ค่ำ ศักราช ๓๒๗๘ ปีมะโรงอิฐก แต่พระยาอุปราชพิมพิสารป่วย

ลงมาหาได้ ไม่ เจ้าพระยามอมนครกัณหาเจ้านายเมืองเชียงใหม่ เมือง
นครลำปาง เมืองลำพูนไชย เขาเผ่าทูตของชุดพระบาท จึงมีพระ
บรมราชโองการปลุกเสกด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ แลท่านอัครมหา
เสนาบดี ว่าเมืองลาวพงซาว เมืองแซก เมืองเขมร ซึ่ง
เป็นเมืองประเทศราชเข็องคค์เป็นเจ้า ก็เดิตรงพระมหากษัตริย์
เป็นเจ้าทุก ๆ เมือง แต่ลาวพงซาวเมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง
เมืองลำพูน ตงแต่พระเจ้าเชียงใหม่กาวิละ พระเจ้านครลำปาง
ดวงทิพ พระเจ้าลำพูนไชยบุญมา ถึงแก่พรตยแล้ว ตงเจ้า
เมือง อุปราช ราชวงศ์ เมืองแก้ว ครังโต ก็ตงเป็นพระยาทุก ๆ ครัง
ครังนี้จะตรงพระมหากษัตริย์เจ้าเมือง อุปราช ราชวงศ์ ราช
บุตร เมืองแก้ว ซึ่งเป็นเจ้าทั้ง ๓ เมือง ให้ตั้งนครที่ใดยกขึ้นเป็น
เมืองประเทศราชอันใหญ่ แต่เจ้าเมือง อุปราช ราชวงศ์ ราชบุตร
เมืองแก้ว เมืองชนน ให้ตั้งเป็นพระยาอยู่ตามเดิม พระบรมวงศ
านุวงศ์แลท่านอัครมหาเสนาบดี ก็เห็นชอบด้วยตงกระแด้พระราชดำริห์
ทุกประการ จึงโปรดเกล้า ๆ ปลุกเสกด้วยท่านเสนาบดีทั้งปวงว่า
จะตงพระยาอุปราชพิมพ์ดีดารชนเป็นเจ้านครจางวาง ให้ว่ากต่างการ
สัตตชาติในเมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูนไชย จะตง
พระยาเมืองแก้วตรีวงศ์ เป็นเจ้านครเชียงใหม่ จะตงนายน้อย
มหเพรหมเป็นเจ้าอุปราช ให้ท่านเสนาบดีปลุกเสกพร้อมด้วยพระยา
ลำพูนไชย พระยาอุปราชเมืองนครลำปาง จะเห็นชอบด้วยประการ
ใด ปลุกเสกกันยังหาตกตงไม่ พยพระยารัตนอาณาเขต เจ้าเมือง

เชียงราย มีใบบอกตงมาว่า พระยาอุปราชพิมพ์พิงดำรังแกกรรม
 แตนวนเดือน ๘ ขัน ๔ คำ คักกราช ๓๒๓๘ ปีมะโรงอัฐศก ฝ่าย
 พระยาตำพูนไชย พระยาอุปราชเมืองนครตำปาง ก็แจ้งความแก่ท่าน
 เสนาบดี ให้กราบบังคมทูลพระกรุณาว่า นายน้อยมหาพรหมนั้น
 เป็นคนกระต้างกระเดื่อง มีเด็ยอยู่ในถ้อยคำผู้ใหญ่ จะโปรดเกล้า ฯ
 ตงนายน้อยมหาพรหมเป็นที่อุปราชเมืองเชียงใหม่ นายน้อยมหาพรหม
 ก็จะไปประพฤติการทศด ๆ ทำให้เสียราชการ ขอให้เอาตัวนายน้อย
 มหาพรหมไว้ตำราชการนตของพระเดชพระคุณอยู่ ที่กรุงเทพฯ ฯ ก็ขึ้น ถ้า
 จะทรงพระมหากรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้พระยาเมืองแก้วตรียวงศ์เป็น
 เจ้านครเชียงใหม่ จะขอรับพระราชทานนายธรรมบัญญัติ บุตร
 พระยาอุปราชคำพัน เป็นที่อุปราช นายหนานตรียวงศ์ บุตร
 พระเจ้ามโหตรประเทศราชา เป็นราชบุตร จะได้ควบคุมญาติพี่น้อง
 บ่าวไพร่ของพระเจ้ามโหตรประเทศราชา ท่านเสนาบดีทูลหาขอความ
 ขนกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบมาตของชุดพระบาท จึงมีพระ
 บรมราชโองการ โปรดเกล้า ฯ ว่าเมืองเชียงใหม่เป็นเมืองประเทศราชา
 ใหญ่ เขตแดนติดต่อกับอังกฤษพม่า จะตั้งอุปราชราชวงศ์ ก็ตอง
 เอาใจผู้เป็นเจ้าเมืองแต่ญาติพี่น้องที่เมือง เกิดเคียงเห็นพร้อมกัน จึง
 จะไม่แตกร้างในราชการประการใดได้ ครองนถจะทรงพระมหากรุณา
 ตงแต่งตามญาติพี่น้องปฤกษาคถกลงถนน แต่ทเมืองแก้วจะทรง
 เปลี่ยนแปลงเสียใหม่ ให้เรียกว่าบรรตันทงเมืองใหญ่แต่เมืองขน

ครุณณวณ ๕ แรม ๒ ค่ำ เดือน ๓ ปีมะโรง อัฐศกศักราช ๓๒๑๗
 จังโปรดเกล้า ฯ เสด็จพระยาเมืองแก้วหนานสุริยวงศ์ บุตรพระเจ้า
 กาวีตะ เวียงพระเจ้ากาวีโตรสสุริยวงศ์ ตำรงนพรัตน์ครุณณ
 ศศัตถ์ชนเกษตรา อรรถกษิเดชศรี โยนางลคไนยราช มงคำสมบัติ เจ้านคร
 เชียงใหม่ ตั้งนายหนานธรรมบัญญัติโยนเปเจ้าอุปราช ตั้งนายยันทนงค์
 เป็นเจ้าบุรรัตน ตั้งนายหนานสุริยวงศ์เป็นเจ้าราชบุตร แล้วทรง
 พระมหากรุณาโปรดเกล้า ฯ เสด็จพระยาอุปราชเมืองนครด่าปาง ขึ้น
 เป็นเจ้าวรญาณรังษ กภคิราชธรรม สุพรรณโสมคไนย โยนกวิชัย
 ประชาธิกร สมรวมหาเดชเชษฐูกเสนางค์ ตำปางคมหานคราธิปัตย์
 เจ้านครด่าปาง ตั้งราชวงศ์มหาพรหมบุตรเจ้านครดวงทิพ เป็น
 เจ้าอุปราช เสด็จพระยาจำปูนไชย เป็นเจ้าชัยตั้งกาพิศาดโสมภาคย์
 คุณ ตรีบุญไชยรัชฎาธิราช ประเทศราชชุธระชาดา มลาวชัยวงศ์
 มคยานุกุด ตำพูนนครวิชัย เจ้านครจำปูนไชย ได้พระราชทาน
 เครื่องยศโดยสมควรแก่ถนัดสัดทุกคน แล้วพระเจ้ากาวีโตรสสุริยวงศ์
 เจ้าอุปราช เจ้าบุรรัตน เจ้าราชบุตร เมืองเชียงใหม่ เจ้า
 วรญาณรังษ เจ้าอุปราช เมืองนครด่าปาง เจ้าชัยตั้งกาพิศาด
 เมืองจำปูนไชย ถกราบถวายบังคมลาถบชนนเปรภษาบ้านเมือง แต่
 นายน้อยมหาพรหม บุตรพระเจ้ามโหตรประเทศนนโปรดเกล้า ฯ ตั้ง
 ให้เป็นพระยาอุตรการโกศล ได้พระราชทานพานทอง ให้ท้าวราชกว
 ณของพระเทพพระคุณอยู่ทุกกรุงเทพฯ ฯ

ครุณนถนเดือน ๑๒ ปรม ๓๒ กั บมะแมเอกศก พระเจ้า
 เชียงใหม่ยกให้นายน้อยหน่อคำ นายน้อยแผ่นฟ้า คุมทัพไม่วาง
 คนเมเจงแดงมาทลเถตา กถวาย จึงมพระบรมราช โองการ โปรดเถตา ก
 ๑ ทราชวงศ์เมืองเชียง ใหม่ยง้างขย นายน้อยหน่อคำกเป็นบุตร
 พระยาเชียง ใหม่ขางเผือก ควรจะเป้นทราชวงศ์ ได้ แต่นายน้อย
 แผ่นฟ้า หตานพระเจ้ากาวิละ ๆ กมีความชอบได้ เกิดยกด้อม รงบรมผู้ คุม
 ทาศักกบพมาบิจจามิตร ก็ควรจะให้นายน้อยแผ่นฟ้าเป้นทหนึ่งทได้
 ๕ ๓ ในเมืองเชียง ใหม่ แต่ททางกได้ ทรงพระมหากรุณาตั้งแต่งเคม
 ๑ ความหมตแดง จะคงคิดชอตั้งชน ให้สมควรแก่ทเกียรติของเป้นบุตร
 หตานโดยด้าตบ ทานเล้นาบตกเห่นพรอมดวยตั้งกระแด่พระบรมราช
 โองการ จึง โปรดเถตา กตั้งนายน้อยหน่อคำเป้นทเจ้าราชวงศ์ ตั้ง
 นายน้อยแผ่นฟ้าเป้นเจ้าราชภาคิไนย ได้พระราชทานเครื่องยศโดย
 สมควรแก่ถานศักดิ์ แด้วเจ้าราชวงศ์ เจ้าราชภาคิไนย ก็กราบ
 ถวายนังคมดากตบขันไปนเมืองเชียง ใหม่ ฝ่ายพระยาอุตรการ โกศม
 ทำราชการฉดของพระเดชพระคุณอยู่ หกรุงเทพ ก ถองแก่กรรมในบวทก
 โทศกศักราช ๑๒๒๒ ปี

ครุณศักราช ๑๒๒๕ บัญญเบญจศก เจ้าอุปราชมหาพรหมเมือง
 นครด้าปาง บวถงแก่อัดเบุกรรม ครุณนเดือน ๑ เดือน ๒ เดือน ๓
 ศักราช ๑๒๒๗ มีนิตต์ปศศก เจ้าอุปราช เจ้าราชวงศ์ เจ้าราชบุตร
 เมืองเชียง ใหม่ บอกลงถำทษพระเจ้ากาวิ ไตรธัฎริยวงศ์ ตั้งมา
 เดือนธระณบบ ขอความตองถนว่าพระเจ้ากาวิ ไตรธัฎริยวงศ์เถนชั กน

ทำทางออกจากเมืองเชียงใหม่ไปจนถึงท่าผาแดง แล้วจุดเอาช้างพังพลาย
 ๒ ช้าง กับปืน แต่งคนคุมขึ้นไปถวายพระเจ้าองค์ระ ๆ ก็ให้หม่อมเออ
 ดั่งของมา ให้แก่พระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ ๆ พาพม่า กับช้างม้าว เข้า ไปพูด
 ในที่ลับ ครั้นพม่าก่ดบ่ไปจากเมืองเชียงใหม่แล้ว พระเจ้ากาวิโลรส
 สุริยวงศ์ก็เอาดี เมพม่าไปฆ่าเสีย แล้วนายน้อยเทพวงศ์ นาย
 พระยาอุตรการ โสภณ ก็ร้องถวายฎีกากดอวโศกพระเจ้ากาวิโลรส
 สุริยวงศ์ให้ดลยข้อ
 จึงมีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้า ๆ ให้พระยามหามนตรี
 เจ้ากรมพระค้ำจวดจในขวา ขึ้นไปหาตัว พระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์
 ลงมาณกรุงเทพฯ พระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ เจ้าอุปราช เจ้าราชวงศ์
 เจ้าราชบุตร กับเจ้านายญาติพี่น้อง ก็ลงมาพร้อมด้วยพระยามหา
 มนตรี ถึงกรุงเทพฯ ณวัน ๕ เดือน ๘ แรม ๑๓ ค่ำ ปีระแวงขึ้น
 พระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ กับเจ้านายญาติพี่น้องเข้าเฝ้าทูลละอองธุลี
 พระบาท ถวายต้นไม้ทองเงิน กับพานบุตรฟ้า โถदानเข้าเฝ้าทูลละออง
 ชุดพระบาทด้วย แดงกราบบังคมทูลพระกรุณาว่า พ้า โถदानจะ
 เกลวพดเมืองเขาม่าขอเป็นข้าขอบขัณฑสีมา ตั้งขุนหลวงผู้บุตรเจ้า
 มาเฝ้าทูลละอองชุดพระบาทก่อน แล้วพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ เสด็จ
 แหม่นทับทิมเท่าผลเม็ดบัวแก่ ๒ วง ตั้งวาทของคำม้ายี่ร้อย ๓๕ ลำพัน
 ประจำยามใหญ่ ๓ ประจำยามเล็ก ๕ ตาบ ๓ ประทับทูลยกทับทิมใหญ่ ๔
 ทับทิมเล็ก ๕๖ รวม ๓๐๐ เม็ด ผาเกยดพม่า ๓ ฝืน ผาตาจอก
 ๘ ฝืน รวม ๓๓ ฝืน ของเจ้าองค์ระให้แก่พระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ ๆ

นำหินทุตเกล้า ๆ ถวาย จึงมีพระบรมราชโองการว่าของทงนเจ้าองจะ
 ให้แก่เจ้าเชียงใหม่ ก็ให้เจ้าเชียงใหม่เอาไว้เถิด จะทรงรับเอาได้
 แต่หนอนทบทมเองเดยว พอไม่ให้พระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์เสียใจ
 แดงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ๆ ให้ท่านเด่นาบคิขาระพระเจ้า
 กาวิโลรสสุริยวงศ์ ที่รายเจ้าขุปราช เจ้าราชวงศ์ เจ้าราชบุตร
 บอกกล่าวโทษตงมานั้น พระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ก็เห็ดการหดกเดยง
 ท่านเด่นาบคิขาระนำขอความจน กราบมิ่งคมทุด พระกรุณาทราบ ผ่าตของซุด
 พระบาท จึงมีพระบรมราชโองการปรึกษาด้วยพระบรมวงศานุวงศ์
 แดท่านเด่นาบคิ มีพระเจ้าพี่ของยาเซย กรมหลวงวงศศิริราชธนิท
 ท่านเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ ที่ลุ่มพระเกดงใหม่เป็นประธาน จึงทำ
 คำปรึกษาจนกราบบังคมทุดพระกรุณาว่า เมืองเชียงใหม่ เมือง
 นครลำปาง เมืองลำพูนไชย ก็เป็นเมืองประเทศราช พระเจ้า
 กาวิโลรสสุริยวงศ์ ก็ยังหวมมีความผิดเช่นชอใหญ่ตั้งหนิงตั้งโคไม่
 ขอรับพระราชทานให้ ได้ตั้งขึ้นไว้รักษาอาณาเขต รับกบองเจ้านาย
 เปนคณองบุตรหลาน ที่ราชการตองพระเดชพระคุณค่อไป แต่
 เจ้าราชวงศ์ เจ้าราชบุตร นายน้อยมหาวงศ์ นายหนานมหาทพ
 นายน้อยทพวงศ์ นายหนานธรรมดิงกานัน ขอพระราชทานให้เอา
 คอไว้ลกรุงเทพ ๆ กอน ถึงพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ กอถงขึ้นไป
 ถึงเมืองเชียงใหม่แล้ว ให้ปรึกษาด้วยเจ้าวรญาณรังษเจ้านครลำปาง
 เจ้าชัยตงกาพิศาวตเจ้านครลำพูนไชย ด้วยเปนเครือวงศ์วานญาติพี่น้อง

ถ้าเจ้าเมืองนครลำปาง เจ้าเมืองลำพูนไชย มีศุภอักษรลงมาประการ
 ไต่ จึงค่อยผ่อนปรนไปตามทางตามคคัการจะอย่าให้แตกร้างกันได้
 ครั้นทรงทราบในคำปลุกษาแล้ว จึงโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้า
 กาวี ไตรสต์ธัญวงศ์กับขุนโปณเมืองเชียงใหม่ พระเจ้ากาวี ไตรสต์
 ธัญวงศ์ก็กราบบทวายนบะคมจากดับขันไปถ่งเมืองเชียงใหม่แล้ว เอาคำ
 ปลุกษาของพระบรมวงศานุวงศ์แต่ท่านเสนาบดี ไปแจ้งต่อเจ้าวรญาณ
 รังษี เจ้านครลำปาง เจ้าชัยดงกาพิศวด เจ้าลำพูนไชย ทราบ
 ทุกประการแล้ว เจ้าวรญาณรังษี เจ้านครลำปาง เจ้าชัยดงกา
 พิศวด เจ้านครลำพูนไชย มีศุภอักษรลงมาว่า ทรงพระมหา
 กรุณา โปรดเกล้าฯ ตั้งพระเจ้ากาวี ไตรสต์ธัญวงศ์เป็นเจ้าประเทศราช
 ใหม่ เจ้าราชวงศ์ เจ้าราชบุตร นายน้อยมหาดวงศ นายหนาน
 มหาเทพ นายน้อยเทพวงศ นายหนานธรรมดงกา ก็มีได้ขุอยู่ใน
 ถ้อยคำถ้อยเบรียบเบร่งแย่งผู้ใหญ่ ทำให้ขุเนื้อเคืองโตผาดของขุตพระบาท
 ขอรบพระราชทานให้เอาตัว เจ้าราชวงศ์ เจ้าราชบุตร นายน้อย
 เทพวงศ นายหนานมหาเทพ นายหนานธรรมดงกา นายน้อย
 มหาดวงศ ทำราชการนตของพระเดชพระคุณอยู่ ณกรุงเทพฯ ก่อน ครั้น
 ทรงทราบในศุภอักษรแล้วก็โปรดเกล้าฯ ให้เอาตัวเจ้านายเมืองเชียงใหม่
 ได้ตามคำปลุกษา

ครั้นเมื่อเบ็เกาะพศศกศักราช ๓๒๒๕ ปี เจ้าอุปราชธรรมบัญญัติ
 บัวยดงแก่กรรม ครั้นวัน & เดือน ๓๐ แรม ๑๓ ค่ำ พระเจ้า
 กาวี ไตรสต์ธัญวงศ์ กับเจ้านายญาติพี่น้องบุตรหลาน ช่วยกันปลงศพ

มีมะเส็งเอกศก พระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ กับเจ้านายเมืองเชียงใหม่
 เมืองนครดําปาง ก็เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายเครื่องราช
 มรรณาการ พระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ ก็น้อมเกล้าถวายคําขึ้น
 บังคมทูลพระกรุณา ขอรับพระราชทานเจ้าราชวงศ์หน่อคำ นายหนาน
 มหาเทพ กับญาติพี่น้อง ซึ่งเขาตัวไว้ณกรุงเทพฯ ฯ แต่ก่อน ขน
 ไปทำราชการฉลองพระเดชพระคุณอยู่ ณเมืองเชียงใหม่ จึงมีพระบรม
 ราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้กตัญญูไป

ครั้นเดือน ๔ มีมะเส็งเอกศก ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้า ฯ

ตั้งเจ้าบรรตคนอินทนนท์ บุตรพระยาราชวงศ์มหาพรหม เป็นเจ้า
 อุปราช ตั้งนายพุทธวงศ์ บุตรเดียงพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์
 เป็นเจ้าราชบุตรเมืองเชียงใหม่ เมืองนครดําปางนั้นโปรดเกล้า ฯ
 ตั้งเจ้าราชวงศ์เป็นเจ้าอุปราช ตั้งเจ้าราชบุตรใจแก้วเป็นเจ้าราชวงศ์
 พระราชทานเครื่องยศ โดยสมควรแก่ฐานะศักดิ์ทุกคน พระเจ้ากาวิโล
 รอสสุริยวงศ์อยู่ทกรุงเทฯ ฯ ก็บ้วยดวง ครั้นทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท
 ก็พระราชทานหมอยาหมอนวด ให้ไปพยาบาลอาการก็หายดี

พระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์จึงแจ้งความต่อท่านเสนาบดีว่า จะขอถวาย
 บังคมตากตัญญูไปรักษาตัวณเมืองเชียงใหม่ ท่านเสนาบดีก็กราบ

อุปราช เจ้าราชวงศ์ เจ้าราชบุตร นายหนานมหาเทพ เจ้านายบุตรหลาน
 เมืองเชียงใหม่ เจ้าอุปราช เจ้าราชวงศ์ เมืองนครดําปาง
 เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท กราบถวายบังคมตากตัญญูไปณเมือง

เชียงใหม่ เมืองนครลำปาง จึงโปรดเกล้าฯ พระราชทานหมอยา

หมอนวดให้ขึ้นไปด้วยพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์

ครั้นวัน ๓ เดือน ๖ แรม ๕ ค่ำมีมะเมียโทศก พระเจ้ากาวิโล

รสสุริยวงศ์ กับเจ้านายทง ๒ เมืองก็ออกเรือจากกรุงเทพฯ ขึ้น

ไปถึงบ้านท่าแพนครศรีธรรมราชเมืองเชียงใหม่ ย่างทางอีกวัน ๓ จะถึงเมือง

พระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ป่วยหนักถึง ครั้นถึงเดือน ๕ แรม ๒ ค่ำ

มีมะเมียโทศก เวลา ๒ โมงเช้า พระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ก็ถึง

แก่พิราลัย เป็นพระเจ้าเชียงใหม่ได้ ๑๖ ปี เจ้าอุปราช แดเจ้า

นายบุตรหลาน ก็พาเอาศพพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ ไปฝังเมืองเชียงใหม่

ครั้นวัน ๕ เดือน ๕ แรม ๓ ค่ำมีมะเมียโทศก เจ้าราชภาคินัย

เมืองเชียงใหม่ก็ถึงแก่กรรม เจ้าอุปราช เจ้าราชวงศ์ เจ้านาย

บุตรหลาน มีศุภอักษรให้นายบุญทวงศ์ ถอดลงมาว่า พม่าเซ็นเมือง

เชียงตุงยกครอบครัวชายหญิงใหญ่น้อย ๓๗๐ คน มาตั้งอยู่ที่เมือง

เชียงแสน มีเรือน ๓๓๐ หลังเรือน กับครัวเจียวฟ้าโกถานทตักกวาด

มาไว้แต่ก่อน เป็นคนชายหญิงใหญ่น้อย ๓๐๐ คน ตั้งลงมาถวาย

ได้ทราบฝ่าดวงพระบาทแล้วจึงมีศุภอักษรโปรดเกล้าฯ ขึ้นไปให้เจ้า

อุปราชว่าราชการเมืองให้นายบุญทวงศ์ว่าที่อุปราช แดงให้แต่ง

คนขึ้นไปว่ากล่าวแก่พวกพม่าเซ็นว่า ถ้าจะมาตั้งอยู่ที่เมืองเชียงแสนก็

ให้ยอมขึ้นแก่เมืองเชียงใหม่เมืองเชียงราย นายบุญทวงศ์ก็กราบถวาย

บังคมลาถนขึ้นไปณเมืองเชียงใหม่ เจ้าอุปราชก็แต่งให้แสนท้าว

พระยาตาก ไปว่ากล่าวแก่พวกพม่าเซ็นเมืองเชียงแต่น พม่าเซ็น
ก็ยกหายอมชนแก่เมืองเชียงใหม่เมืองเชียงรายไม้

ครั้นมาเดือน ๓ ปีมะเมียโทศก โปรดเกล้าฯ ให้พระยาราชวรา
นุกต ขึ้นไปปลงศพพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ พระยาราชวรา
นุกต ขึ้นไปปลงศพพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ ในเดือน ๔ ปีมะเมียโทศก

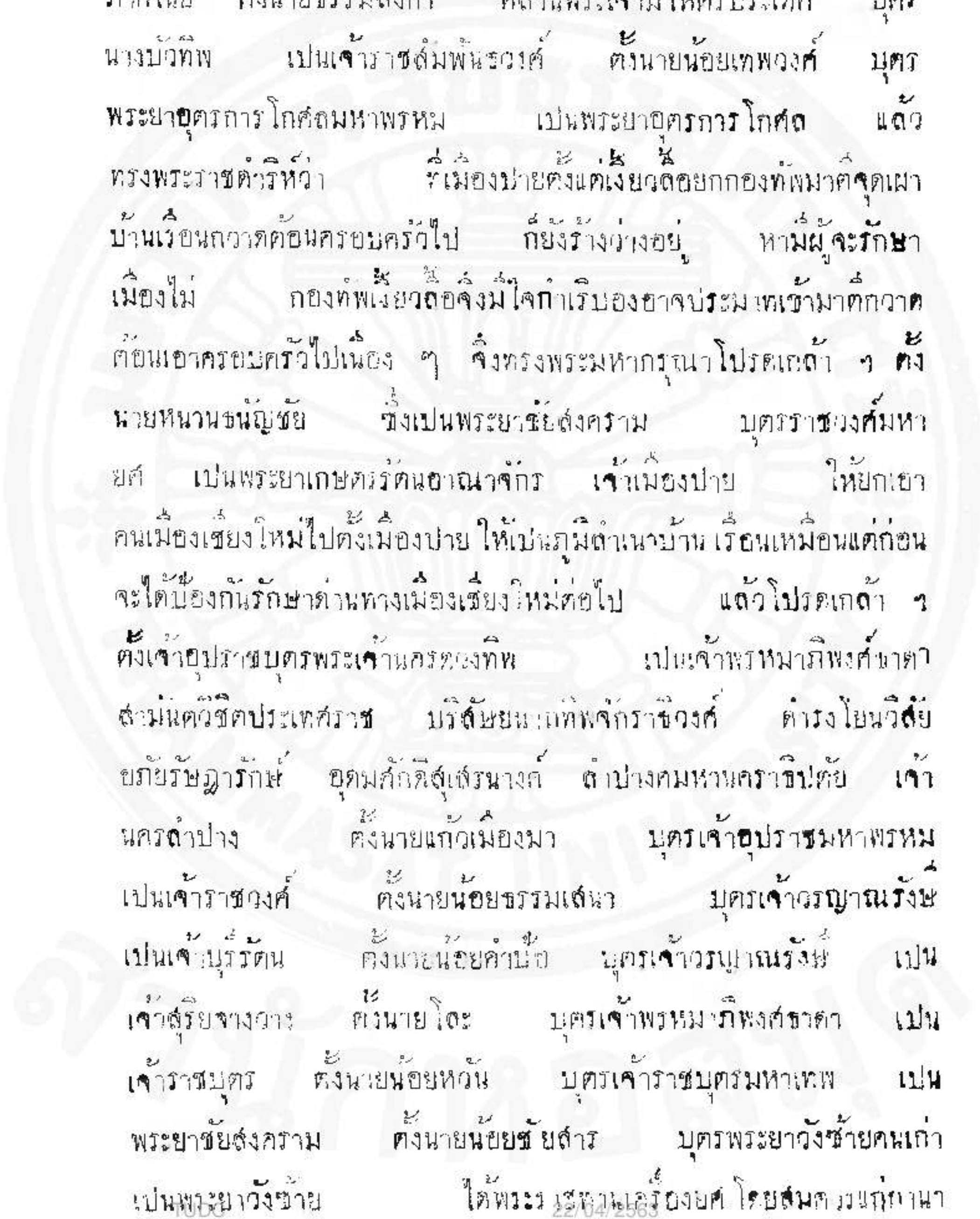
แต่ในเดือน ๕ นั้น พวกเงี้ยวพวกต๋อแยกกองทัพเข้ามาตบตชนกวาด
ครอบครัวเผาบ้านเรือนในแขวงเมืองเชียงใหม่ เข้ามาจนถึงบ้านดง
หนองคายบ้านป่าแก ยังทางอีกวัน ๓ จะถึงเมืองเชียงใหม่ เจ้า
อุปราชผู้ว่าราชการเมืองเกณฑ ให้นายหนานธรรมลังกา ผู้เป็นทเจ้า
ราชดัมพันธวงศ์ นายอินทวงศ์ผู้เป็นทเจ้าราชภาคินัย กับนายหนาน
มหาเทพ นายน้อยบัญญัติ คุมกำตังนายไพร่ ๕๐๐๐ คน เจ้า
วรญาณรังษี เจ้านครดำปาง เกณฑ ให้นายน้อยขนิญไชยผู้เป็นท
เจ้าราชดัมพันธวงศ์ กับพระยาอภัยราช คุมกำตังนายไพร่ ๕๐๐๐ คน
เจ้าชัยลังกาพิศาด เจ้าดำพูนไชย เกณฑ ให้นายอินทวิไชย นายน้อย
มหายศ คุมกำตังนายไพร่ ๓๐๐๐ คน รวมเป็นคณนายไพร่ ๘๐๐๘ คน
ยกขึ้นไปตพวกเงี้ยวพวกต๋อแตกแตกถอยไป นายทพันายกองยกติดตาม
คไปจนถึงท่าผาแดง กองทัพเงี้ยวกองทัพต๋อแตกไปพันเขตแดนเมือง
เชียงใหม่ ฝ่ายนายทพันายกองทง ๓ เมืองกพากนกดบมา แต่
นายหนานมหาเทพพนมมาถึงถางทางยังहांเมืองเชียงใหม่ ก็ด้วย
ถึงแก่กรรม

กรมหมื่นมะแมศรีศักดิ์ เจ้าวรญาณรังษะน้อย เจ้าวรญาณรังษะ
 จักรพรรดิเมืองนครจำปาศได้ ๑๖ ปี ถึงณเดือนเดือน ๗ แรม ๕ ค่ำ
 บัณฑิตศรีศักดิ์ศรีราช ๑๒๓๓ ปี เจ้าวรญาณรังษะกตัญญู
 เจ้าชัยดิถีกาพิศาดเป็นพระยาจำปาศได้ ๗ ปี ทรงพระกรุณาโปรด
 เกด้า ๑ เดือนขึ้นเป็นเจ้าจำปาศได้ ๓๗ ปี รวมแต่ได้ครองเมือง
 จำปาศได้ ๑๕ ปี ถึงแก่อุปราชในบั้นพระเมตตาเกษม ไปรด
 กตัญญู ให้พระศรีรัตนราชไปปลงศพเจ้าวรญาณรังษะ เจ้านคร
 จำปาศ ฝ่ายกตัญญูเพราะอังกฤษหนึ่งต้องจึงความมายังท่าน
 เสด็จมาด้วยว่าราชการต่างประเทศ ว่าเมื่อพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์
 ยังไม่ถึงแก่อุปราช ให้เจ้านายบุตรหลานเสด็จพร้อมด้วยเมือง
 เชียงใหม่ ไปเก็บรักษาไม้ขนดักแลทรัพย์สินของข้างมา โศกระบือ
 ข้างพื้นพวกพม่าต้องชู้ ซึ่งอยู่ในบังคับอังกฤษเป็นหลายเรื่องหลาย
 ราย ท่านเสด็จมาได้ความชื่อนอมเกล้าถวายคำนับกราบบังคมทูล
 พระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท จึงโปรดเกล้า ๑ ให้พระยา
 จำปาศมนตรีบริรักษ์ เจ้ากรมมหาดไทยฝ่ายเหนือ กับพระยาสุริย
 ภักดิ์ เจ้ากรมพระตำรวจฉันทหารซ้าย ขึ้นไปชำระความพม่าต้องชู้
 ซึ่งฟ้องหาเจ้านายเสด็จพร้อมด้วยเมืองเชียงใหม่ พระยาจำปาศ
 มติ พระสุริยภักดิ์ ขึ้นไปถึงเมืองเชียงใหม่ ได้ชำระความพม่า
 ต้องชู้ เจ้านายเสด็จพร้อมด้วยเมืองเชียงใหม่ แต่คิดคืนฝ่าย
 โจทย์ฝ่ายจำเลยไม่ยอมกันมีอยู่หลายเรื่อง พระยาจำปาศมนตรี พระ
 สุริยภักดิ์ กำหนดให้ โจทย์จำเลยลงมาชำระว่ากล่าวกันณกรุงเทพ ๑

แล้วพระยาจำเริญนบดี พระศรีวิมลภักดี อภิวาตเจ้าเมืองปราจีน เจ้า
 ราชบุตรเมืองเชียงใหม่ เจ้าอุปราชเมืองนครจำปาศักดิ์ เจ้านาย
 บุตรหลานทั้ง ๒ เมืองลงมาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท แต่เจ้าราชบุตร
 เมืองเชียงใหม่ลงมาถึงกรุงเทพฯ ๑ ก็ถึงแก่กรรม จึงโปรด
 เกด้า ๑ ให้พระยาจำเริญนบดี ไปทำการปลงศพเจ้าราชบุตรณวัดบวร
 มงคลนิมิตต์ ฝ่ายพม่าต้องชู้ ซึ่งแปล โจทย์ฟ้องหากตั้งเวรโทษเจ้านายแล้วทั่ว
 พระยาตากเมืองเชียงใหม่ ก็ตามลงมาขึ้นเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
 อังกฤษณกรุงเทพฯ ๑ ก็ถึงแก่กรรมแล้ว จึงความมายัง
 ท้าวแสนนบตีเมืองราชการต่างประเทศ ๑ ก็นำความขึ้นทูลเกล้าทูลถวาย
 คำนับกราบบังคมทูล พระกรุณา ทราบผลของชู้พระบาท จึงมีพระ
 บรมราชโองการโปรดเกล้า ๑ ให้พระยาราชวราณฤๅณ พระยาจำเริญ
 นบดี พระยามหามนคร ๑ ลงไปชำระความพม่าต้องชู้ โจทย์ เจ้า
 นายแสนนบตีเมืองเชียงใหม่จำเริญนบดี ที่บ้านกงสุตเยนเนราต
 อังกฤษ ได้ตัดสินความ โจทย์จำเริญนบดีเด็ก ๒๓ เวียง จำเริญ
 แพ้ ๑๓ เวียง

ครั้นเดือน ๖ ปีระกาเบญจศก โปรดเกล้า ๑ ตั้งเจ้าอุปราช
 อินทนนท์บุตรพระยาราชวงศ์มหาพรหม ขึ้นเป็นท้าวอินทนนท์ไชยานนท์
 พหุเทศภักดี ศรีโยนางศดไนยราชวงศ์ มหาประเทศราชประชานิคม
 นพรัตน์ราชวงศ์ ดำรงพิพัฒน์ชยางคราชวงศ์ เจ้านครเชียงใหม่
 ตั้งนายน้อยยชชิตยวงศ์ บุตรเจ้าเชียงใหม่อินทนนท์ เป็นเจ้าราชบุตร
 ตั้งนายอินทนนท์ บุตรเจ้านครเชียงใหม่โตรสตรียวงศ์ เป็นเจ้าราช

ภาคใหม่ ^๕คองนายธรรมดังก ^๕หุดานพระเจ้ามโหดรประเทศ บุคร
 นางบัวตัพ ^๕เป็นเจ้าราชดัมพันธวงศ์ ^๕คองนายน้อยเทพวงศ์ บุคร
 พระยาอุครการโกศลมหาพรหม ^๕เป็นพระยาอุครการโกศล ^๕แล้ว
 ทรงพระราชดำริห์ว่า ^๕๖ ^๕๗ ^๕๘ ^๕๙ ^๕๑๐
 บานเรือนถวาคือนครขอขมครว้ไป ^๕กึ่งวังว่างอยู่ ^๕ห้ามผู้จะรักษา
 เมืองไม้ ^๕๑๑ ^๕๑๒ ^๕๑๓ ^๕๑๔ ^๕๑๕
 คือนครขอขมครว้ไปเนื่อง ๆ ^๕จึงทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้า ๆ ^๕คอง
 นายหนานชนัญชัย ^๕ซึ่งเป็นพระยาชัยสงคราม ^๕บุครราชวงศ์มหา
 ยศ ^๕เป็นพระยาเกษมครว้คนอาณาจักร ^๕เจ้าเมืองป่า ^๕ให้ยกเอา
 คนเมืองเชียงใหม่ไปตั้งเมืองป่า ให้เป็นภูมิตำเนาบ้านเรือนเหมือนแต่ก่อน
 จะได้ออกนรักษาตามทางเมืองเชียงใหม่ต่อไป ^๕แล้วโปรดเกล้า ๆ
 ตั้งเจ้าอุปราชบุครพระเจ้านครหลวงทิพ ^๕เป็นเจ้าพรหมภิงศาต
 ดัมพันธวิศตประเทศราช ^๕บริดิษยนเขตทิพจักราชวงศ์ ^๕ดำรงโยนวิดิษ
 ขภัยรัชฎารักษ์ ^๕อุดมศักดิ์สุเรนทร ^๕ดำรงคมนาทรราชปดิษ ^๕เจ้า
 นครดำปาง ^๕คองนายแก้วเมืองมา ^๕บุครเจ้าอุปราชมหาพรหม
 เป็นเจ้าราชวงศ์ ^๕คองนายน้อยธรรมเดชะ ^๕บุครเจ้าอรุณาณรังษ
 เป็นเจ้าบุรรัตน ^๕คองนายน้อยคานอ ^๕บุครเจ้าอรุณาณรังษ ^๕เป็น
 เจ้าสุริยจางวาง ^๕คองนายโตะ ^๕บุครเจ้าพรหมภิงศาต ^๕เป็น
 เจ้าราชบุตร ^๕คองนายน้อยหอน ^๕บุครเจ้าราชบุตรมหาเทพ ^๕เป็น
 พระยาชัยสงคราม ^๕คองนายน้อยชยดี ^๕บุครพระยาฉัยชัยคนแก้ว
 เป็นพระยาฉัยชัย ^๕ได้พระพรหมภิงศาตโดยสันตกรรมกำหนด



ศักดิ์ทุกาน แดงเจ้านครเชียงใหม่ เจ้านครลำปาง เจ้านาย
 ขุนรชชาน กักรามถวายบังคมลาถดับขันธ์ไปรักษาเมือง
 ครุณณเดียน ๑๒ ศักราช ๓๒๓๕ มีพระกาเบญจศก เจ้านคร
 เชียงใหม่ แต่งให้นายบุญทวงศ์ผู้ว่าที่อุปราช คุมเครื่องราชบรรณาการ
 ดงมาทูลเกล้า ฯ ถวาย จึงทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้า ฯ ตั้ง
 นายบุญทวงศ์ เป็นเจ้าอุปราชเมืองเชียงใหม่ ได้พระราชทาน
 เครื่องยศโดยสมควรแก่ถานาศักดิ์ เจ้าอุปราชกักรามถวายบังคมลา
 ถดับขันธ์ไปเมืองเชียงใหม่ แดงโปรดเกล้า ฯ ให้หุดวงคเชนตรามาชัย
 ขันไปปลดงศเพเจ้าชัยตั้งกาพิศาดเจ้าดำพูนไชยด้วย

ครุณณเดียน ๒ มีพระกาเบญจศก เจ้าอินทวิไชยานนท์ เจ้านคร
 เชียงใหม่ แต่งให้นายน้อยบุญญา นายน้อยกำปั่น นายน้อยกำ
 ลังวน คุมเข้ ดั่งของขานไปถวายพระเจ้าตะเคองเมืองข่งวะ

ครุณณเดียน ๕ มีพระกาเบญจศกนั้น ทูลที่โปรดเกล้า ฯ ให้ยก
 ไปทำหน้าที่อัสตัญญาว่าด้วยการเมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมือง
 ดำพูนไชย กตัมเข้ามาถึงกรุงเตห ฯ จึงมีพระบรมราชโองการโปรด
 เลเกล้า ฯ ให้พระพิเรนทรเทพ เจ้ากรมพระตำรวจใหญ่ซ้าย เที่ย
 ศักดิ์กับหาบตแห่งอัสตัญญาขานไปแจ้งราชการแก่เจ้านครเชียงใหม่ เจ้า
 พรหมภักพงศบวรดา เจ้านครลำปาง เจ้าราชวงศ์ ผู้ว่าราชการ
 เมืองดำพูนไชย ให้จดคนตั้งด่านระวางโจรผู้ร้ายตามข้ออัสตัญญา เจ้า
 อินทวิไชยานนท์เจ้านครเชียงใหม่ เจ้าพรหมภักพงศบวรดา เจ้านคร
 กำปงมุดจ เจ้าราชวงศ์ ผู้ว่าราชการเมืองดำพูนไชย ได้ทรร ใน

ศุภอักษรแล้ว ก็จัดคนออกไปตั้งด่านในแขวงเมืองเชียงใหม่ ๗ ตำบล
เมืองนครลำปาง ๕ ตำบล เมืองลำพูนไชย ๒ ตำบล รวม ๓๓ ตำบล
เป็นคนนาย ๑๑ โพร ๕๘๐ รวม ๕๙๑ คน

ครั้นเดือน ๓๐ ค่ำกราช ๓๒๓๖ บัจอศก เจ้าอินทวโษยนาท
เจ้านครเชียงใหม่ ให้นำน้อยเทพวงศ์ลงมาเฝ้าทอดตองรอดพระบาท
จึงโปรดเกล้าฯ ให้มีศุภอักษรให้นำน้อยเทพวงศ์ ถอนไปตั้งเจ้านคร
เชียงใหม่ ให้เกลเทือกกองทัพจัดให้เจ้านายบุตรหลานขุนชั้นไปจับได้
พวกพม่าเซ็น ซึ่งมาตั้งอยู่ ณ เมืองเชียงแสน

แต่ในปีจอศกค้ำกราช ๓๒๓๖ ปีนี้ โปรดเกล้าฯ ให้พระนรินทร์
ราชเสน่ห์ ปลัดนายกรมพระกระต่าโหม เป็นข้าหลวงที่ ๑ หลวง
เสน่พทกษย์ กรมมหาดไทย เป็นข้าหลวงที่ ๒ ขึ้นไปอยู่ ณ เมือง
เชียงใหม่ แล้วโปรดเกล้าฯ ให้ทหาร นาย ๓๐ คน ทหารเดว
๖๖ คน รวม ๙๖ คน ขึ้นไปประจำอยู่กับข้าหลวงที่เมืองเชียงใหม่
ด้วย ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเงินเดือนให้ข้าหลวง
ที่ ๑ ที่ ๒ ตามขุนหมื่นเสมียนนายโพร รวมมีหนังสือเงิน ๑๖๒ ซึ่ง
๑๒ คำถึง พระนรินทร์ราชเสน่ห์ หลวงเสน่พทกษย์ ขุนหมื่น
เสมียนมหาดไทย โพร ความถวายบังคมถวายไป ณ เมืองเชียงใหม่
ณวัน ๓๒ ค่ำ บัจอศก ขึ้นไปถึงเมืองเชียงใหม่เดือน ๓ บัจอศก
นายน้อยปัญญา นายน้อยคำปัน นายน้อยคำถ้วน กัดบัวมาแต่
เมืองอังวะ ถึงเมืองเชียงใหม่ในเดือน ๒ บัจอศกนั้น แจ้งความต่อ
เจ้าอินทวโษยนาทเจ้านครเชียงใหม่ว่า ๒๒/๐๔/๒๕๖๘ ขึ้นไปถึงเมืองอังวะได้เข้า

เฝ้าเจ้าพระยาฯ ให้เกณฑ์ของผ้าผืนพันผืนส่งมอบทูลนายท่งไพร่ กับได้ทำ
 แผนกเมืององจะตงมาด้วย เจ้าอินทวิไชยานนท์เจ้านครเชียงใหม่
 จึงแต่งให้นายหนานสองเมือง คุมคูนายน้อยบุญญา นายน้อย
 กำปั่น นายน้อยคำจ๋อง กับนายสมทเมืององจะตงมาทูลเกล้าฯ
 ถวายณกรุงเทพฯ

ครั้นเดือน ๕ ปีจอศกศักราช ๒๒๓๖ ปี เจ้าอินทวิไชยานนท์
 เจ้านครเชียงใหม่ ปลุกษาพร้อมด้วยพระนรินทรราชเด็น จะเกณฑ์
 คนยกขนไปขับไล่พวกพม่าเช่น ซึ่งตั้งอยู่ ณเมืองเชียงแต่น พระ
 นรินทรราชเด็นจึงมีหนังสือจดมายังเมืองนครจำปาสง เมืองตำบูนไชย
 ให้เกณฑ์คนยกขนไปช่วยเมืองเชียงใหม่ เจ้านครเชียงใหม่จึงแต่งให้
 นายน้อยเทพวงศ์ พระยาอุตรการโกศล นายน้อยหน่อเมือง คุมไพร่
 เมืองเชียงใหม่ ๓๐๐๐ คน เจ้านครจำปาสงตั้งให้เจ้าราชบุตร นาย
 สूरีย คุมไพร่เมืองนครจำปาสง ๓๐๐๐ คน เมืองตำบูนไชยแต่ง
 ให้นายน้อยมหายศ คุมไพร่เมืองตำบูนไชย ๕๐๐ คน รวม ๒๕๐๐ คน
 ยกออกจากเมืองเชียงใหม่เดือน ๕ & ๖

แต่ในเดือน ๕ ปีจอศกศักราช เจ้าราชวงศ์ดาวเรือง บุตรเจ้าตำบูน
 ชัยตั้งถา เจ้าราชบุตรน้อยสूरีย บุตรเจ้าตำบูนตั้งถา นายอินทวิไชย
 บุตรพระเจ้าตำบูนบุญมา เจ้าราชวงศ์โงะถา นายน้อยอินทวิไชย บุตร
 เจ้าอรญาณรังษ นายอารียะ บุตรเจ้าอุปราชหมุดตา เมืองนครจำปาสง
 ตงมาเฝ้าทูลต่อของชุดพระบาท ถวายเครื่องราชบรรณาการ ครั้น
 แรม ๒ ค่ำ คักราช ๒๒๓๗ ปีกุนทรศกศักราช ทรงพระมหากรุณา

โปรดเกล้าฯ คบเจ้าราชวงศ์ลาวเรือง ขนแปนทเจ้าท้าวตเวทิตนไฟโรจน์
 วร โฆษกิติศักดิ์ภณ วิมลคุณ หรือภูโยชโยมหาเจดีย์บุชากรราชธูร ชูระชาดา
 ประดิษฐ์ารบตี เจ้านครด้าพูนไชย ตงนายน้อยจรัย เป็นเจ้าอุปราช
 ตงนายพิมพ์ด้าว เป็นเจ้าราชบุตรเมือง ด้าพูนไชย ตงราชวงศ์ใจแก้ว
 เป็นเจ้าอุปราช ตงนายน้อยชนัญไชย เป็นเจ้าราชสัมพันธ์วงศ์เมือง
 นครด้าปาง ตงนายอารียะ เป็นพระยาประเทศอุดรทิศ เจ้าเมือง
 พญา ใ้รับพระราชทานเครื่องยศโดยสมควรแก่ถานาศักดิ์ทุกคน แต่
 เจ้าราชสัมพันธ์วงศ์นั้น พระราชทานเครื่องยศเหมือนเจ้าราชวงศ์ แต่
 เจ้านครด้าพูนไชย เจ้าอุปราช เจ้าราชบุตร เมืองด้าพูนไชย เจ้า
 อุปราช เจ้าราชสัมพันธ์วงศ์ เมืองนครด้าปาง พระยาประเทศอุดรทิศ
 เจ้าเมืองพญา ก็กราบถวายบังคมลาถับขึ้นไปเมืองนครด้าปาง เมือง
 ด้าพูนไชย

ครั้นเดือน ๓๐ มีชาวคชู้ศึก ศักดิ์ราช ๓๕๓๘ ปี เจ้านครเชียงใหม่
 มีศุภอักษรให้เจ้าอุปราช คุมข้างพลายเดบครบดงมาถวายเป็น ๓ กับ
 เจ้านครด้าพูน แต่งให้เจ้าบุรรัตน นายพรหม นายน้อยอินทยศ คุม
 ข้างพลายสูง ๕ ศอก ๓๐ นิ้วข้าง ๓ สูง ๕ ศอก ๘ นิ้วข้าง ๓ ถง
 มาถวาย กับขอพระราชทานเจ้าบุรรัตนเป็นทเจ้าราชวงศ์ นายน้อยพรหม
 เป็นทเจ้าบุรรัตน นายน้อยอินทยศเป็นพระยาชัยสงคราม กับเจ้านคร
 ด้าปาง มีศุภอักษรลงมาขอเจ้าราชบุตรเป็นทเจ้าบุรรัตน ขอพระยา
 วงษ์ไชยเป็นทเจ้าราชบุตร จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ คบเจ้าบุรรัตน
 เมืองนครด้าพูน เป็นทเจ้าราชวงศ์ ตงนายพรหม เป็นทเจ้าบุรรัตน

